

LAS LECTURAS

(...) Ocupación o distracción, diversión o recreo, la lectura ejerce hoy día una influencia considerable. La libertad de prensa, que permite imprimir sin control ni restricción de las ideas perniciosas, lanza al mercado una mole inmensa de libros que ejercerán una influencia demoledora sobre el esopíritu de los lectores poco precavidos o desaprensivos que recorrerán todas sus líneas, dejando una huella que más tarde se traducirá en su propia vida. Toda lectura que es causa u ocasión de pecado voluntario, o que pone el peligro de pecar, es una lectura que se debe rechazar, y sobre todo en el joven, donde la pasión nace más violentamente y arrastra impetuosamente hacia el abismo del pecado. Bien está que en los descansos se entregue a lecturas recreativas o de puro pasatiempo. Pero alerta, porque detrás de estas cubiertas tan atrayentes, tal vez disfrazando con estilo brillante, vaya destilando gota a gota en tu corazón el veneno de la incredulidad, de la inmoralidad y materialismo hoy reinantes en nuestra sociedad.

¡Cuántos jóvenes incautos perdieron el candor de la inocencia al recorrer las páginas de una novela o revista saturada de ideas pecaminosas! Y no es cosa fácil descubrir la malicia de ciertos libros, pero al ver que tu alma se enfría, tu imaginación corre detrás del sensualismo e incredulidad, que las alas de tu espíritu caen... rompe con esta lectura y reduce el libro a cenizas. Renan, el autor francés más corrompido del pasado siglo, había sido seminarista de París y fue seducido por las malas lecturas y arrastrado por una vida de impiedad y corrupción (...)

Jóvenes: escoged con esmero vuestras lecturas, que son el alimento de vuestra mente y corazón, como escogéis los buenos alimentos para que nutran vuestro cuerpo. En nuestra biblioteca hallareis sanísimo alimento para vuestra mente y para vuestro corazón.

(OBSERVADOR, *Sígueme*, any III, n.4, abril 1945)

LA FIESTA MAYOR

¡La Fiesta Mayor! Se acerca la de Lérida. Pero...¿por qué la fiesta que debiera celebrarse para recordar las virtudes del Santo Patrono y enfervorizarse para imitarlas, ha de ser, como es muchas veces y para muchos la fiesta del diablo? ¡Hay que divertirse! Muy bien, pero ni en la fiesta mayor ni nunca hay que pervertirse. El divertirse puede ser lícito y aún obligatorio muchas veces, pero el pervertirse jamás ni bajo ningún título es ni puede ser lícito ¿Qué necesidad hay de vivir como paganos para procurarse el legítimo esparcimiento? ¡La fiesta mayor! Flores de primavera, músicas de pasacalles, gigantes y cabezudos, oficio solemne, panegírico del Santo de la ciudad, procesiones, sonoras tracas y alegres volteos de campanas, gallardetes y enramadas, convites de parientes y amigos, charlas alegres y tantas y tantas otras cosas por el estilo. Estas son las legítimas y cristianas fiestas mayores.

Pero desbordamientos del cieno de la carne, impúdicas conversaciones, embriagueces intolerables y degeneradoras de la dignidad humana, baililes asquerosos y tantas y tantas otras cosas de este jaez, ni son fiesta mayorni pueden constituir ninguna parte de ella.

Gozaos en el Señor, os diré con San Pablo, otra vez os lo digo, gozaos siempre en el Señor. Vuestra modestia brille siempre y campee delante de todos los hombres. Así vuestra fiesta será mayor, será santamente alegre y por lo mismo, regenerador descanso y fomento de muy legítimas amistades.

(P.LLORENS, S.J., *Sígueme*, any III, n.4, abril 1945)

2. La boira (1946-1959)

LERIDA LIBERADA. LA JUVENTUD LERIDANA FIEL AL MANDATO DE SU CAPITAN.

¡Lérida! Mil veces víctima y mártir de las más bastas intenciones humanas, hoy más fuerte y altiva que nunca, parece elevar la torre de su castillo como símbolo y seña de la unidad y obediencia hacia el caudillo que la liberó de todo oprobio (...)

La evocación de aquella fecha imperecedera tiene que obrar eternamente sobre el ánimo de todos los leridanos. Pero de una particular manera han de obrar los rectores de nuestra joven generación, de nuestra juventud que vio operarse tal radical cambio en el modo de vivir. ¿Quién no recuerda aquella docena de desarrapados 'pioneros' con sus algaradas? A sus manifestaciones de política procaz y envenenada, a sus lemas de ateísmo y lucha de clases desbocada y sanguinaria, a sus exteriorizaciones de perversos y degradados instintos, sucedió una juventud imbuida, como nuestra calidad de católicos lo exige, de nobles ideas, magnánimos ideales, conscientes de haber venido al mundo con una misión concreta de servir a Dios y a la unidad de destinos (...) La juventud es la esperanza del régimen, y su obra predilecta, pues la misión que cumple con la formación de las juventudes españolas de Falange es la obra más sólida y eficaz que se ha cometido en cuatro siglos, a decir de nuestro caudillo

(Clara Voz, n.9, abril 1946)

LOS ENEMIGOS DE LA JUVENTUD

Los vi pasar en una mañana limpia de mayo, y su recuerdo, la expresión de sus rostros, no es posible que la pueda hechar en olvido jamás.

Altos, de musculatura atlética, casi todos en plena juventud, defilaban ante nosotros lentamente, lánguidamente, torpemente, revelando en su cara angulosa un estado psicológico de abatimiento y desolación. Sentían que nuestra mirada se fijaba en ellos, y hundían la suya en el suelo, como si quisieran enterrarse bajo él.

Habían sido derrotados, eran prisioneros de guerra y caminaban silenciosos, bajo el peso incompatible de esa amarga realidad. Y sin embargo... aquellos jóvenes, muchos de ellos al menos, no tenían porque ruborizarse, ni podían considerar su suerte de ahora como una desgracia, sino como un bien. Villanamentecanallescamente engañados, habían empuñado las armas en defensa de lo que creían ellos un noble ideal, habían sido arrastrados con supina torpeza a un inevitable fracaso, y en la derrota no les alcanzaba un mínimo de respiro. Cuando no, había de ser aquella derrota el comienzo tan vez de su verdadera redención (...)

La vida es lucha en todos los órdenes (...) Nada extraño que los derrotados sean muchos, y que entre los jóvenes sean innumerables los prisioneros, los esclavos de su pasión. Advieértelo, joven. Ni la dureza de la lucha, ni el número de los que perdida la moral se entregan en manos del enemigo, puede ser argumento para afirmar -como oírás por ahí- que la victoria es imposible y la derrota inevitable. No. Es posible vencer a las pasiones vivas, al aguijón de la concupiscencia, al hervor del apetito desordenado

(iApóstolesi, n.1, agosto 1946)

¡DEPORTISTAS, PERO FALANGISTAS!

Precisamente el deporte es la piedra de toque donde se demuestra la formación de los camaradas. En el deporte se comprueba el grado de dominio de los nervios que posee nuestra juventud (...)

Debemos ser deportistas, porque el deporte es escuela de formación física, donde se adquiere el vigor y el desarrollo corporal, pero en él debemos poner toda nuestra caballerosidad falangistas

¡El deporte por el deporte, sin bajas pasiones! (...)

Debemos captar a la juventud española. Utilicemos el deporte (...) Invítalos a que vayan a tu Centuria y tomen parte en sus actividades deportivas. Que conozcan la miel del buen deporte. Que sepan que ser deportista es algo más que discutir jugadas por las tabernas o por las calles. Y cuando en las Centurias estén viviendo nuestra deportividad, les gustará nuestra vida limpia y elevada. Tomarán afición a las marchas y montaña. Y aprenderán de vosotros a amar a la Patria. Y sin darse cuenta, serán como vosotros, y estarán orgullosos de ser cadetes, y de vestir nuestro glorioso uniforme, y de estar a las órdenes de nuestro amado Caudillo

(Cisne, n.4, 1951)

SIN TIEMPO PARA PECAR

(...) La vida del Campamento es dura, pero alegre. Una doble preocupación obsesionante lo observa todo: Dios y España. No queda ni un resquicio libre para la holganza: no hay tiempo ni para pecar. He aquí el supremo elogio: ordenar la vida de tal modo que no quepa hueco libre para el pecado (...)

Para lograr ese espíritu entero y formar en nosotros la manera de ser falangista, hemos elegido la cátedra amplia y clara de los campamentos. Porque en ellos, junto con la consigna y el mandato, está la vida real, el ejercicio exacto, la convivencia y la hermandad, la dureza y la alegría, el bastarse a sí mismo en la jornada que preside el tremolar de nuestras banderas. Porque se equivocan los que creen que vamos al campo con un afán rousseoniano de vuelta a la Naturaleza (...)

Decimos que se posee formación integral cuando se ha adquirido un permanente "modo de ser" -complejo de hábitos- que se refleja en un constante "modo de reaccionar" -estilo- ante todas las circunstancias de la vida, privada y pública. Nuestros pequeños camaradas, que ya están en vías de adquirir el "modo de ser" falangista, esbozan ese estilo propio, esa personalidad que asombra a las personas mayores educadas en el ambiente mezquino y de uniformes mediocridades, que era ca-

racterística de la España decadente. Cualquiera de esos muchachos de 16 a 18 años reaccionará de un modo viril, enérgico, contra todo insulto a Dios y a la Patria (...) Son los que se encuentran "aburridos" en el baile y el café, y prefieren salir de marcha, con la mochila al hombro, por los campos y montañas de España (...)

El Frente de Juventudes cree firmemente que puede comunicar un "modo de ser" -y no solamente una manera de pensar- siempre que se cumplan dos condiciones: una -la primaria- que que el educando no haya perdido todavía la capacidad de asimilar y se trate por tanto de juveniles camaradas, o de hombres de espíritu joven. La segunda consiste en utilizar determinados instrumentos pedagógicos, como son precisamente los campamentos, y en general todas aquellas actividades en que se aprovecha la convivencia de nuestros afiliados fuera de su ambiente habitual de vida, para hacerles actuar a ellos mismos en forma total y con máxima intensidad

(Cisne, n.5, 1951)

DE LOS EJERCICIOS AL BAILE

Un martes asistimos a una reunión de Ejercicios. Una reunión de Ejercicios es un conjunto de personas que se reúnen para hablar de las próximas tandas y problemas que emanan de ellos. Nosotros así lo creíamos antes de asistir, pero luego resultó que no era así del todo (...)

Si el lector se pone detrás de la Congregación observará que no le queda más remedio que hacer Ejercicios Espirituales. Para esto hay que armarse de valor e inscribirse en la tanda que debe ser precisamente la del 30 de julio al 6 de junio. Es una tanda muy castiza ya que sólo está compuesta de simpáticos estudiantes.

Está recomendada especialmente para los estudiantes que hayan aprobado las asignaturas, pues deben prepararse para hacer su verano de vacaciones. Está recomendada especialmente para los estudiantes que no hayan aprobado las asignaturas, pues deben prepararse para hacer su verano de vacaciones. Esta recomendada especialmente para los estudiantes que no se hayan presentado a examen, pues hay que aprobar las asignaturas celestiales y no hay más remedio que prepararse.

La cosa no quedó aquí. Acto seguido se empezó a hablar del baile. Nos enteramos de algún otro secreto del P. Tapies, que el querido señor presidente es partidario de que los jóvenes bailen, pero él como padre de familia quiere asistir. El señor concejal dijo que no sabe bailar i declara anatema el baile. La representación de la Congregación, puesta de rodillas ante el señor presidente, y previa amenaza con el dedo recto y angustioso, fue obligada a decir que sí a todo, con lo cual nos ruborizamos de tener una representación de tan poco carácter.

La cosa ocurrió por no sé qué razonamiento de mal menor que es lo peor.

Confesamos que nos gustaría que nos mandaran articulitos sobre el baile, los jóvenes, los leídas con mucho gusto. ¿Por qué no prueban a hacer un ensayo?

(Sabino SAMPLON VALLS, Sígueme, n. 106, juny 1952).

VIDAS OPUESTAS

Son las doce de la noche del domingo y estoy aprovechando el fresco en el balcón de mi casa, esperando que el sueño se apodere de mis ojos para acostarme, cuando al momento se oye por medio de un potente altavoz (que no ha cesado hasta las tres y pico de la madrugada), el ritmo de una orquesta que está tocando en la verbena de barriada de una calle contigua a la que vivo. Después de algunos bailables anuncia el vocalista de la orquesta: Señores, este baile va dedicado para los casados y "para los que lo parecen". Al oír esta frase en "segundas" y que haciéndose el gracioso salió de la boda del animador de la misma, se me apareció en la imaginación el desagradable panorama que en aquellos momentos debía divisarse desde el tablado de la orquesta, y me sirvió para una seria meditación de aquel cuadro que se estaba viviendo en plena calle: alboroto, gamberismo, riñas, alguna que otra "mona", lujuria lo que más, y qué sé yo cuantas cosas desagradables a los ojos de Dios, todo ello fruto de todas estas pecaminosas diversiones del baile y sus derivados. Vida, ésta, que les ausenta del más puro ideal de fe en Cristo.

Comparándolo con otro cuadro vivido aquella misma tarde por un grupo de congregantes en la Residencia de los PP. Jesuitas, divirtiéndose también, pero sin la menor mancha de pecado, con la conciencia tranquila de que con aquellos juegos no ofendemos a Dios. Porque nuestros juegos son inocentes. ¿Inocentes he dicho? Pues sí, lo doy por bien dicho, porque inocentes son. Ajedrez, ping-pong, dominó, poker, pero sin el más mínimo afán de lucro, todo lo más, como este domingo hicimos, partidas de perra chica para ponerlas en banca común hasta llegar a la suma suficiente para adquirir un "polo" cada uno y que en grupo fuimos a comprar, haciendo la mar de broma, al elegir, delante del "mantecadero", el color que nos apetecía y, luego, con una santa alegría y contentísimos, desfilamos todo el grupo por la plaza Cataluña con el polo en la mano refrescándonos la garganta. Acaso diréis algunos que ya somos mayorcitos para hacer estas cosas tan infantiles, y yo contesto: ¿Es que olvidáis las palabras del Maestro: "De cierto os digo, que sino os volviéreis y fuereis como niños no entraréis en el reino de los cielos"?

Y con este pensamiento no puedo menos que exclamar, para los que en aquel momento bailaban y ofenden a Dios: ¡Señor, perdónales, que no saben lo que hacen!

(José María MASIP, Sígueme, n.108, agost 1952)

CAMPAMENTOS JUVENILES

Nadie puede discutir, ni mucho menos negar, la gran obra educativa realizada por el FJ a través de sus campamentos. El muchacho necesita para su vida aire libre, y para su formación disciplina y sanas enseñanzas (...) Pero a pesar de todo aun quedan muchos hombres a los que oír hablar del FJ o de sus campamentos les horroriza (...) Me entristece pensar en una juventud tímida, pálida, endeble, afeminada y prematuramente vieja. Pero, por el contrario, se me ensancha el corazón cuando pienso en una juventud 'juvenil', decidida, sana de cuerpo y de alma, impulsiva y educada, que sepa rezar y reír(...)"

(Manuel HERRERO GARCIA, Clara Voz, n.3, II época, 1954).

¿ES EL BAILE PECADO?

"No permitirán -los padres- que sus hijos asistan a bailes modernos agarrados, aunque se trate de los llamados bailes de sociedad, condenados por la Jerarquía y procurarán evitar el modernismo en las costumbres, como opuesto al espíritu del Evangelio (Pastoral colectiva)"

No se nos oculta el reparo que oponen algunos a tratar públicamente de este tema, diciendo que puede ser contraproducente; pero les respondemos con los grandes moralistas y la práctica de la Jerarquía eclesiástica en todo el mundo; que el reparo pierde su valor cuando se trata de bailes abiertamente lascivos, sensuales, como son muchísimos de los bailes modernos agarrados.

Disponemos de docenas de obras, folletos, pastorales, artículos; que nos han servido de base para nuestras numerosas conferencias sobre el tema (...)

Ferreres-Mondría S.J. en su Compendio de Teología Moral, recentísimo dice: "Los bailes indecentes por razón de las desnudeces, del modo de saltar, de las palabras, de los gestos, de los cantos, pueden ser gravemente ilícitos, como es patente, y de hecho muchos de los más recientes son gravemente deshonestos por el contacto obsceno, por los movimientos... y por lo que significan"(...)

Los Estatutos sinodales de la Diócesis de Quebec, en el Canadá, en su artículo 35 prohíben los bailes modernos agarrados con estas palabras textuales: "Condenamos los bailes como el tango, el fox-trot, el turkey-trot, el camel-trot, el schimmy, el check-ot-check, el one-step, el two step, y otros del mismo género, llámense con el nombre que se llamen, que son bailes lascivos en sí mismos; y también los bailes que son lascivos por la manera de bailarlos... Nos los reprobamos enérgicamente como ocasiones próximas de pecado y los prohibimos expresamente en toda nuestra diócesis, de suerte que, lo que Dios no permita, quien osare tomar parte en ellos, o los dejare bailar en su casa, se hará reo de un pecado grave de desobediencia (...) Del mismo género son el charleston y el black-botton" (...)

El Excmo y Rdmo. Dr. Ramon Masnou termina una obra sobre el baile -que ha obtenido un resonante éxito, pues en pocos años ha publicado cuatro ediciones- con estas palabras: "...el baile agarrado moderno, que demasiado mal añade ya al tradicional agarrado, ya de por sí muy peligroso, es una diversión que se opone a la seriedad de la vida, al buen gusto, a la dignidad humana y a la moral cristiana". Y dirigiéndose a los jóvenes de Acción Católica les dice: "Acuérdate que uno de los mayores enemigos de una juventud cristiana y feliz es el baile indecente moderno. ¡Duro con él!".

Acabamos con la cita del tan celosísimo como apostólico Sr. Arzobispo de Valencia Excmo y Rdmo Dr. D. Marcelino Olaechea, en cual en una Pastoral titulada "Los Bailes Modernos" dice: "Ellos pecan siempre o casi siempre, ellas no pecan siempre de un modo directo contra la pureza; de modo indirecto, sí, en cuanto son la ocasión del pecado de ellos. Ellos y ellas cometen pecado de escándalo". Y con su estilo tan característico añade: "Si no son españoles esos bailes. si no son morales. si son un sarcasmo al espíritu de la Cruzada. Si son reprobados, desde el Cielo, por todos nuestros Mártires y Héroeos. ¿No sentís el grito de ¡Traidor! lanzado a vuestra espalda?".

CONCLUSION: Las reuniones y bailes de cierta clase, los modernos agarrados, se prestan a excesos de los que ni siquiera queremos hacer mención. A los católicos incumbe desterrarlos de sus casas y círculos sociales

(José CODINA CANALS, Nazaret, *Publicación diocesana, Seo de Urgel, n.77, 15-10-1955*)

PADRES E HIJOS

La polémica actual de nuestros hogares más queridos está basada exclusivamente en las ideas tan dispares que existen entre padres e hijos. Lo mismo sucede en las familias excesivamente ricas, en las que joyas, bienes y demás objetos de adorno muy preciados se encuentran por todos los rincones, que en las humildes que confían en un mísero salario para el sustento de la familia, que con frecuencia es numerosísima; en todos los hogares las disputas entre padres e hijos son casi naturales, si nos fijamos lo distinto que se desarrolla la vida comparándola con hace medio siglo. La vida ha cambiado muchísimo y esta continuamente evolucionando, el tráfico, el comercio, las ciudades están ganando al cien por cien, ¿que es pues de extrañar que la vida de esta juventud que empieza a levantarse, vigorosa, llena de alegría, de santas aspiraciones, sea totalmente distinta de la de sus padres? Ellos vivieron tiempos mucho más monótonos, no existían entonces las preocupaciones y los problemas de hoy. De ahí podemos preguntarnos ¿quién ha sido la causa de esta marcada evolución? Casi siempre los grandes cambios son eco de una revolución, de una guerra, y sin equivocarnos podemos afirmar que la guerra, sí, la última habida en España cuando cayó en poder de los rojos, ha abierto las puertas a una juventud valiente, pero quizá demasiado libre. La inmoralidad era cosa común en aquel entonces por cierto no muy lejano y que con pena contemplamos ha dejado muy marcadas huellas en nosotros

(Redacció d'una alumna de Preu del Col·legi Pare Coll, a l'entorn de 1955)

ENCUESTA SOBRE LA JUVENTUD

Ver-

La juventud es en verdad la mejor época de la vida. Hay en ella distintas características que la diferencia entre ellas: pesimismo, optimismo, fortaleza, disconformidad, falta de ideal, falta de reflexión, época de complejos, decisión, etc. Dios ha puesto en el hombre o mujer un tesoro maravilloso y más en los años de su juventud, dándole vitalidad y capacidad suficiente para desarrollar su inteligencia y voluntad, de ellos la inmensa necesidad de una profunda formación personal, cultural y religiosa, que será para un futuro, la base principal de toda una vida.

Juzgar-

El criterio vulgar de nuestra juventud en su pasar por la vida es sencillamente un propio aprovechamiento de cosas humanas prescindiendo de la moral y cultivando por doquier el "gamberrismo". si toda la fuerza de la juventud desperdiciada en cosas superfluas se concentrara en su ideal, tendríamos, sin dudarlo, lo que el mundo necesita: jóvenes responsables de sus actos deseosos de un mundo mejor y conscientes de su verdadera fe como hijos de la Santa iglesia. hace falta en nuestra juventud mucha voluntad, generosidad, entrega, y, sobre todo, como arma primordial, "PUREZA", es imprescindible esa gran virtud, con ella adquirimos la gracia, la alegría y la libertad de hijos de dios.

Actuar-

A la luz de la razón, la juventud tiene una gran responsabilidad. Ya que en la realidad del futuro, será lo que sean sus ideales. A la luz del evangelio: "¿Qué le aprovecha, hermanos míos, a uno decir: 'Yo tengo fe', si no tiene obras? ¿Podrá salvarle la fe?" (St. Jaime, C. 2-14); "Asimismo, a los jóvenes exhortales a ser prudentes. Y muéstrate en todo ejemplo de buenas obras, de integridad en la doctrina, de gravedad, de palabra sana e irreprochable" (Tito, C. 2-6-8); "Que nadie tenga en po-

co tu juventud; antes sirva de ejemplo a los fieles, en la palabra, en la conversación, en la caridad, en la fe, en la castidad" (Timoteo, C. 4-12); "A los que por el poder de dios habeis sido guardados mediante la fe para la salud que está dispuesta a manifestarse en el tiempo" (St. Pedro, C. 1-5).

Ayudar a la juventud es un ideal de perfección que dentro las cualidades personales se encuentre. Inspirados y conseguidos elevando los propios valores humanos.

(Revisió de vida d'un Cercle d'Estudis de la Joventut Femenina d'Acció Catòlica, vers 1955)

SALVAR AL JOVEN POR EL AGRO. LA OBRA TUTELAR AGRARIA.

Bases y programa de la Obra de las Colonias Agrícolas

Antes de entrar en la parte descriptiva de los avances logrados en nuestras Colonias Agrícolas, nos permitiremos esbozar las principales orientaciones que desde un principio han llevado a promover esta clase de establecimientos, las cuales, al propio tiempo, explican la causa del desarrollo que ha tomado la Obra Tutelar Agraria, que es su organismo rector, y cuyo lema "Al niño por el agro", creemos que ya de por sí constituye un programa(...)

Tratemos, en primer término, de la salud del niño que ha conocido todas las privaciones y el frío desamparo de los tugurios inhóspitos; hablemos del peso de la herencia y de las enfermedades adquiridas, bajo un medio permanente de miseria y escrofulismo... Pues bien, llevémoslo al campo; proporcionémosle, con los atractivos de la vida al aire libre y a pleno sol, "la santidad del trabajo agreste, y la gloria del campo divino", en régimen familiar cada día más recomendado y seguido. La vida del campo ejerce en estos pobres seres anémicos una influencia tal que muchas veces se basta por sí sola, sin medicinas, para cambiar radicalmente el cuadro descrito, purificando su organismo y convirtiéndolos en alegres y robustos muchachos. Con luz, aire, agua, ejercicio y sana alimentación, se opera el milagro, pues no les falta entonces la alegría, que es el sol de las almas. No sin un profundo conocimiento se ha dicho que la flor que necesita más sol es el niño, y que es más fácil rescatar a un niño rebelde en un ambiente sano y en plena Naturaleza, que cuente con abundancia de pan, que en otro triste, respirando miasmas y sufriendo los rigores del hambre. (p.93)

Además. el agro trae niños que lo pueblan y lo hacen más productivo. A la vez, los salva y robustece, creando nuevos valores para la Patria. Uno de los pecados al parecer más frecuentes de nuestra época lo constituye el evitar la llegada de nuevos hijos, tremendo crimen de lesa humanidad, que igualmente va contra la providencia, que los concede, como contra la Patria, que los necesita. En cambio, el propietario rural pide muchos hijos a Dios, porque sabe el bien que le reportarán (...) Somos de siempre unos fervientes convencidos de que a todos conviene imponernos la estancia en el agro como cura de almas y cuerpos; que debe fomentarse la vida rural, y con ella y para ella la vivienda rural, facilitando al efecto el acceso a la propiedad de la tierra, y que nuestros amados muchachos puedan llegar a disfrutar de tierra y casa, formando una familia, "en la dulce paz de una vida nueva", obra relevante de amor y de justicia en favor del prójimo de modesta situación económica (p.94) (...)

¿Y qué no diremos de la anemia moral? ¿De los niños que proceden de hogares deshechos por el vicio, y de los que han sido pervertidos por el mal ejemplo familiar y social? También el campo constituye para ellos un remedio eficaz, con sus valiosos medios de distensión espiritual, con su

mayor gama de situaciones morales fácilmente comprensibles, con su escuela constante de aplicaciones prácticas de las leyes de la vida, y con los lazos afectivos y sociales que el campo crea entre los hombres, y entre los hombres y el medio circundante, es decir, con los elementos, el paisaje, la vegetación y el mundo animado. El ambiente limpio del campo ejerce un poderoso dominio sobre las conciencias perturbadas. (p.95) (...)

Tenemos, por un lado, numerosos deficientes en medida singular en el terreno en que se mueve la acción del Tribunal de Menores, es decir, muchachos que, sin poder dejar de considerarlos como normales, se hallan en un estado de inferioridad mental leve, pero invencible, debido a un retardamiento del desarrollo o a una inmadurez constitutiva. Esta clase de muchachos, que en la ciudad no pueden adaptarse a un trabajo calificado, pueden llegar a ser, en el campo, excelentes agricultores (p.96) (...)

En realidad, los trabajos agrícolas están muy recomendados porque las ciudades, con los estímulos de vicio que atesoran, son acicate constante del parasitismo, y el campo, por el contrario, despierta virtudes y purifica los corazones, a la par que tales trabajos concuerdan con el interés social que clama a voz en grito la lucha para contrarrestar los deplorables efectos que ocasiona la despoblación de las campiñas o centros rurales y la inmigración hacia las ciudades, y también porque con la vida del campo, según enseña la moderna pedagogía correccional, se aparta a los niños del ambiente malsano y corruptor en que han vivido, escenario de sus antiguas travesuras y maldades, trasplantándolos a otro más oxigenado y vivificador para su cuerpo y su espíritu.

También es de tener en cuenta que el trabajo del campo, con el natural esfuerzo y hasta cierto saludable cansancio que supone y requiere mayor descanso, no deja de ser altamente provechoso para adolescentes en quienes anidan las emociones del día y los sueños de la noche, que gravitan, siguiendo el testimonio de notables autores, alrededor de la cuestión sexual (p.97) (...)

Es muy conveniente salvaguardar la orientación ortodoxa de la Obra, y prevenirse por si los poderes públicos intentaran algún día imponer el laicismo en los centros docentes, como ocurrió durante los infortunados años de la República, pues se considera que la práctica de la vida cristiana ha de constituir uno de los pilares en que descansa el sistema de reeducación que rige y ha de regir especialmente en las colonias formadas por jóvenes (pp. 106-7) (...)

Colonia Agrícola de Santa María de Giménells

No vamos a describir con todos los pormenores el origen y fines de esta Colonia. Pero sí daremos una visión conjunta de su estructura y últimas concreciones, después de una experiencia que alcanza ya más de veinticinco años.

La finca de Giménells hemos deseado que la presidiera, en su edificio central, la imagen patronímica de San Isidro. Esta popular presidencia y el subsiguiente protectorado de San Isidro, tan justamente invocado por la clase agrícola española, los hemos podido sentir eficazmente ante las innumerables dificultades surgidas y vencidas en las tierras de Giménells, sobre todo en los años anteriores a la gloriosa Liberación

No existen milagros ni hechos prodigiosos, dice el impío. Pero los hay. ¿Qué mayor milagro puede señalarse que el de haberse podido lograr la adquisición de una finca de tal volumen a favor de la infancia desventurada y a nombre de una entidad benéfica que carece de recursos? (p.109) (...)

En el aspecto de la profesión agrícola, la Colonia de Santa María de Giménells acomete y resuelve las tres grandes aspiraciones de todo joven, es a saber, adquirir una técnica y formación pro-

fesional, hallar trabajo bien remunerado y poder constituir un hogar propio bajo un techo acogedor. (p.110)

Hoy alberga unos ciento cincuenta tutelados, distribuidos en seis Casas de Familia, a razón de veinticinco por hogar, porque el sistema familiar es el que se impone, en sustitución de grandes conglomerados, pero se van construyendo nuevos edificios para ir colocando otros más. Estas Casas de Familia están regidas cada una por un matrimonio escogido, que comparte paternalmente con los muchachos, al igual que con sus hijos; este régimen suprime todo concepto de masa gregaria y evita el caer bajo una disciplina asilar, a que son tan propicias la mayor parte de aglomeraciones escolares.

Estos muchachos se agrupan en cuatro clases o condiciones: escolares, tutelados, ex tutelados y tutelados de honor.

Al principio, todos los muchachos ingresaban en la colonia, al menos, a los catorce años, en edad de trabajar y, a veces, con una leve experiencia de las labores del campo, ya fuere obtenida en la otra institución de la propia Obra, Santa María del Vallés, o bien se tratara de menores que procedían de familias del campo. La práctica ha aconsejado la conveniencia de anticipar la edad, acogiendo niños de ocho a nueve años, con objeto de ir formando un núcleo que con su feliz y más fácil adaptación y buen comportamiento señalara la pauta a los llegados posteriormente. Estos son los llamados escolares y su plan pedagógico es parejo al de cualquier pensionado, ya que cursan los estudios de enseñanza primaria y reciben una sólida formación religiosa y moral.

Estos se consideran con categoría de tutelados, una vez terminado el ciclo escolar a que nos hemos referido y cuando han cumplido los catorce años. Entonces, y no antes, empieza el aprendizaje profesional, que para los más es la agricultura, pero también se escogen algunos con destino a los talleres y especializaciones agrícolas existentes en la Colonia, es a saber: carpinteros, herreros, mecánicos, paraderos, albañiles, vaqueros y tractoristas.

Los tutelados pueden emanciparse a los dieciocho años, si bien casi todos solicitan continuar hasta que llegan a la edad de cumplir el servicio militar. son muchos también aquellos que, una vez cumplidos, piden de nuevo el ingreso, y éstos se dividen en ex tutelados y en tutelados de honor, según diremos más adelante. Tan pronto empiezan los muchachos a trabajar, se les asigna, aparte su manutención y vestido, un sueldo semanal, el cual aumenta a medida que van progresando en sus aptitudes; de dicho sueldo se les entrega una parte en metálico todos los domingos, según su comportamiento y su trabajo, y el resto se les ingresa en una libreta de ahorro. De este modo se les estimula, al mismo tiempo, a la práctica de las virtudes de la economía y de la laboriosidad. Salvo el período de la recolección y trilla, la jornada es de ocho horas. En invierno tienen clases nocturnas de instrucción y repaso. (p.112)

Por las fiestas de Navidad se autoriza la salida de cuantos acrediten haber recibido invitación de alguno de sus familiares, y regresan una vez terminadas. Cada año salen con este motivo cerca de un centenar de muchachos, y no falta ninguno en la fecha que se les fija. En la Colonia no hay vallas ni guarda alguno especial para vigilar a los muchachos, y éstos no se escapan, porque saben que allí se les trata y están mejor que en ningún otro sitio.

Cuando marchan a cumplir el servicio militar, pueden llevarse todos sus ahorros, pero muchos los dejan y se les va mandando el dinero a medida que lo necesitan. Mientras permanecen en filas, escriben muy a menudo y, cuando pueden conseguir permiso, van a pasarlo a la colonia, la cual les subvenciona los viajes, pudiendo aprovechar este tiempo para ayudar en las faenas del campo, y con ello, lograr nuevas economías. Una vez licenciados, pueden regresar a la colonia y es entonces cuando se les considera ex tutelados; en concepto de tales se les asigna un sueldo semanal adecuado y justo, del cual se les descuentan diez pesetas diarias por la manutención y limpieza de ropa.

A los ex tutelados que demuestran capacidad y constancia, una vez han contraído matrimonio y bajo el título de tutelados honoríficos, se les concede casa, aperos y una parcela de terreno, al propio tiempo que se pone en sus manos la dirección y la responsabilidad de la misma. Los frutos que cosechan en la referida parcela deben entregarlos, pero se les asigna un sueldo de ciento cuarenta pesetas semanales, casa franca, pan a dos cincuenta pesetas el kilogramo, y todo el huerto familiar que necesitan para atender a sus necesidades y a las que requiere el desenvolvimiento del corral. Además, se les concede participación en la recría de animales. Se considera que con el sueldo y demás ventajas que se han enumerado, puede una familia vivir, criar y educar a sus hijos, y, con la participación en la recría de animales, puede ahorrar de diez a quince mil pesetas anuales. Con dicha cantidad se les abre una librería en la Caja de Ahorros, de la cual no pueden disponer hasta que hayan transcurrido diez años, o bien antes, si hay una causa justificada; para ello necesitan la firma del Director. Esta es una de las modalidades que acabamos de implantar, y se piensa que, cuando hayan transcurrido diez años, los tutelados se encontrarán con un capital aproximado de ciento a ciento cincuenta mil pesetas, con diez años más de experiencia en la agricultura y un modo más sensato de enfocar las cuestiones. Entonces pueden optar por comprar una parcela en la misma finca o donde más les convenga. Desde luego que con el capital ahorrado y la experiencia adquirida, casi es imposible su fracaso. (p.112)

De los aprendices artesanos se espera que salgan los futuros Jefes de Familia, pudiendo pasar a regir una casa el día en que contraigan matrimonio. También se procura escoger muchachos con los cuales dotar a la Obra de sacerdotes, maestros y contadores. Se tiene la intención de que, en un futuro próximo, ésta Colonia y las restantes que dependan de la Obra Tutelar Agraria puedan funcionar con los hombres que ellas mismas hayan educado y formado.

La formación religiosa ocupa un lugar preminente y corre a cargo, al igual que el culto, del propio capellán de la Colonia. Se dispone de una iglesia con capacidad para setecientas personas y, con objeto de dar esplendor a los actos litúrgicos, hay organizadas la Escolanía y la "Schola cantorum".

Asimismo, para solaz y esparcimiento de los tutelados, mayormente los días de fiesta, se cuenta con un campo de fútbol y frontones, sala de espectáculos, equipada para teatro y con un modernísimo proyector sonoro y café-bar. En una palabra, se procura que no falte a nuestros niños un ambiente cordial y alegre. (p.113) (...)

La Colonia de Santa María de Giménells constituye una de las experiencias sociales más interesantes de nuestro país. Sobre la base de lo que llamamos "un pueblo", como tipo de comunidad urbana, va surgiendo un esbozo de aldea, poblada por niños y adolescentes, y se dibujan ya los elementos jurídicos y administrativos de un auténtico Municipio. No podemos pretender fundar una "ciudad de muchachos", pero sí parece que se van logrando convertir lo que ayer eran tierras yermas en excelentes cultivos; lo que fueron ovejas descarriadas, tempranamente embrutecidas por la miseria y el vicio, en magníficos pilares de cristianas familias, que, al tener acceso a la propiedad por el trabajo y arraigar en la tierra, integran las células de un pequeño caserío, que, siendo ya hoy un "poblado de muchachos", quizá mañana dé origen a un "pueblo de muchachos" auténtico, nacido de constantes afanes y prenda de su total redención. (p.114)

(Ramón ALBO MARTI, Siguiendo mi camino. en el quinquagésimo aniversario de la obra de protección de menores, 1904-1954, La Hormiga de Oro, Barcelona, 1955, pp. 93-6; 109-114)

DECALOGO DEL DEPORTISTA. TROFEO JUVENTUDES (A.D.I.)

- 1) Cuida tu cuerpo y vigila su fortaleza como residencia temporal de tu alma.
- 2) Exalta la gran fiesta del deporte en toda su pureza de expresión.
- 3) Que obre en tí sentido la actuación en equipo.
- 4) Respeta la norma; te dará sentido y claridad en el juego
- 5) Actúa deportivamente: lo haces para mayor gloria de tu Patria
- 6) Que te lleven al triunfo los más puros esfuerzos, la fe en que sólo el mejor merece la victoria.
- 7) Honra al contrario y no envidies su triunfo. Es un compañero
- 8) El entrenamiento es la más decisiva de las pruebas
- 9) Que no te engañen los laureles. La verdadera recompensa debe estar en el fondo de tu corazón
- 10) Piensa con humildad en tu victoria, Eres un instrumento de Dios y un ejemplo de su gracia sobre la tierra.

(Trofeo A.D.I., 1958, des de 1960 Trofeo Juventudes, des de 1974 Trofeo de la Juventud)

JUVENTUD

Ser joven es una de las pocas cosas serias que se puede ser en el mundo. Nuestro concepto de juventud es mas o menos el que clavó en su mesa de trabajo el General Mac Arthur, por eso la transcribimos íntegramente. Dice así:

"La juventud no es un periodo de la vida. Es un estado del espíritu, un efecto de la voluntad, una cualidad de la imaginación, una intensidad emotiva, una victoria de la valentía sobre la timidez, del gusto por la aventura sobre el amor al confort. No nos hacemos viejos por haber vivido cierto número de años; nos hacemos viejos cuando desertamos de nuestro ideal. Los años arrugan la piel, el renunciar al ideal arruga el alma. Las preocupaciones, las dudas, los miedos y los desalientos son los enemigos que lentamente nos hacen ir inclinándonos hacia la tierra y volvemos polvo antes de la muerte. JOVEN es aquel que se admira y se maravilla... El que pregunta siempre como el niño incansable: ¿Y después qué? El que desafía a los acontecimientos y encuentra gozo en el juego de la VIDA. Eres tan joven como tu confianza en ti mismo, tan viejo como tu abatimiento. Serás joven mientras seas capaz de asimilar. Asimilar lo bello, lo bueno, lo grande. Si un día tu corazón llega a ser presa del pesimismo, que Dios tenga piedad de tu alma de viejo"

(Isard, n.1, octubre 1958)

ISARD, TUS AMIGOS SOMOS JOVENES

Los maestros somos jóvenes por esencia, al contacto con la infancia (...) Cuenta en este concepto, tanto la medida relativa del tiempo como la edad psicológica o estado anímico-moral. Y recordemos al respecto el lema repetido de Mc Arthur. Quizá sea esta la fase más efectiva de una juventud:

la voluntad de serlo. Poseemos los maestros esta juventud en sus tres aspectos: profesión, edad y voluntad. Un tesoro quizá no descubierto por nosotros mismos. Un manantial de vida que puede saltar a lo eterno

Los mayores suelen atribuir a la juventud inconsciencia. No se hasta qué punto pueden llevar razón. Creo que un joven, un maestro, por esa cualidad de plenitud que de de caracterizarle, no puede ser inconsciente a una realidad presente. En nuestras reuniones se nos ha planteado la situación actual del mundo, de hechos patéticos de países de nivel moral ínfimo...El pecado cunde como una mancha gransienta en el individuo, la familia, la sociedad, política, economía... Y por si ello fuera poco, el alud ateo-materialista del Comunismo, en cuyo fundamento creo que hay que buscar las raíces de muchos males (...).

La juventud, esa fase pletórica de la vida, se rebela a morir de asfixia, a ser aplastada por el mal. Hay mucho de bella y noble en ella. Hay mucha juventud todavía no vieja, pura y vigorosa, cuyas ansias de belleza y bondad y pureza intransigente son incommensurables. Podemos los maestros encuadrarnos entre ella (...).

Tenemos los maestros un puesto entre las minorías selectas. Nuestra labor trasciende directamente a lo social. Nos cabe aprovechar el caudal de riquezas que la juventud lleva consigo. No convirtamos en barro una joya maravillosa. "No vueles como ave de corral -dice Camino- cuando puedes hacerlo como águila". Somos la "cerilla" que se nos citó en la última reunión. Teras de nosotros podemos encender con la nuestra múchísimas. Somos grandes contribuyentes a la aportación de luz en las tinieblas del mundo. Somos los maestros, en nuestra perennne juventud, cerilla primera o antorcha olímpica, enarbolada en nuestra calidad de minoría directiva"

(Teresina ESTEVA, Isard, n.5, Març 1959)

COLONIA MONTSANT PARA MUCHACHOS

Todos los muchachos, al llegar el verano, fatigados por la intensa labor escolar del curso, desean cambiar de ambiente y marcharse unos días a veranear. Su deseo, que es una necesidad, muchas veces tiene que satisfacerse con un veraneo monótono, aburrido, cuando no peligroso para su alma y para su cuerpo. en cambio se siente plenamente feliz si puede vivir una temporada en la montaña en un ambiente nuevo para él, con excursiones, escaladas, baños, etc. Y si esto puede realizarlo junto con toros amigos, en un ambiente de sana amistad y compañerismo, su alegría se colma por completo.

Muchos padres y educadores desean dar a sus hijos y discípulos la alegría de un alegre veraneo, pero dudan antes de dar el paso por temor de que se convierta en malo y dañoso, lo que ellos sólo quieren para bien de sus hijos. La experiencia enseña que cuesta mucho dar con el ambiente totalmente sano y educador que requieren los adolescentes. Precisamente, esta misma preocupación es la que ha impulsado a la Juventud Católica a organizar la Colonia Montsant (...)

La Colonia Montsant quiere ser un instrumento de renovación física y moral de nuestros muchachos. El ambiente de alegría desbordante, de arte y cultura, y, sobre todo, de espiritualidad que allí se respire ha de reportar, sin duda, grandes bienes a nuestras familias a a vuestras agrupaciones de juventud.

(Prospecte anunciant el primer torn de la Colònia Montsant de Vilaller, 1959)

3. "Els temps estan canviant..." (1960-1967)

SANTO TOMAS

¡Con qué ilusión todos los estudiantes arrancábamos diariamente la hojita con la esperanza de cada vez más próximo ver aparecer el día 7!. Por fin, tras la ansiedad, llegó el día, el cual aunque fue fervorosamente comenzado, asistiendo a la Misa que se celebró en la Catedral, oficiada por el Excmo Sr. Obispo, se truncó luego con ciertos actos que más que de estudiantes eren propios de gamberros, algunos tan desagradables como el hecho de ir por las céntricas calles rayando con tiza los trajes de los transeuntes, pero no sólo esto, pues también el perseverante ruido de los pitos, que irritaban los inocentes tímpanos de la población. Y aunque por suerte no éramos los mayores los realizadores de los citados actos (sino algunos que no identificamos) no quedamos con esto exentos de responsabilidad, ya que nuestra postura no era correcta, pues debíamos evitar todo cuando redundaba en desprestigio de la clase estudiantil

(FONDEVILA & VAZQUEZ, Relevo, n.3, març 1960)

GAMBERRISMO

Sr. Director de "La Mañana":

Acabo de llegar a casa con la indignación y la vergüenza a flor de piel. Con la excusa de ser el patrón de los estudiantes, estos se han dedicado de la manera más necia y descarada a molestar a las chicas, ya pequeñas, ya menos pequeñas, que transitaban por las calles céntricas de nuestra ciudad. Y en muchos de los casos incluso se han propasado descaradamente, los yesos han ensuciado las calles, y hemos presenciado una magnífica exhibición de gamberrismo ante la pasividad general. A mi, particularmente, y como padre de siete hijos, me ha parecido una enormidad no poner coto a tales "hazañas". Y he repartido más de un persollones (sic). Nuestra sola inhibición ya es culpable de lo que estos arrapiezos hacen, hay que educarles en el civismo o de lo contrario el día de mañana lógicamente han de ser unos ciudadanos pésimos.

Atentamente suyo

*(Hermenegildo TOLL, Carta al Director,
La Mañana, 8-III-1961)*

AHORA PROTESTAN LOS ESTUDIANTES

Muy señor nuestro:

El motivo de nuestra carta es algo así como una protesta acerca de la serie de calificativos ignominiosos que nos aplica el Señor H.T. en la carta del día 8 (...)

Primeramente debemos aclarar algunos puntos: nos llama gamberros porque las calles estaban sucias de confeti y de tiza. también ensuciaron las calles de confeti las modistillas y nadie se metió con ellas. Es cierto que los pitos atronaron las calles. Al igual de que lo que hemos dicho anteriormente, también las modistillas hicieron lo mismo. Respecto a la procesión de la mañana, o sea el ataud, no se puede criticar si no saben porque se hacía, y si lo saben, ¿porque critican sin razón? En cuanto a la tiza, también es verdad que se ensuciaron los trajes de las chicas, pero éstas apenas se quejaban, ya que hacían lo mismo con los chicos ¡Y en paz!

Por tanto rogamos que nuestra carta sea publicada en contestación a la de este señor que tanto tiene contra los estudiantes, "a pesar de tener siete hijos".

*(UNOS ESTUDIANTES DE AMBOS SEXOS OFENDIDOS,
Carta al Director, La Mañana, 11-III-1961)*

RESPUESTA

(...) Santo y bueno es que os sintais molestos y ofendidos porque ello demuestra que dentro vuestro estimais la dignidad de ser hombres, y que teneis afanes de superación. Comprendo perfectamente que tengais afanes de bulla, comprendo perfectamente el porque enterrásteis la calabaza, o lo que fuese, siempre hemos visto que los alevines se mueven más que los barbos grandes.

Como sé que verdaderamente sois razonables, se que también entendeis que se os diga lo que haceis mal, o de lo contrario resultaría que sois infalibles en vuestras apreciaciones y en vuestros actos, Y si de vosotros hay que aprovechar la fogosidad, de las personas mayores teneis que aprovechar la templanza, y los consejos, y las reprimendas, que muchas veces despues de reñir a los hijos por alguna trastada, también nos reímos de lo que hicieron.

*(Hermenegildo TOLL, Carta al Director,
La Mañana, 14-III-1961)*

¿GAMBERROS O MODISTILLAS?

¿Era poca la tinta? Pues ahí va más. Protestas por ahí, respuestas por allá (...) Y todo sobre las espaldas de Santo Tomás y de los sucesos ocurridos en dicho día. Ante mis ojos unos retazos del periódico Local "La Mañana". Por un lado la carta de don Hermenegildo Toll. Por el otro de unos estudiantes.

En primer lugar comentar la de Hermenegildo Toll. Estoy de acuerdo en que es de pésimo gusto el ir atronando la calle con pitos, así como el emplear la tiza para labores tan poco educativos y estéticas. como puede ser la de grabar "cuadros abstractos" sobre traje ajeno. Pero que no se crea él que fue el único en repartir pescozones, pues también los que celebrábamos nuestro Patrono, conscientes de nuestra personalidad de estudiantes, tuvimos que practicarlo con más o menos efec-

tividad. Y muy a pesar nuestro hemos de reconocer que también a nosotros se nos caía la cara de vergüenza al contemplar como algún inconsciente (no precisamente estudiante) amparándose en el bullicio general, daba rienda suelta a sus instintos pictóricos y musicales (?). No obstante, le habré de decir que "ni eran todos los que estaban, ni estaban todos los que eran".

En cuanto a la carta de los que se califican "Unos estudiantes de ambos sexos ofendidos", dejad que me sonría un poco ¿Qué somos, estudiantes o modistillas? ¿Estudiantes? Entonces... no somos modistillas (...) Los estudiantes tenemos la obligación de representar una "élite" intelectual, cosa que no se exige a esas admiradas artistas del dedal y de la aguja (...) No amigos, esta no es forma de defender "la clase" estudiantil (...).

En fin, estudiantes, yo os pido que nos unamos todos a fin de colaborar en que el día de nuestro Patrono sea un día brillante por su alegría juvenil y estudiantil (...) por su ingenio y buen gusto. Y para ello no hay necesidad de pitos y tizas ¡Por favor, amigos, ni gamberros ni modistillas! ¡Esto que quede claro!

(PEPE, Relevo, n.13, març 1961)

JUVENTUDES Y MAGISTERIO

Todos conocemos la predilección que el Frente de Juventudes siente por cuantos están encuadrados en las filas del Magisterio. Los maestros son los que han colaborado siempre con extraordinaria eficacia y cariño con la Organización Juvenil en la realización de su cometido, lo que quiere decir que son los que mejor conocen la necesidad de nuestra misión formativa (...) No olvidéis ni por un momento que por vuestras aulas pasa toda la juventud, y que sois vosotros los forjadores del espíritu que en muy considerable grado caracterizará a los hombres del mañana. Es necesario, en bien de la unidad de la Patria, el promover a la juventud de ideas limpias, informado después de su modo de ser.

(Jose PLENS, Relevo, n.3, març 1960).

JOVEN NO ES SINONIMO DE GAMBERRO

Cuando Uds., señores, hablan de nuestra música, la califican con expresiones como estas: "No la puedo resistir", "se parece al ruido de una batería de cocina en plena desintegración" (...) Aunque, ya que critican nuestro rock, permitan que nos metamos con su charlestón, que fue un digno antecesor (...)

Nuestra vida femenina, desde luego, presenta grandes contrastes con la de nuestras abuelas. Pues mientras ellas se pasaban horas sentadas tras los cristales de un mirador esperando que alguien viniese a ellas, nosotras salimos a la calle, nos enfrentamos con el trabajo y los estudios. Ellas no salían sin "carabina"; nosotras afrontamos la vida sin necesidad de protección. Somos así, ni peores ni mejores, distintas (...)

(M.Luz GARRAY, Relevo, n.12, febrer 1961)

ESPIRITUS INQUIETOS

La juventud es sincera, valiente, generosa, impulsiva, orgullosa y rebelde. Todas estas virtudes dadas por Dios son para que nosotros las encaucemos bien y así le demos gloria a él (...) Si examinamos la historia de la pasada Cruzada, podremos observar que está sembrada de un sinfín de actos de heroísmo en que se vertió sangre de jóvenes (...) Pero en España ya no hay guerra, y las Américas ya están colonizadas y evangelizadas. ¿Es que el destino de nuestra Patria en lo universal ya se ha terminado? Eso es lo que creemos. Estamos equivocados (...) Toda Europa y todo el Mundo confía en nuestras cualidades. No desilusionemos a este mundo, que confía en nosotros españoles para quitarse de encima esa enorme carga que es el materialismo, que poco a poco lo va envolviendo todo. ¡Camaradas de la OJE, el mundo nos ha confiado una gran misión! ¡Ejercitémos todos las cualidades que nuestra santa Tradición nos ha legado! ¡Lancémos al mundo una avalancha arrolladora de espiritualidad"

(M.A.AROCENA, Espolón, n.1, noviembre 1962).

NUESTRA VOZ

Si se pide que se de al alumno responsabilidades y obligaciones que muy bien puede llevar, ¿porque no se empieza haciendo, por ejemplo, que tuviéramos todos una participación más activa en nuestra revista, una mayor libertad en los exámenes, o que nuestro delegado sea más representativo, mayor amplitud de criterios y opinión tanto dentro como fuera de la clase (...) Los de "arrib" dirán que la juventud de hoy día es irresponsable y marcada por la vida fácil y por tanto no pueden exigir peras al olmo. Y los de "abajo" protestamos. Queremos demostrar que podemos ser tan razonables y sociables como los alumnos alemanes e ingleses de los que tanto se nos habla. La masa estudiantil española hace tiempo que se está lamentando de esta falta de participación activa en el proceso de su educación (...) La empresa es difícil, pues hay que luchar contra una prolongada tradición conformista y contra la indolencia de la actuación juvenil

(Relevo, n.29, gener 1963)

JUVENTUD, DIVINO TESORO

Analícemos por unos segundos lo que acaece en nuestra ciudad de Lérida, donde gracias a Dios aún no tenemos teddy-boys.

Existe una gran cantidad de muchachos y muchachas entre las edades de 8 a 18 años, con un corazón y unas energías físicas extraordinarias, que se han de utilizar en algo. Pues bien, es cierto que hoy en día se les exige mucho en la cuestión de los estudios. También es cierto que precisamente hoy más que nunca necesitan que en sus ratos de recreo encuentren cosas que estén a su alcance, y apropiadas para ayudarles a formarse, a ser hombres para el día de mañana, al mismo tiempo que se distraen agradable y libremente (...)

Yo me pregunto qué damos a estos muchachos que por su corta edad no pueden entrar ni en el cine (hay programas enteros que no son aptos), ni en el baile (porque muchos creen que es inmoral), ni pueden practicar deportes a su gusto, por no tener terrenos o locales acondicionados (...)

Precisamente, teniendo esta gran preocupación para ayudar a la juventud, hubo un hombre, un gran hombre, Baden Powell, que fundó hace poco más de 50 años un movimiento de muchachos llamado escultismo, un movimiento apolítico (...) Hoy me cabe la satisfacción de comunicaros que en nuestro barrio existe un grupo de esos muchachos"

(RAT PENAT, Centro Social, n.2, Março 1963)

¿NUEVA OLA?

¿Por qué cada día se ven más chicos con melena? Es una pregunta que todos nos habremos hecho en más de una ocasión pero... ¿Le hallamos respuesta? No; no la hallamos ya que es para nosotras incomprendible que haya chicos capaces de despreciar una de las cualidades que nosotras más admiramos y apreciamos en ellos: un aspecto varonil. Por eso nos llena también de estupor ver que prefieren convertirse en ridículos maniqués que exhiben un "sueter" distinto a cada hora del día. Y en el colmo del mal gusto hasta son capaces de colgar una cadenita de su brazo. A este paso no sería de extrañar que algún día los viésemos tan cargados de bisutería como un "gran jefe indio" ¿De qué habrá servido entonces tantos años de civilización, si hay quien se empeña en hacer el indio todavía?

Pero más decepcionante aún es pensar que pueda haber "chicas" capaces de llegar a desmayarse de emoción ante el espectáculo ofrecido por cuatro ridículos melenudos vestidos de negro aporreando una batería o rascando unas guitarras eléctricas.

Aunque siempre se han atribuido estos desmayos histéricos a una admiración extraordinaria, ¿no podrán ser debidos a una repugnancia más extraordinaria todavía? Ojalá fuese así.

Desde esta página elevamos nuestra más firme protesta contra las melenas masculinas o pedimos que lo de "cabellos largos e ideas cortas" de Schopenhauer se aplique a los melenudos de sexo contrario

(N. ROS, Relevo, n.42-43, Noviembre-Diciembre 1964)

JOVENES, HOY

Tanto se ha escrito de que los jóvenes de hoy son una herencia de la cueva de Saint Germain, que impera el sensualismo más descarado y que reina el materialismo más audaz (...) No, esos son una minoría. Pero que muy escasa. Lo que pasa es que son los que hacen ruido (...) Esos pocos son, en realidad, personas degeneradas, enfermos de afecto y voluntad, anormales de conducta (...) Otro grupo es el de los alocados, los inconscientes, los que van detrás de Johny o de Sylvie, de Rita o de Ringo (...) Después el otro grupo de la actualidad juvenil es el mejor; y afortunadamente son muchos. Es la juventud del ideal; de la fe y las obras; la de la integridad del Evangelio; la que sabe de donde viene, porque está ahí y a donde va. Es la juventud de "Dani" y "Ana María" que nos describe Michel Quoist. Es vuestra juventud, queridos normalistas, porque vosotros también sois de este tercer grupo (...) Sabeis ser católicos de verdad. En la calle, en casa, en el estudio, en el cine o en el baile

(M. Soledad ARAMENDIA, Relevo, n.42-3, Noviembre-diciembre 1964).

ESA EXTRAÑA JUVENTUD

Esta juventud airada, revoltosa, ye-ye... Nos sorprende, conmueve, irrita... No vamos aquí a defenderla, ni a condenarla. Simplemente hemos de reconocer su existencia. No podemos, ni debemos como futuros educadores, cerrar los ojos ante un problema real, latente. Estos jóvenes rebeldes pueden ser tus compañeros, tus amigos o tus hermanos, porque en cierto modo son el símbolo de la juventud actual (...) Van de un lado para otro, corren alocadamente, arman barullo... Solo les preocupa vestir de un modo que no pasen desapercibidos y con una larga y romántica pelambrea. Si les quedan unas pesetas las gastan en las tertulias de los cafés en donde discuten acerca de lo divino y humano. O en las salas de baile más o menos cerradas, menos o más oscuras. De útil, de eficaz, de productivo, nada

(M. Josefa CLOTA, Relevo, n. 49-50, Noviembre-diciembre 1965).

LOS JOVENES HABLAN DE LA JUVENTUD

Es casi un tópico. Prensa, radio, televisión, cine, teatro... vienen sacando a la luz el espectáculo de una juventud en crisis. Ofrecen todo un panorama de juventudes cretinas, bostezantes, aburridas y gamberras...

Más creemos necesario huir del tópico y buscar el tratamiento que esta enfermedad necesita, en vez de caer en sensacionalismos melodramáticos. Se equivocan lamentablemente los que enjuician a la juventud desde el anacrónico supuesto de ver en ella idéntica estructura emocional y los mismos presupuestos mentales de hace 20 años. El calendario corre inexorablemente. Por otra parte los jóvenes de hoy hemos llegado al mundo en una época de rápidos progresos y cambios bruscos. El mundo entero está en una crisis que todos hemos de superar (...)

(J.S. MIRET, Relevo, n.49-50, noviembre-diciembre 1965).

VERS UNA SOLIDARITZACIO DE LA JOVENTUT

A Lleida, s'ha dit moltes vegades, la gent és freda i incapaç de dur a terme una activitat amb constància. Llevat dels centres d'esports o d'esbarjo, els altres centres de la ciutat són minoritaris. I als joves sembla que ens han empegat aquest defecte. Quan ens preguntem per les inquietuds humanes, culturals, religioses de la joventut, responem sempre que hi ha unes quantes institucions on hi ha "quatre gats" (...)

No obstant, ens hem preguntat que totes les minories de tots els centres de joventut, coordinats, no són tan minories? Si tenim un xic d'horitzons oberts, i ens dediquem a conèixer els altres centres juvenils, a ben segur que ens endurem una sorpresa, al veure que els que penquen no són "4 gats", sinó bastants més. Malauradament, fins ara les institucions s'han dedicat més a fer-se la guita mútuament que a actuar conjuntament. S'han anat fent activitats que sovint s'entrecruen. I així hem pogut veure con en un diumenge i a la mateixa hora es feien dos fòrums i un col.loqui sobre joventut, donant la impressió que uns es feien la competència als altres! (...)

Poc a poc, els contactes entre grups diversos van augmentant. Ara es una xerrada entre estudiants i obrers per tractar un tema comú. Ara es una reunió de diversos centres juvenils per organitzar una setmana de joventut, ara una ruta, després serà un secretariat de joventut. I així anem entrant en la consciència que és unint els nostres esforços que aconseguirem uns fruits més reeixits

(Editorial, Esbart Màrius Torres, s.d.)

RECERCA DE COMUNICACIO

Talment, podria dir-se que la nostra època ha nascut per generació espontània, d'una manera brusca. Tan aquí a la península la nostra guerra de 3 anys, com la del 39 a la resta d'Europa, van trencar tota relació amb l'anterior manera, que fins aleshores progressava per la via ben definida de la dialèctica històrica, o sia, una generació fruit i distinta de l'anterior, crea les circumstàncies que donaran forma a la que ha de succeir. Ara veiem com la generació d'avantguarda començà a crear ses camins en l'ordre, a cercar el cànon del benestar (...) en la democràcia entesa a la manera dels antics grecs (...)

Avui (en els temps) del trencament, els joves hem trobat tot el camí per fer, un món que augmenta la tècnica per damunt de la comunicació, ens sentim emportats per tant que cal fer (...) Les arrels de l'individu en la competència i rivalitat, ens allunyen de voler cercar el nou que ens personifiqui com a joves; tots els conjunts musicals s'assemblen, totes les "festes", tots els sopars, en alguna cosa. Està clar que el "no t'emboliquis en maldecaps" dels nostres pares fa el seu efecte

(J.CASTELL, Esbart Màrius Torres, febrer-març, s.d.)

LA NOVA GENERACIO I L'ANADA A BARCELONA

Es ben cert que el país rep noves onades generacionals i que, com arreu del món, aquestes generacions encausen i passen pel sedàs actituds i resultats aconseguits per les qui els precediren. La posició ascètica a què suara hem al·ludit és ja adoptada per la generació jove. Sobre els joves no podem dir, naturalment, la darrera paraula; ara, és evident que tenen unes exigències pròpies, i en plantegen unes altres per al conjunt del país. Son ascètics, per molt estrofolàries que semblin llurs maneres de vestir o esbargir-se. Perquè han renunciat a unes traves que paralitzaven generacions anteriors. Sembla que és arribada l'hora de dir les coses pel seu nom, i els joves així les anomenen. El jove lleidatà, molt espacialment l'estudiant, no solament viu els problemes comunitaris quan és a Barcelona, sinó que malda per fer-los sentir a Lleida. L'any 1966 l'activitat dels joves de Lleida i comarques, arrel de tot el sotsobre a que diversos episodis sotmeteren la ciutat, fou força notable. Quedi ben entès, doncs, que un dels factors d'esborrament progressiu del sentiment acomodaticí, de la submissió a l'ambient conformista o xaró, respon a la presa de consciència dels joves en tant que força incorporada ja al cos social (...)

Les joves generacions prenen consciència de Barcelona a l'hora de començar-hi estudis universitaris, de treballar-hi i, en casos de predisposició intuïtiva, en fer-hi el servei militar. Abans d'aquest moment crucial, que representa en tots tres casos una mena de majoria d'edat, només hi deu haver hagut contactes esporàdics entre el xicot de Lleida i el món barceloní (...)

Barcelona sobta en primer terme el jovent que hi cau per primera vegada, no pas com a cap i casal, sinó simplement com una ciutat molt gran i molt viva. Es la vibració del moment, la fugacitat del temps, la intensitat de les urgències que la gran urbs comporta, allò que destrava a dins de l'esperit un ressort nou, inconegut abans dins l'abúlia i el ritme lent de la vida a la ciutat petita. Tanmateix, el noi troba tot seguit una llibertat personal de que no gaudia a Lleida. Però aquesta llibertat el fa també responsabilitzar, car per a les seves decisions no pot dependre ara de ningú (...) El conformisme de ciutat tancada ha desaparegut, i ell troba competència, aferrissada a voltes. El contacte amb aquesta gent nova comporta també la tribuna lliure, la discussió, l'entrada en contacte amb altres parers, emesos per companys d'estudis o de treball, alguns dels quals seran, intel·lectualment, més madurs, moralment més forts, en tot cas socialment diferents, amb una base crítica més afina da i molt més exercitada (...)

Ja tenim el jove, estudiant o el que sigui, una mica enlluernat per aquest descobriment i aquestes paradigmàtiques troballes: massa engrescat, potser, perquè pot produir-se un violent moviment reactiu contra tot allò que creu haver-se perdut durant alguns anys a la seva ciutat nadiua. El jove sent una sobtada sensació de trampa, de bofa. I comença a denigrar la ciutat natal. I escriu als familiars, als companys que hi han restat. I només téelogis per a la ciutat compta i blasmes per a la seva (...)

*(Josep VALLVERDU, "Lleida i Barcelona",
dins Lleida, problema i realitat, Ed. 62, Barcelona, 1967, pp. 176-188)*

LA SITUACIO RELIGIOSA

La Lleida de sobre l'any 1950 vivia encara un clima religiós de la postguerra (...) A les parròquies la gent es cristianitzaven, de nens absolutament tots, i de tant en tant, alguns fillets dels immigrants de Magraners que havien de fer la primera comunió. La gent es casaven i morien amb els sagraments. Anaven a missa, com sempre probablement, com abans de la guerra potser, entre el 10 i el 15 % dels adults. Els lleidatans, en bon nombre, sentien molt més la immediatesa preocupant del negoci temporal que la de l'esperit (...)

El moviment d'Acció Catòlica, passats els primers quinquennis de la victòria, durant els quals va experimentar un cert rejuveniment tot exterior i una certa tibantor ideològica, barata i pràctica, amb altres organismes de signe similar, rutllava ara a mitja màquina, amb alguna campanya més o menys esporàdica i reeixida, com per exemple unes conferències del S. Bereguistain per a la joventut, al Principal (...)

Canonges i beneficiats, com sempre, cantaven al cor en andantino traicional, i amb els àngels com a únic auditori. Els religiosos feien la viu-viu, i les joventuts claretianes s'esmoreïen, els congregants grans s'indignaven i es delsinflaven i els més joves i les noies feien l'"apostatol" als suburbis, a les catequesis i classes als gitanets del Pignatelli. Pel Corpus el clergat, els seminaristes amb llur vistositat de cintes i bonets, els nens dels col·legis i tot de seglars amb ciri, acompanyaven el Santíssim, presidits pel bisbe i els governadors (civil i militar) alcaldes i paers, entre la doble filada de soldats (...)

"Ves, no t'emboliquis": consell corrent del pare i de la mare al noi que estudia a Barcelona els anys de carrera (...). Recordo haver dit les mateixes paraules a nois de preuniversitari i després a llurs mares, benestants, sobre el capteniment de l'universitari en temps de vagues: "Cal mirar la justesa de la causa, cal atèner-se a la llei de la solidaritat companyívola en matèria beneïble segons la llei natural i eclesiàstica; cal adonar-se del que opinen persones de seny alienes a interessos polítics; cal

jugar net; ara, si la consciència et diu de comprometre't, endavant, noi!". Els joves ho entenien perfectament, aleshores almenys; les mares, no. La majoria, no. "Nen, tu a estudiar. No t'emboliquis". "El meu nen (de 18, 19, 20 anys) l'hem enviat a Saragossa, on no hi ha vagues ni bullangues" (...)

(Els "Cursillos de Cristiandad" foren el fet més rellevant entre la postguerra i el concili) un esclat de foguerades que atragueren l'atenció religiosa en una època bastant anodina, lluny de l'entusiasme triofant dels anys 1940-1941 (...) Recordo una nit de desfici, a l'aire lliure, amb molt de clergat i seminaristes, amb molt de públic curiós i emocionat. En entrar els qui havien fet els dies d'experiència, la cridòria el·lectrizava, i esdevenia gairebé impossible de servir aquesta interna equànimitat serena cantada per Maragall. Sota els estels, esmoreïts per la lluminositat de la llum inventada, m'era impossible de captar-hi l'infinit endalt, l'infinit sense vels, més enllà de la lluna i els estels (...) Era un ambient tòxic, tòxic i espiritualitzat si és possible la barreja, esclatant: una espècie de banacal sense pecat. Es resava a crits, es parlava a crits, es cridava a crits. Semblava molt més substanciós el crit que la idea que l'havia de nodrir, el color que la substància. Els colors (...) Era un allau de fenòmens cridaners, conversions sobtades, histerisme anímic (...)

(Hi ha hagut, per altra banda, grups que han cercat de viure la problemàtica conciliar, cercant un punt real de contacte amb el món) La JOC, amb tendències més pràctiques i realistes; Pax Christi, amb un enfocament més d'estudi directe i de captació ideològica del món conciliar; alguns de les Congregacions Marianes, amb un intent de renovació i d'aplicació de l'evangeli a l'esdeveniment concretíssim dins la regió o dins l'Estat, han treballat per donar solidesa a la fe dels lleidatans. Els tres moviments, coincidents en tants punts, han coincidit igualment, a llur ritme, en el descobriment de la catalanitat, com a element important de llur religiositat de compromís. Hom ha arribat a creure's que l'aggiornamento, la posta al dia de l'Església a Lleida, haurà d'anar per aquests camins: O, si més no, aquests camins no podran absolutament esquivar-se si es vol fer una Lleida més cristiana.

Al costat d'aquestes minories, diguem-ne esquerranes, amb un esquerranisme eclesial tímid, s'han sumat les vibracions d'altres: la simpatia dels escoltes, que han conegut alternatives doloroses, la de l'Esbart Màrius Torres, el nom sol del qual indica suficientment per on s'inclinen les coses, i pocs mes.

Afegim unes línies sobre un aspecte cultural de vegades cultural-religiós, d'aquests darrers quinze anys: les lectures teatrals, els fòrums, que van començar a la casa de Crist Rei i foren després imitats i potser superats per altres entitats (...)

(Joan GABERNET, "La situació religiosa",
dins Lleida, problema i realitat, Ed. 62, Barcelona, 1967, pp. 213-4, 217, 227, 232-

3)

4. I amb el somriure, la revolta (1968-1979)

LA MODA Y LA JUVENTUD

Vaya por delante que me considero por edad, capacidad física y mentalidad totalmente joven. Por ello todo cuanto pueda decir en este comentario no es una crítica a la juventud actual sino simple narración de unos hechos, que pueden comprobarse todos los días en Lérida, y comentario que los mismos me han inspirado.

Déense ustedes una vuelta por la Calle Mayor a últimas horas de la tarde. Observen. Verán ustedes las notas más dispares de vestuario en una curiosa y simpática amalgama de trajes y vestidos bien sean masculinos como femeninos. Nos encontraremos junto a una minifalda con un traje-pantalón llevado por jovencita de dieciocho años. Al lado de una chaqueta a lo Lord Byron -¿por qué la moda actual nos recuerda tanto el romanticismo, será que volvemos a un movimiento parecido?- nos encontraremos con una capa llevada por joven con abundante bigote, acaso barba, y pelo crecido sin llegar a las melenas que abundaron tiempo atrás.

A la vista de esta forma de ser y vestirse y de la rapidez como llegan a variar las modas hemos llegado a pensar si este fenómeno es lógico. Asómbrense; llegamos a la conclusión que sí. En un mundo en lucha constante contra el reloj, en una vida llena de prisas por llegar antes a todas partes, por no tener un momento de descanso. En un universo en donde la noticia hoy es recuerdo mañana, porque algo nuevo acapara nuestra atención. En unos momentos en que todo cambia con una rapidez inverosímil, nada tiene de extraño que la moda de ayer la consideremos tan vieja como la polka hoy y que nuestras formas exteriores sean reflejo del propio medioambiente en que nos desenvolvemos.

Y ahí viene la segunda pregunta. ¿Nuestro pensamiento cambia con tanta facilidad como el ropaje con que nos vestimos? ¿Esta forma de vivir, vestir o comportarse, es un accesorio en la existencia de esta juventud, o bien ocupa un lugar predominante, acaso privilegiado, en el fondo de su ser, en la conducta de su obrar? esta es la respuesta que deseáramos conocer. Porque de ellas depende en gran manera la valoración de nuestra propia forma de vida.

No nos agradaría que la inestabilidad hubiese llegado, inclusive, al propio pensamiento, a las raíces más hondas de cada individuo. Porque ocurre que, a fuerza de querer ser originales, muchos jóvenes visten uniforme general para todos ellos. Y esto en el vestir lo encontramos pasable, pero no en el terreno del pensamiento en donde cada persona debe tener su propia personalidad.

(J.A. ROSELL PUJOL, Diario de Lérida, 3-I-1968)

COLABORACION CIUDADANA

Sr. Director de "Diario de Lérida".

Muy señor mío: tengo el honor de dirigirme a usted para rogarle tomase a bien insertar la presente carta (...) que dirijo a todos mis amigos, que reiteradas veces se lamentaron de "no sabemos qué hacer los domingos por la mañana, pues del café al cine, del cine al baile..." y a los que me dicen que quisieran tener un sitio donde poder hacer una "casa donde poder tomar contactos con los jóvenes de su edad..." y a todos los que me rogaron que la escribiera, "para ver el resultado".

La mayor parte de la misma contiene gran parte de sugerencias que expongo, con el objeto de entablar una polémica con la juventud que quizás dé su futuro, por lo menos así lo esperamos (...)

Yo tengo la certitud que si de la misma manera con que se imitan las modas y los bailes, los cantos y "les cheveux longs" de nuestros vecinos, creo que una de las cosas que se podría hacer, al igual que lo anterior, es tomar el ejemplo que nos dan y es que los "Chefs d'oeuvre" arquitectónicos, son ellos mismos: una gran mayoría de franceses, sin distinción de sexo ni rango social, de ideas ni religión, sino que con una empresa común, dan unas horas de sus quehaceres cotidianos o hebdomarios para restaurar los lugares que creen tienen una belleza o que pueden construir un lugar adecuado para la expansión de la cultura.

He podido ver personalmente como de simples ruinas condenadas por sus propietarios al "exterminio" del tiempo, con tesón y alegría surgía una "Maison de Jeunesse et Culture" (centro de reunión y cultura) para jóvenes, de "vieux chateaux" condenados a desaparecer han surgido museos, salas de fiesta y "auberges de jeunesse" (...) Por qué no intentar algo por el estilo, nosotros? ¿Por qué no buscamos una forma de expansión que al mismo tiempo sea de interés para todos? Así, creo yo no habrán quienes se quejen de "no sabemos donde pasar el domingo por la mañana".

Les saluda atentamente.

(M.AVELLANEDA ROCA, Carta al Director,
Diario de Lérida, 26-I-1968)

LOS JOVENES Y SUS PROBLEMAS

Sr. Director del "Diario de Lérida".

Distinguido señor: Es alarmante ver como nuestra juventud da vueltas sin rumbo fijo con aires de cansancio empleando para su distracción esnobismos absurdos llenos de ridiculez, todo producto de un cansancio incomprensible para una edad llena de vitalidad como ha de ser la suya.

No es mi intención culpar de todo cuanto acontece a estos muchachos que siguen unas corrientes absurdas a más de peligrosas, no, pero sí creo que sería conveniente se pusiera sobre el tapete, de una vez, de dónde proceden estos caminos tortuosos que tanto mal estan ocasionando a nuestros hijos y también a nosotros mismos.

Estos días me han informado que se ha prohibido en nuestra ciudad, o al menos se está obstaculizando, que unos jóvenes puedan verse para proyectar excursiones y salir a respirar aires sanos que tanto bien hacen al físico y a la moral, algo esto tan absurdo como injusto, lo mismo que hace unos meses vi como mis hijas llegaban a casa después de asistir a un espectáculo de la juventud, que sólo puede producirles bien, llenas de temor por verse vigiladas como si hicieran algo malo. Y aquí es donde yo pregunto. ¿Hemos visto por casualidad impedir la entrada en estos clubs, o

como quiera llamarse, que tragan monedas y la juventud se mueve como si fuera demente delante de una máquina inventada por una sociedad que, a pesar de estar muy lejos todavía lo está poco por lo pernicioso de sus costumbres, y donde se vislumbra un ocaso triste por sus resultados trágicos? No, aquí diríamos que se facilita por todos los medios la conducción de la juventud.

Es triste ver con qué facilidad se autoriza la apertura de esta clase de locales mientras se dificulta la formación de clubs recreativos, haciéndoles imposibles y dificultades por el sistema ya conocido del papeleo burocrático. No, señores, este no es el camino que necesita nuestra sociedad, por este camino nada nuevo alcanzaremos ya que como dice el refrán: "Quien siembra vientos recoge tempestades".

Nada más señor director, espero sabrá dispensarme y comprenderá las inquietudes que los padres tenemos ante unas realidades que hacen temer por la salud moral de nuestros hijos, y todo ello no por culpa de los jóvenes ni tampoco de los padres, ya que éstos se ven impotentes ante tan oscuros constructores

Le saluda muy atentamente

*(Tomás RUBIO COMAS, Carta al Director,
Diario de Lérida, 6-II-1968)*

MAS SOBRE LA JUVENTUD Y SUS PROBLEMAS

Señor director de "Diario de Lérida".

Distinguido señor: En el periódico de su digna dirección de fecha 6 del presente mes leímos una carta titulada "Los jóvenes y sus problemas", firmada por don T.R.C. y es nuestro deseo hacer llegar a dicho señor que estamos a su lado, a la vez que nos agrada ver que una persona mayor se interesa por nuestros problemas y nos presta un poco de atención.

No hay festivales para la juventud como los tendría que haber, si no, uno que otro salteados y no demasiado bien organizados, no hay sitios apropiados para pasar los ratos libres y en algún contado lugar o local de música juvenil que hay, entran muchas veces niños de doce años, decimos niños porque nos parece que no hay jóvenes de doce años de uno ni de otro sexo.

También queremos hacer constar que son muchas las veces que de seis cines que hay en nuestra ciudad, llega un día de fiesta con todas las películas autorizadas para mayores de 18 años; a causa de esto los muchachitos de 12 a 16 años se vuelven más osados, acuciados por el aburrimiento y prueban una y otra vez a ver si pasan desapercibidos y pueden "colarse" en éste o aquél cine, pero es forzoso admitir que el que consigue penetrar en uno de esos espectáculos autorizados para mayores, entra como el que se introduce en un local o recinto prohibido, lo cual le hace interpretar lo que vea en la pantalla como una cosa prohibida; (un simple beso por ejemplo) se le antoja al "polizonte cineasta" como una atrevida y pecaminosa hazaña, pero en cambio son autorizadas unas películas en las que todo lo que se ve son batallas, carnicerías y escabechinas (...)

Ninguno de los que aquí firmamos encontramos que el matar a uno de nuestros semejantes sea una cosa para mostrarla con tal profusión (...) En cambio creemos que un beso de amor es la cosa mas natural del mundo y no encontramos ningun mal en que un niño, muchachito, muchacho o tierno joven, vea una escena de amor, sencilla claro; no ciertas muestras que andan por ahí, donde abunda mucho la pasión y escasea bastante el amor. Según la religión de Cristo debemos amar, pero nunca matar, y somos católicos, ¿no?

Creemos que habría que prestarles más atención a los que mañana serán jóvenes, a los que lo son hoy y mañana reemplazarán a unas personas que hoy los critican y los atacan sin hacer nada por remediar las diferencias existentes. La solución no está en condenar y dejar por inútil sino en buscar el por qué: no se puede condenar una cosa que no se sabe ni se comprende.

Agradeciéndoles su atención le saludan atentamente.

(J.M.GUILLEN, J.OROMI, G.FRAILE, *Carta al Director, Diario de Lérida, 9-II-1968*)

DIA INTERNACIONAL DE LA JOC

Quienes somos...

Somos la juventud de hoy, chicos y chicas, en su mayoría de 14 a 25 años. Somos la generación que hereda el pasado y está llamada a construir el futuro. Heredamos un pasado lleno de riquezas, fruto del esfuerzo y de la buena voluntad de nuestros predecesores, pero también lleno de injusticias y privilegios, frutos estos del egoísmo, contra el cual nos rebelamos. Vivimos el presente de las alegrías y los sufrimientos u luchamos por un mañana mejor; las dificultades que se nos oponen son inmensas, muchas veces infranqueables, y a veces nos sentimos aplastados por una sociedad que no nos considera. Pero miramos con optimismo el porvenir. Nuestra fuerza juvenil nos empuja siempre adelante, y no podemos concebir un mundo sin esperanza, siendo nosotros la misma esperanza.

Somos la juventud obrera; trabajamos en las fábricas, en las minas, en las oficinas, en los campos, en los hogares, en los talleres, en los servicios, en las escuelas profesionales, etc... y en muchos casos estamos desempleados. Somos a veces considerados como instrumentos de producción al servicio de quienes poseen riquezas, que nosotros contribuimos a aumentar, los cuales a cambio nos pagan un salario que algunas veces nos permite vivir, pero que en ocasiones nos condena a la pobreza cuando no a la miseria.

Somos la juventud obrera cristiana, tenemos un mensaje que vivir y que aportar a la juventud trabajadora y al mundo: el mensaje de Cristo, que no nos permite aceptar pasivamente el sufrimiento. El es nuestro compromiso. En El nos fundamos para combatir la injusticia y la opresión y proclamar el amor entre todos los hombres, de suerte que todos compartamos por igual los bienes espirituales y materiales (...)

De donde partimos...

Partimos de la misma vida de los jóvenes trabajadores a la que nos sentimos vinculados por ser nuestra propia vida. Los militantes de la JOC están presentes en los ambientes de trabajo y escuelas profesionales donde viven en contacto con el mundo obrero. Es particularmente en estos ambientes donde día a día, se realiza la acción de la JOC a través de los diferentes medios. Y es esta acción la que permite la promoción y la formación integral de la juventud trabajadora; no a través de cursos de formación como se podrían dar en una escuela, sino a partir de una reflexión permanente sobre problemas concretos que ellos viven y ante los cuales después actúan para darles una respuesta; es en esa reflexión donde se realiza esta promoción que permite un constante desarrollo de la juventud trabajadora.

Por qué nos manifestamos...

Porque, aunque no ignoramos los esfuerzos que se realizan y el progreso alcanzado, no estamos de acuerdo con la sociedad en la cual vivimos. somos conscientes de la parte de responsabilidad que nos incumbe en la construcción de la nueva sociedad. Creemos que nuestro deber es velar y luchar por la promoción y el respeto de los jóvenes trabajadores a quienes representamos. En su nombre hacemos un llamada a toda la comunidad para que ella tomo sus responsabilidades ante la juventud (...)

Qué pretendemos...

Pretendemos revelar nuestra situación de trabajo tal como nosotros la vemos, expresar nuestra opinión y dar a conocer nuestras reflexiones y aspiraciones. Queremos dialogar con toda la sociedad. Queremos hacer una llamada a la acción a todos los hombres de buena voluntad, a cada uno según sus responsabilidades peculiares para que todos juntos construyamos un mundo más justo, más humano y más fraternal.

*(Comisiones Diocesanas de la J.O.C., LERIDA,
Diario de Lérida, 23-III-1968)*

LA JUVENTUD LERIDANA A EXAMEN. HABLAN SUS PROPIOS PROTAGONISTAS

¿Cómo es? ¿Qué hacen? ¿Cómo piensan los jóvenes leridanos? ¿Ideales que tienen? ¿Gustos y preferencias? ¿Cómo se divierten?

Hay un sinnfín de preguntas que todos nosotros nos hemos hecho, en más de una ocasión, y de las que hemos obtenido una respuesta directa.

Motivado por ello y a sugerencia de un grupo de jóvenes leridanos damos cabida en estas páginas de DIARIO DE LERIDA a una serie de artículos y trabajos realizados sobre la juventud leridana y que están escritos por sus propios protagonistas.

Un conjunto de cinco jóvenes -chicos y chicas- con una edad que no sobrepasa, en ninguno de ellos, los veintitrés años han realizado un estudio sobre la situación actual leridana. Ha sido un trabajo realizado en equipo y preguntando a jóvenes pertenecientes a los más diversos ambientes de Lérida capital. Los que han participado en este estudio son hijos de Lérida, han vivido siempre en nuestra ciudad y estudian o trabajan en ella.

Diariamente iremos ofreciendo una serie de artículos, todos ellos firmados por un joven, sin que ello quiera decir que sea quien firma el que haya realizado el trabajo en particular toda vez que ha sido obra de todos.

(Diario de Lérida, 17-IV-1968)

LA RESPONSABILIDAD DE LA JUVENTUD

El tema, no es fácil, y como en todos los temas más o menos comprometidos se corre el riesgo de no captar enteramente todos los puntos y comas de una problemática más que conocida y comprometida totalmente. Nos ocupa la juventud de Lérida, nuestra juventud.(...)

Lérida posee una variada gama de juventud que realiza sus actos de una forma más o menos reglamentada según la importancia que le quieran dar, así por ejemplo, un festival para recoger fondos con destino a una entidad benéfica, es un trabajo que nuestros jóvenes lo toman con cariño y con un marcado acento de toma de conciencia de las cosas, que se refleja en la frase de que "nada puede fallar". Nada tiene que fallar ni en un asunto de gran importancia ni en los que no la tienen. Sin embargo el problema de la diversión es asunto de otro costal. Nuestros muchachos y muchachas inician una desbandada en este campo e impera la frase de "que cada cual se las apañe como pueda".

El asunto es serio. Se da tan poca importancia a los asuntos privados de la juventud que ella misma experimenta desidia y dejadez a la hora de intentar una solución.

Ante ese panorama y antes de pasar a una profundización en el tema debemos destacar los disidentes en el grupo de "los abandonados" (por nombrarlo de alguna manera). Estos disidentes son jóvenes que con su esfuerzo e ilusión van consiguiendo poco a poco una real organización y solución de todos sus problemas. Pero son pocos, y aunque en sus esfuerzos llegan a comprometer su situación social y personal solo consiguen al final de la jornada la satisfacción del deber cumplido, pero no un logro total de sus planes. Y para aquellos que se hayan hecho una visión de estos chicos un poco a "lo antes de la guerra" les diremos que nada más lejos de la realidad, son muchachos y muchachas de hoy, con melenas con barbas y ellas con mini-falda, pero que debajo de la cuidada melena habita un cerebro que funciona acompasadamente y sin paros. Son muchachos que piensan y que tienen un alto grado de decisión. Pero son pocos. Son pocos los que sienten la responsabilidad.

LOS IRRESPONSABLES. No tienen nombre. Son altos, bajos, gordos o flacos; tienen su ocupación, estudian, trabajan gandulean algunas veces. Ahora bien, tienen un denominador común, nunca han sentido la llamada para reglamentar su vida y solucionar sus inquietudes, las que algún día tuvieron, sin duda. Naturalmente tampoco sintieron nada con respecto a sus semejantes. Estos individuos caminan hacia el matrimonio como quien emprende el camino hacia el campo de fútbol. Cuando les hablan de que deberían ponerse al corriente de asuntos que les afectan íntimamente (relaciones sexuales, convivencia en familia, etc.) responden con un exabrupto y que "a ellos que no les vengan con zarandajas que ya saben su obligación" (...)

*(Màrius CARRETERO, "La juventud leridana a examen",
Diario de Lérida, 18-IV-1968)*

LA FEINA BEN FETA I LA JOVENTUT

Creiem que una tasca a fer per la nostra joventut és lluitar per la promoció cultural de la nostra ciutat, però per una cultura arrelada a la nostra catalanitat, convençuts que treballant a partir d'aquesta catalanitat estem creant una riquesa dins del patrimoni universal de la cultura, cultura que per a nosaltres significa tot allò que fa més autèntic l'home, tot allò que humanitza i personalitza.

Cal una cultura popular per a tothom, per això hem de mirar d'allunyar-nos al màxim del intel·lectualisme. Cal també realitzar uns serveis culturals i d'integració per als nostres catalans que han vingut de fora de Catalunya, però que ara ja són i els tenim per companys de casa.

No som partidaris de la negació sinó de l'afirmació. Negar, destruir, és ben fàcil, però més difícil és autoexigir-se, formar-se rigorosament, preparar-se per a un compromís, actuar en la comunitat. Més difícil és en fi construir i fer la feina ben feta.

Si algú ens preguntés què volem demanar als altres, diríem això: autoexigència màxima, treball de formació a tots els nivells i compromís afirmatiu en la vida comunitària.

Cal la rebel·lió, sí, però quan comença per un mateix, quan comença per rebel·lar-se contra l'egoïsme propi, per exigir-se el màxim a si mateix i posar-se mans a la feina per fer aquesta comunitat nostra millor, en definitiva quan aquesta rebel·lió té per conseqüència fer al feina ben feta.

(Manuel LLADONOSA, "La juventud leridana a examen",
Diario de Lérida, 24-IV-1968)

PROBLEMAS DE LA JUVENTUD INMIGRADA

Sin duda alguna, es este uno de los problemas más importantes que de una manera directa nos afectan a todos, nativos y no nativos. Y es precisamente por ello que he creído oportuno dar a conocer alguno de estos enigmas (que no lo son tanto) que tiene planteados la juventud inmigrada, para que de esta manera, todos podamos tomar conciencia de lo que esto representa para nuestro tiempo y oportunamente podamos dar la debida solución a los distintos casos que nos plantea la juventud no nativa (...)

La familia inmigrada llega a su nuevo país con muy poco dinero, tan solo el más necesario, que acostumbra a ser el de unos pequeños ahorros que guardaron para esta ocasión (...). Por lo tanto esta situación económica nos trae el grave problema de que el padre obligue a su hijo a trabajar en lo que sea, con el único interés de recopilar el dinero necesario para comprarse lo preciso e incluso hasta quizá algún que otro "lujo"; por su parte el hijo, tendrá mientras tanto que trabajar en un oficio que no es el de su gusto y por el que no siente atracción alguna.

Por regla general (salvo las normales excepciones) los hijos con este cambio económico tan rápido tendrán que sufrir las consecuencias de lo que podríamos decir "la demasía"; ellos no estaban acostumbrados a ver cierta cantidad de dinero que ahora que lo tienen no sabrán manejarlo, malgastándolo. También tenemos conocimiento que muchos jóvenes ya han tomado ejemplo y han aprendido a ahorrar y a hacerlo bien (...)

Muchas veces el joven inmigrado ha pensado que no se le tiene consideración, que se abusa de él por ser forastero, aunque él haga lo mismo con los nativos, pero no por esto deja de ser un problema, al inmigrado no se le considera de la región, cuando en realidad se le debe considerar siempre que se identifique con la tierra y por lo tanto que se integre a ella con su cultura y sus costumbres (...)

El joven inmigrado no está preparado ni culturalmente ni profesionalmente, como sería de desear, para una pronta integración a la vida de su nueva ciudad, que por ser por regla general más industrializada que el pueblecito de donde era oriundo, éste se encuentra en un mundo aparte, al que intenta penetrar. Normalmente un 25% de los inmigrados asisten a clase por las noches y se preparan lo máximo posible para no quedar desplazados. En el caso de nuestra región la diferencia del idioma y cultura, también influye en la vida de los jóvenes, así veremos que muchos de ellos se afa-

nan por coonocer nuestro idioma a pesar de las bromas que se les gastan. Algunas veces hemos visto cómo padres no muy razonables se oponían a que sus hijos hablasen en catalán (...) Esto es en grandes rasgos lo que llamamos problemas de la juventud inmigrada.

*(Jaime COCA, "La juventud leridana a examen",
Diario de Lérida, 25-IV-1968)*

LA JUVENTUD DE LERIDA, PROBLEMA Y Poca REALIDAD

Hablar de juventud, siempre resulta un riesgo (...) Pretendemos sólo dar una visión real de los caminos que a nuestro humilde parecer se vislumbran para los "hippies" de hoy, los intelectuales, refugiados tras sus gruesas lentes y pintorescas barbas, para los trabajadores que se pasan la jornada con el espinazo doblado sacándole su jugo a la tierra, en fin para toda esta amalgama humana que no ha pasado de los veinticinco años (...)

Aquí reside, pues, el núcleo de los problemas de nuestra gente joven. Poseemos una colección de individualidades (léase grupitos), pero no tenemos unos grandes grupos definidos en carácter y personalidad y que tengan entre ellos una cordial y franca convivencia. Hay un sólo grupo que por su número merece destacarse; es el obrero, con las ocupaciones propias, con sus mentalidades características y con las diversiones que ellos mismos buscan y fomentan, y esto no es suficiente. Los demás núcleos sí al número hemos de referirnos, no merecen destacarse.

No damos -repetimos- ni podemos dar soluciones definitivas, no poseemos de momento el elixir mágico que haga de Lérida una ciudad con una juventud a la altura de cualquier ciudad europea, éstas -las soluciones- están en manos de esta misma juventud, y de ella depende, siempre de ella (no aceptamos las oposiciones ni los motivos por muy justificados que sean), el resolver sus problemas, diversión, tiempo libre, posición frente a las nuevas corrientes, etc. En lo que les damos la razón es que a Lérida le falta "algo", por esto suena en el aire una frase que dice...

LERIDA ES UN PUEBLO

Y que tiene, en boca de nuestra juventud su morada y su habitual eco. Y dice muchas cosas. Dice que esta masa juvenil reclama "alguna cosa" que no tiene. Los "hippies" de los que ahora se nos recalca con machaconería su poco éxito (?) reclaman más lugares de diversión; los intelectuales más actos que revistan un auténtico sentimiento del saber; los estudiantes, planes de estudio más al día y centros mejor organizados. Cada cual reclama lo que hecha de menos y en conjunto, no nos engañemos, reclaman "ese" ambiente que nuestra ciudad no tiene (...)

*(Màrius CARRETERO, "La juventud leridana a examen",
Diario de Lérida, 1-V-1968)*

JUVENTUD INQUIETA

(...) Los estudiantes, futuros hombres de mañana, pierden el tiempo organizando manifestaciones con las cuales no han conseguido obtener ningún beneficio, lo único que han ganado ha sido algún porrazo en sus desnutridos lomos, o bien la pérdida de la matrícula, y todavía más, una temporada en la cárcel para comparecer ante el Tribunal de Orden Público.

Pero lo curioso del caso es que ningún estudiante, una vez acabada su carrera, ya no le vemos más realizar sus periódicos desfiles seguidos de los x metros de persecuciones, sino que se sientan en su despacho y "vivo el día de hoy", esto significa que se ha vuelto "buen chico, o que es un cobarde que ya no puede arriesgar su posición, o bien que ha sido un "cordero" y lo seguirá siendo durante toda su vida.

Con estos signos impresos, vengo a decir que aquel que se sienta hombre se ponga a pensar y actúen conforme a su conciencia, lo que quiere decir "a su comodidad". De otra forma por una manifestaciones sean pacíficas o violentas, jamás lograrán nada, a no ser lo dicho anteriormente, y la verdad, creo que luchar para no conseguir nada es perder el tiempo y de personas poco inteligentes. Hay que buscar nuevos métodos, así como fomentar el diálogo. si es que somos y son capaces de hacerlo.

(ROAL, La Mañana, 3-V-1968)

REVUELTA ESTUDIANTIL ACCIDENTADA EN PARIS

PARIS, 13- El pasado sábado, Paris ha llegado al paroxismo: 367 heridos, 56 de ellos graves y 5 gravísimos. Mas de 500 personas detenidas. Entre las cuales se comprobó que 61 eran extranjeros y la mitad no estudiantes. Después, asómbrense ustedes, 190 coches estropeados y 60 incendiados, 48 barricadas se levantaron en el Barrio Latino de la capital francesa, y más de 20.000 manifestantes, conducidos casi todos ellos por dirigentes que enarbolaban la bandera roja. Este el el balance que pueden presentar las últimas horas de aquella triste madrugada.

Los episodios de esa madrugada pueden ser divididos en tres actos. El primero, desde las 8 a las 10 de la noche, en el que se reunían niños menores de 14 años, muchachos de 20 y una población mezclada en la que había de todas las clases sociales y de todas las edades. Después, desde las 10 a la 1 de la madrugada, ya quedaron los revoltosos, aquellos que esperaban la oportunidad de la revuelta. Y a partir de la una hasta las 5 de la mañana, cuantos estaban dispuestos al choque para provocar en Paris lo que han dado en decir "el descontento social de un pueblo".

Las autoridades se hacen las sorprendidas. No cabe duda de que lo han sido, y tristemente. Pero su reacción es incomprensible, Puesto que llevamos ocho días de revuelta, en constante manifestación, y más de seis meses de síntomas anunciadores. Un día, por un incidente pequeño, la biblioteca de la universidad de Nanterre fue incendiada. Otro, los muros de los recintos universitarios se llenaron de carteles de vivas al comunismo u de amenazas contra la burguesía i el dorden de Occidente. Después aquí i allá izaron la bandera roja. La provocación, la osadía y el desafío han sido moneda corriente y suponer que podría terminar el hecho de otra forma es tanto como creer que los puñales pueden servir de plumas para acariciar la tez (...)

Todos estos acontecimientos, psicológicamente, constituyen un gravísimo golpe contra el prestigio y la estabilidad de la V República. Es inútil aclarar que representa también una amenaza contra el régimen. El martes debe salir el presidente de la República Francesa camino de Rumanía, para estrechar la mano a los dirigentes comunistas. En realidad, no tiene por qué desplazarse para encontrarse delante de marxistas organizados, puesto que en la propia Francia los tiene ya en abundancia y todos, o en su mayoría, de la última hornada. Pero es sintomático ver cómo mientras su diplomacia ha establecido las mejores relaciones con las Repúblicas Populares, mientras Francia abrió las puertas a más de 600 funcionarios de la China Roja de Pekin, la intromisión de esos agentes ha servido para que en el país se cree una verdadera quinta columna de la subversión, del sabotaje y de la anarquía (...)

Nos encontramos ante un movimiento francamente organizado, de carácter internacional, que es de esencia revolucionaria marxista, impulsado por unos niños enloquecidos que creen poder convertirse en jefes de guerrillas urbanas, y hacerse émulos de los últimos personajes de la revolución internacional (...)

(La Mañana, 14-V-1968)

MISION DE LA JUVENTUD

Bien se echa de ver que el destino de la juventud no consiste en servir con impetuosa ingenuidad el cebo que de cuando en cuando le prepara cualquier progresista de ocasión. La actual juventud española parece que tiene ante sí dos misiones esenciales que cumplir, y que le ayudarán a aprender a distinguir entre demagogia y noble exigencia, entre vocación de perfección y sistemático espíritu de condena.

La juventud debe, ante todo, meditar de dónde viene, dónde está y hacia donde debe dirigirse. Esta es una de las misiones esenciales del joven español de 1968. Debe saber que vive y se desarrolla biológicamente dentro de unas prudentes comodidades sociales, gracias a que hace treinta años la juventud de aquel tiempo fue capaz de enderezar los rumbos del país. En estos treinta años hemos hecho de una España pobre y desmantelada una España que promociona constantemente en sus niveles de vida. Esto debe hacerle pensar a la juventud; hacerle llegar a la cuenta de que gracias al orden, al espíritu de justicia y a las ordenaciones políticas del Movimiento ha sido posible dar un salto tan gigantesco que ciertamente no se comprende pueda abarcar sólo treinta años.

La juventud debe meditar que en este periodo histórico, gracias a la paz, ha sido posible iniciar una acción política útil para poner fin al secular monopolio que sobre nuestro pueblo ha venido ejerciendo el caciquismo y el espíritu de casta. Y debe meditar la juventud, que esta obra de limpieza política y de engrandecimiento social está todavía sin finalizar y que desde luego no finalizará nunca si nos falta la paz. Porque -y he aquí la segunda misión a la que antes nos hemos referido- la culminación de la obra emprendida el 18 de julio solo será posible si España dispone en cada tiempo de una juventud bien formada, enderezada hacia los caminos que le permitan adquirir una madurez creadora. Y esta capacitación sólo será posible dentro de un orden social y político. La obra del futuro, el perfeccionamiento de la obra actual, es la tarea que mañana les aguarda a los jóvenes de hoy. Habrán de mantener, pues, a todo trance las bases en que han de apoyarse para hacerlo posible: Fidelidad a lo creado desde hace treinta años y formación integral para saberlo superar. Dos cosas que nunca encontrará la juventud tras el gesto contumaz de quienes, al amparo de un estúpido progresismo de salón, conocen muy poco de la dureza y sinsabores de toda obra revolucionaria verdaderamente creadora.

(La Mañana, Editorial, 15-V-1968)

LA MANCA D'UNIVERSITAT

Lleida és una ciutat progressiva materialment, però mancada encara culturalment i espiritualment. Una de les nostres dificultats per a bastir una tradició cultural a Lleida és l'èxode estudiantil i intel·lectual cap a Barcelona. Sovint ens trobem amb ambients inquietos de joventut que es tronquen per culpa d'aquest èxode. El pitjor és que molts d'aquests estudiants no tornen. La raó? Senzillament,

la manca de llocs de treball, les poques possibilitats que ofereix la nostra ciutat per a les vocacions intel·lectuals.

La Universitat seria, evidentment, un factor important per a assegurar la continuïtat cultural de la nostra ciutat. mantrindria un bon contingent de la nostra noventut a Lleida, precisament un dels sectors més inquietos i en una de les edats més interessants i més fecundes per a les realitzacions culturals. Crearia, a més, un centre d'atracció dels joves estudiants de les comarques de Lleida. Tot això presuposaria la creació de col·legis Majors i per tant de vida cultural.

(Manuel LLADONOSA, Diario de Lérida, 15-V-1968)

LA HORA DIFÍCIL DE LA JUVENTUD

Está planteado y se agudiza en toda su profundidad el tema del conflicto entre jóvenes y viejos. Para decirlo en términos correctos, diríamos que el conflicto es generacional. ¿Qué pasa? Al asomarnos cada mañana a las páginas palpitantes de vida de los periódicos, se nos sirve a diario el plato de la huelga estudiantil, del alboroto, de la barricada, el jaleo y la protesta, ya no salimos a follón diario. En forma geométrica, tanto en el espacio como en el tiempo, se multiplica el descontento. Somos muchos los que nos preguntamos a dónde vamos a parar.

Si miran a la foto de esa juventud airada, que quiere cambiar todo lo establecido, si bien el programa que ofrecen en substitución es bastante pobretón, verán como escuchan con ojos de auténtica veneración a los nuevos melenudos, anarquistas y jóvenes líderes de nuestro tiempo (...)

Por eso queremos ofrecer el resultado de una encuesta efectuada entre jóvenes, donde se ofrece un panorama sincero de los principales virtudes y defectos de esta juventud que nos ha tocado en suerte.

VIRTUDES. - La primera, una gran sinceridad (a veces descaro, al no admitir las normas de una normal convivencia) Abiertos, naturales, sencillos... Toman postura abierta ante los problemas actuales. Luchan contra el poder y las riquezas injustas. Tienen gran estima por el trabajo, si bien las formas modernas de la publicidad les incitan más bien a vivir del trabajo de los otros. Poseen sentido social y espíritu comunitario (...)

DEFECTOS. - Son inconstantes. No admiten la experiencia de los mayores. Tienen poco en cuenta la ayuda de la gracia. Muchas de sus posturas se deben a simple reacción contra lo de antes, por ser de antes. Les falta solidez interior. Son autosuficientes y jefecillos. Demasiado activismo. Tendencia al radicalismo. Tendencia a la amargura y a la desesperanza. Una excesiva distinción entre jóvenes y viejos que estropea muchas inciativas (...)

(La Mañana, 18-V-1968)

COMENTARIO A LA NOTICIA DEL CORTE DE PELO A UNOS JOVENES MELENUDOS

Señor Director del "Diario de Lérida":

(...) El comentario a la noticia, por parte de su periódico, (de la esquilada forzosa a cuatro jóvenes melenudos sevillanos por parte de cuatro personas) es el siguiente: ¿Se trata de una broma,

de especular con el pelo, o de hacer una campaña en pro de las tradicionales costumbres varoniles? Para mi, la única "broma" reside en tomarse como broma asunto tan serio como es un atentado a la personalidad del individuo. Lo de "especular con el pelo" no lo veo claro, y lo de "una campaña en pro de las tradicionales costumbre varoniles", cómo no acuda a la Historia Sagrada o a la época visigótica, tampoco lo entiendo.

Este año he sido profesor de un Instituto nocturno en Barcelona. La mayoría de los chicos que acudían a las clases habían trabajado anteriormente en una jornada de 8 horas. a mi su "respetabilidad" me parece muy superior a mucha gente que en nuestro país pasa por "muy respetable". Pues bien, muchos de estos jóvenes lucían unas magníficas melenas, lo cual no les impedía ser buenos estudiantes, además de desempeñar un oficio (...) (Me produce vergüenza) pensar que un hecho tan nimio como llevar el pelo largo o corto sirva para clasificar una persona y dictar sentencia.

*(Julián COMPANYS, Carta al Director,
Diario de Lérida, 15-VI-1968)*

OTRA OPINION SOBRE LA NOTICIA DEL CORTE DE PELO A UNOS MELENUDOS

Señor director:

Un comentario publicado en su ilustre periódico sobre la noticia del corte de pelo a unos jóvenes melenudos es el motivo que me decide a contestar indignado, que haya un señor que se haga llamar profesor y que progague a los cuatro vientos que cortarle el pelo a dos señores, que cuando por ejemplo van a una piscina o a una playa y los ves por la espalda, invitan a confusiones, esto la sociedad no lo puede consentir.

Yo particularmente no estoy conforme con la opinión de este señor. Si por mi fuera, no solamente les cortarían el pelo a los melenudos, sino también a todos los que intentan y desean que cada día haya más de ellos.

Y sobre lo de atender a la personalidad del individuo, cabe la posibilidad de que estos cuatro señores quisieran decirle un piropo, confundiéndolo con una señorita, "porque esto es cosa de hombres", y al ver que no lo era, se aseguraron de que otros jóvenes no cayeran en el mismo error.

Y como broche final a esta carta, tengo que decir que no me lo puede caillar, que la grandeza y evolución de un país o Nación, no se mide por la largura del cabello.

Atentamente le saluda.

*(J.A.A.M., Carta al Director,
Diario de Lérida, 16-VI-1968)*

OTRA OPINION SOBRE LAS MELENAS

Debo reconocer que estoy de acuerdo con los criterios del Señor Companys y de la redacción de este diario, acerca de la impropiedad de actuar como, al parecer, lo hicieron los gamberros sevillanos, enemigos de las melenas varoniles. Es preciso condenar todo atentado contra la libertad individual, que constituye uno de los derechos innatos del hombre; pero no hemos de olvi-

dar que dicha libertad no es ilimitada, como algunos parecen creer. También he de convenir que, aisladamente consideradas, las melenas en el hombre no son cosa trascendente; no obstante, se me ocurre pensar si tales melenas, los vestidos de color, los collares, las atepetencias, posturas, y actitudes en buen número de muchos, y las desnudeces, iniciativas y despreocupaciones, en un número no menor de muchas, de nuestros días; es decir, de la "era atómica", no son, en realidad, un evidente síntoma de la corrupción y degeneración progresiva de la sociedad.

Por vía de resumen diré que, en primer lugar, opino que debe condenarse toda violencia que no se ejercite contra violencias ajenas previas y, en segundo lugar, que no estimo intrascendente, sino de la mayor trascendencia, el hecho de que la sociedad degenera hasta extremos increíbles y con una rapidez meteórica, ante la benevolente tolerancia e incluso aplauso y aleitno de quienes tenemos la tremenda responsabilidad de evitarlo.

Suyo afectísimo

*(Francisco GARCIA, Carta al Director,
Diario de Lérida, 18-VI-1968)*

QUEREMOS SER MEJORES

Sr. director de "Diario de Lérida".

El otro día, conversando con una persona mayor, llegamos al tema "las fiestas particulares" (tema de gran actualidad), tuve la desgracia de escuchar unas brutales opiniones como éstas: "Si me enterara de que mi hija iba a esas fiestas la mataba". y ésta ya tan famosa "Yo suprimiría todas ellas". Y quién no caballeros, quién es el que sería capaz de dejar que la juventud hiciera más estupideces de las que ya de por sí comete. bien es cierto que no somos una juventud en la que se puede confiar plenamente, pero también es cierta que las personas mayores no se esfuerzan mucho en comprendernos.

Una fiesta es el lugar más propicio para el desarrollo de una gran cadena de estupideces, ¿Pero no creen que si tuviéramos unos lugares más apropiados y de un precio más razonable no tendríamos necesidad de formar fiestas y asociaciones de esta índole? ¿No creen que si el joven se pudiera divertir y terminar el día de fiesta satisfecho no le haría falta encerrarse entre cuatro paredes y fuera del alcance y vista de los demás? Mas no, no es así, el joven sabe que si sale de casa en plan de divertirse se tendrá que gastar más dinero del que él lleva, por el contrario sabe que si va a una fiesta, le va a sobrar dinero y va a salir satisfecho (sea como sea).

Yo pediría a todas las asociaciones y círculos que organizaran un plan que al muchacho le haga terminar el día de fiesta feliz y contento, sería mucho mejor para todos, por favor seamos comprensibles y no usemos la fórmula del Egocentrismo. El joven no tiene un espíritu fuerte y se ve continuamente influenciado por los hechos de los demás. No le pongamos más trabas (...)

*(UN JOVEN, Carta al Director,
Diario de Lérida, 21-VI-1968)*

INFORME SOLC

Introducció

Un moviment educatiu, com és l'escoltisme, li cal una evolució al compàs de les necessitats del món, de les ideologies i de les estructures psicològiques dels nois i noies si no vol quedar desfaçat. Cal, per tant, una revisió contínua de la seva eficàcia. Possiblement l'escoltisme per a nois i noies de 17 a 20 anys era el que més necessitat estava d'una Revisió. La estructura que proposava s'anava quedant desfaçada dels fins que pretenia, promoció del jove, integrant-lo en la comunitat de l'Església (educació de la fe) i integrant-lo en la comunitat humana (formació cívico-política). Per a aconseguir-ho volia partir dels interessos dels nois així com de les necessitats del país, era la forma de dur al compromís.

Tot i volent fer un esforç d'adaptació moltes vegades aquest centres d'interés es concretaven en els temes que discutien, en lo que farien el diumenge, o duraant el mes o el trimestre, o aprofitant com a mitjà d'animació aptituds i qualitats que per si mateixes podien dur al compromís i al desenvolupament de la persona. Si volia desenvolupar aquests centres d'interés tenia que fer-ho fora de l'escoltisme (...)

Un fet paradoxal. El noi dedicava part del seu temps lliure a l'escoltisme i la resta del temps a esplaïar-se amb noies. El mateix succeïa amb les noies. Amb tot el que s'anava formant uns criteris comun(s) en l'esplai, però en el moment de reflexionar conjuntament no era possible per haver-hi molts "tabús"... L'estudi de la dinàmica del grup natural o colla ens ensenya que el noi o noia que no està a l'escoltisme participa d'aquests factors: colles mixtes, es proposen els seus programes d'esplai, els duen a terme i fins i tot hi ha una forma incoscient de revisió. No existeix un director de les activitats per que l'interés del grup és més fort, però sí que existeix el líder al voltant del qual el grup s'aplega i decideix.

Per un altre costat la gran avalanxa materialista dels nostres dies ofega els valors de l'autenticitat, de l'esforç personal, del compromís i de cercar l'Absolut. El noi es veu inclòs en aquest materialisme pràctic. Per la majoria les seves úniques il·lusions són el cotxe, un pis, la TV, diners, comoditats i el sexe. Són mínimes les ocasions en les quals el noi pot mostrar la seva vàlua, un món dirigit per la propaganda no deixa molt lloc per a retrobar-se la persona ni per a retrobar-nos amb Déu. La realitat ens ensenya uns joves conformats amb la seva situació, uns joves defensats darrera de manifestacions massives (modes), uns joves depenents. Per un altre costat viuen una dinàmica que els fa capaços d'organitzar-se. Els permet una sinceritat sense barreres ni prejudicis. Aplaudeixen lo bell. Escolten al que sap. Segueixen al que és autèntic. L'únic que exigeixen és respecte.

Cal aleshores un camí que, acceptant totes les manifestacions juvenils, sigui capaç de fer-los evolucionar vers un compromís, d'aportar tots aquests valors que tenen en el seu equip fins a fer d'aquest compromís una actitud en la seva vida d'adult. I això és que pretén SOLC. SOLC serà per tant una "xarxa de recursos" per a l'animació dels joves a prendre una actitud de compromís i d'integració en el món dels adults. Integració per acceptar el bo que té. Compromís per renovar tot allò que no serveix (...)

Trets de SOLC

Tres línies d'acció defineixen el SOLC (són al mateix temps línies personals i d'equip).

Informació. Cal que el jove conegui la seva comunitat, que vegi els seus problemes, les seves necessitats, que conegui els seus homes, els seus avanços científics, etc. Cal que el noi se senti membre d'una llar comú: el país, el món sencer.

Animació. L'equip sorgeix al voltant d'una aptitud (el cant) o al voltant d'una necessitat (equips d'animació de clubs de joves), etc, donant així una vida al equip, aquesta vida és l'animació del grup. Sera posan aquestes aptituds al servei dels altres com començarà el seu camí de compromís.

Personalització. Cal que l'animació i l'informació enriqueixin mitjançant la reflexió la vida del jove, l'ajudin a deslliurar-se de prejudicis i de "tabús", i el porti al compromís total de la seva vida. Cal que el jove descobreixi el pal (sic) que Déu li ha assenyalat.

Els animadors o responsables de SOLC creiem en la dinàmica del grup nascut al voltant d'un centre d'interès, fomentem l'autogestió d'aquest grup ficant al seu abast tècniques i recursos que els permetin desenvolupar-se. Creiem també que la personalització requereix un punt d'èxit i afirmem que aquest punt és la fe cristiana.

El SOLC és mixte perquè homes i dones junts hem de compartir la tasca en comú de fer un món millor. Cal per tant un procés de mentalització en comú tot i respectant les individualitats pròpies de cada un dels sexes.

Estructures i funcionament del SOLC a la nostra ciutat i comarca.

El SOLC és una experiència nova arreu de Catalunya. A les nostres comarques ha pres unes característiques particulars respectant al màxim l'esperit comú que ens uneix amb els altres joves que fan SOLC. Equips mixtes de nois i noies, de nois sols o noies soles, de 16 a 20 anys s'uneixen per que volen cantar o per que volen fer un club de joves o volen montar una revista, etc. Aquest equip han acceptat de viure intensament a més de les línies d'Animació, les línies d'Informació i Personalització (...)

Per a puguer avançar en la línia d'animació es fan unes Trobades Tècniques d'Animació Comarcal una vegada al mes. Assisteixen joves de Lleida, Tàrrrega, Balaguer, Fraga, Borges Blanques. Una junta amb un representant de cada equip que hi ha a SOLC preparen i revisen aquestes trobades. Existeix un equip que en diem de Servei que és el teoritzador del SOLC a la nostra comarca (...) Existeix també un equip d'informació... edita una revista mensual. Participem de la vida comú de tots els que fan SOLC a Catalunya assistint a Barcelona a les trobades de coordinació, participant a la confecció de la revista de SOLC.

El SOLC és una experiència, que encarna un risc, en l'acceptació d'aquest risc es troba l'esperança.

(Full policopiat, Lleida, febrer 1969)

ACTITUDS CIVIQUES I CULTURALS

El mot "cultura" té quelcom a veure, si no m'equivoco, amb la creativitat de valors o de realitzacions diverses, sempre que aquests valors i aquestes realitzacions vagin encaminats vers el desplegament global de la persona i de la comunitat. Si ho entenem així, caldrà dir que Lleida viu entre dues actituds: la provincial, és a dir la protagonitzada per les persones responsables de tota la trama burocràtica, administrativa i oficial, externa a la ciutat, que prové, en bona part, de fora però que també comprèn membres de la comunitat autòctona amb prou habilitat per a haver sabut canviar a temps el color de la camisa; i, d'altra banda, l'actitud de botiguer, és a dir la d'aquells la visió mental dels quals no va més enllà dels quatre pams de la seva botiga o del seu món clos d'interessos pragmàtics, immediats i familiars (...)

S'ha produït un abisme entre el botiguer, l'oficinista, el menestral, el pagès, i tota la cultura oficial amb la qual hom els volia afaïonar. Tanmateix, n'ha sofert les conseqüències, i aquestes han es-

tat de desinteressar-se de tota l'activitat cívica i solidària. El botiguer ha viscut i viu -i recordem que la seva mentalitat la fem extensiva a l'àmplia capa mitjana de Lleida- amb un rossec de por al cos. El "noi no t'emboliquis" és l'expressió més clara del seu esquema mental. Es curiós d'observar aquesta por, aquest "no t'emboliquis" d'"ara" amb la intensa politització d'"abans". Una terra que havia donat bon nombre de figures polítiques, uns amplis quadres de militants polítics -des del camp de l'Esquerra Republicana fins al de la Federació Anarquista, del Bloc Obrer Camperol o del POUM-, de cop i volta es convertia en un mar de silenci interromput solament per la fressa del treball al qual aquest lleidatà mitjà s'abocava plenament. Totes les energies emprades a caçar capellans i feixistes desapareixien per a projectar-se al treball silencios i al neguit de veure algun fill endevinar massa coses i adoptar actituds més o menys rebels, o bé de saber que va a un curset de català, que va amb uns certs joves que pensen excessivament, d'adonar-se que té idees no regulables pels cauces de participació pública. I encara ara, quan hom pot actuar amb molta més llibertat que durant els anys 38-60, continua amb el ròssec al damunt, amb el "compte, no et fiquis en política quan vagis a la Universitat". Amb aquesta por, amb aquest deler per "tot el que no són pessetes són punyetes", amb el seu divorci dels quadres oficials, era ben difícil -per no dir impossible- que aquesta capa de població pogués crear un ambient cultural, una consciència cívica, una actitud solidària (...)

(Tanmateix) han sorgit diversos centres i clubs lleidatans amb aires de renovació i d'inquietud espiritual, joves que entroncaven i entronquen amb l'autèntica tradició, tan diferent de la tradició que aquí hom volia imposar. Aquestes veus, de totes les edats, s'han fet sentir però han topat i topen amb l'indiferentisme general -darrera fase de la por del botiguer-, i així, fora dels concerts de l'Orfeó Lleidatà, que ha reeixit a fer-se popular, i les cantades d'un Raimon que ha aixecat el públic dempeus i li ha fet aixecar la veu (cal no oblidar, tanmateix, que una bona part dels qui acudeixen a aquests recitals son dels pobles on sovint hom ha servat un esperit de combativitat i de fidelitat superior que a la ciutat ilerdenca), aquestes veus, doncs, no han aconseguit de trobar un ressò popular (...) Els grups culturals, amb una activitat de combat ben encomiable, amb una consciència ben clara d'autenticitat, no han reeixit, com suara dèiem, a trobar una expressió eficaç i popular de cultura -ententent la cultura en el seu sentit més ampli-. No s'han llançat a la conquesta de la joventut, han patit del mal de l'activitat intermitent -tan normal a Lleida-, s'han acontentat d'aconseguir l'assistència de cinquanta a cent persones a llurs conferències. Solament el grup de joves que muntà el festival "Shalom" reeixí a trobar aquesta expressió, però no em toca a mi de parlar de la joventut (...) I, no obstant això, tot planteig que no tingui un fonament global -com és la cosa pública-, serà sempre parcial i no anirà al fons de les qüestions. En aquest camp cal que l'actitud de botiguer sigui superada per la joventut i els grups més marginats -sobretot socialment- si volem arribar a superar l'aparell provincial i provincià -no sols en el terreny cultural, on ja està prou deteriorat, sinó en tots els camps on té el seu muntatge- que obstaculitza el desenvolupament integral de Lleida i dels lleidatans.

Els motius per a l'esperança no manquen, certament. Quan hom veu economistes o arquitectes que treballen en equip amb seriositat i rigor, mestres amb una nova consciència de la pedagogia i del seu paper en la societat, universitaris amb el ferm desig de retornar, de comprometre's i d'embolicar-se, significa que un pensament global ja els anima i que ja podem parlar d'una actitud nova més enllà de les actituds provincials i de botiguer.

(Manuel LLADONOSA, dins el monogràfic "Lleida, un assaig d'aproximació", Serra d'or, n.133, octubre 1970, pp. 25-28)

ELS JOVES

Provisionalisme, despolitització i arreligiositat.

Els joves de Lleida porten molt a flor de pell aquella "rudesia" que el refinament que proporcionen unes estructures culturals fortes i que ells no tenen no pot amagar. Parlar d'ells exigeix denunciar tota la sèrie de factors que condicionen llur actuació.

Lleida no té un nombre suficient de centres d'ensenyament superior ni llocs de treball prou atractius per a retenir els joves que fugen de la ciutat, especialment vers Barcelona. Així Lleida perd, any darrera any, una quantitat considerable dels elements que podrien constituir unes èlites "autèntiques" de la ciutat. D'altra banda, a desgrat de les inquietuds que aporten alguns dels qui hi retornen, aquests, sovint, se senten ofegats pel clima d'indiferentisme general i entrebancats per l'acció dels responsables de la vida pública lleidatana. A més a més, allunyats de la ciutat com han viscut durant uns quants anys, no els és fàcil de viure els problemes concrets de la ciutat o la comarca. Per això es difícil de crear estructures juvenils estables i eficaces: manquen de continuïtat. Cada curs cal tornar a començar (la qual cosa cansa els qui s'han quedat a casa); i mai l'acció no té prou durada perquè doni uns fruits importants i permanents. El comerç, les oficines, els tallers, el camp, que són els principals llocs de treball d'una ciutat com la nostra, afavoreixen, per llurs característiques (personal poc nombrós, etc), la integració dels treballadors a la mentalitat petitburguesa i a l'anfany del consum, i l'allunyen de les actituds i dels capteniments solidaris i compromesos. D'altra banda, el jove estudiant surt de les escoles i dels instituts sense preocupacions de tipus social.

Si a aquest panorama afegim el gran nombre de clubs, discoteques i altres centres alienadors freqüentats pels joves, comprendrem perquè la joventut lleidatana està essencialment despolititzada. Aquesta despolitització, amb el desinterès que comporta envers la realitat i la problemàtica de la ciutat i del país, afavorirà l'individualisme i l'acció sentimental en els grups organitzats. I si l'esguardem des d'un punt de vista religiós ens trobarem amb un fenomen d'arreligiositat cada cop més aguditzat, car els joves que poden definir-se com a catòlics per llurs pràctiques de fe són una minoria, i, d'aquesta minoria, els més joves viuen una religiositat apresada a l'escola, la superficialitat de la qual és enorme. Altrament, a nivell institucional i eclesiàstic, l'Església a Lleida ha fet pocs esforços de cara a una pastoral autènticament evangèlica, encarnada i compromesa, com caldria que ho fos per a seduir els joves. Aquesta pastoral hauria de deixar de banda certes actituds excessivament diplomàtiques i curialesques -actituds que pretenen d'aconterar tothom, però que, tanmateix, manifesten un excès de feblesa davant els problemes-. Els joves estan cansats dels jocs malabars que fan tants eclesiàstics i caps, religiosos per a no "comprometre's" i, alhora, "semblar" que ho fan.

L'absència, doncs, de valors trascendents en els joves els fa materialistes en llurs relacions i aspiracions. Tanmateix, quan el jove troba sentit en una acció es llança a fer-la i hi sacrifica el temps de què disposa. Ara, no pretenguem que els joves lleidatans mantinguin accions en les quals no troben sentit, o amb les quals no se senten identificats, perquè cauríem en un fracàs rotund. Quan el jove lleidatà es planteja una acció no ho fa a partir de grans pensaments i ideologies, sinó a partir del que li resulta una experiència directa. No li agrada sentir parlar massa, i fàcilment rebutja els qui cauen en el verbalisme. Solament cal dir-li les coses una vegada, però cal que hom sigui molt clar, si no rebutjarà, conscientment o inconscientment, el missatge. No és, doncs, estrany que el jove d'ací sigui més donat a l'acció que a la discussió, ni que sigui fàcil que el vegem cridar en un acte públic, però difícil que participi en el diàleg.

Hom podria pensar que l'esport mou grans masses de joves a Lleida; la realitat és, però, que els joves esportistes són gairebé tan minoritaris com els qui s'esmercen en accions socioculturals.

D'altra banda, no hi ha camps o instal·lacions on lliurement puguin anar a fer esport; tots els existents pertanyen a entitats privades a les quals cal pagar una quota o formar part de llurs equips.

Totes aquestes característiques no defineixen cap jove en concret, però les trobarem en els joves si tenim ocasió de viure amb ells d'una forma natural, sense la trampa de la pregunta que exigeix una resposta formal.

En aquest escrit hem pretès de contratar-nos a l'estudi d'un procés que hem viscut. Creiem que pot ajudar a conèixer una minoria de joves en els quals d'alguna forma, cristal·litzen els interessos de la majoria.

Els grups de joves: Crònica de cinc anys d'esforços i de recerca.

Val a dir que no parlarem de tots els grups que hi ha o que hi han hagut. Si grups com ara les Congregacions Marianes o l'Esbart Màrius Torres, que han fet i fan una tasca d'irradiació entre els joves, amb llur multiplicitat d'actes culturals, són exclosos de la nostra crònica, és perquè no formen part de la xarxa intergrups de la qual volem parlar o no n'han estat els iniciadors o mantenidors. Tampoc no parlem dels moviments d'Acció Catòlica, car creiem que estan molt reclosos en llur problemàtica interna i només en algunes accions aïllades han mantingut un diàleg intens amb els altres grups. Fem excepció, això no obstant, de la JOC, la qual durant un temps va mantenir sota la seva influència alguns grups d'esplai de joves. Altrament, no podem parlar dels innombrables grups que arareixen i desapareixen a cada curs. Ens ha semblat que la història que podem narrar permetrà al lector de conèixer un fenomen força interessant dintre el món dels joves. comencem per l'any 1964 perquè creiem que la generació que apareix en aquest curs és la que fins avui ha portat la iniciativa.

CURS 1964-1965. L'Esbart Màrius Torres i l'Escoltisme porten l'la iniciativa de coordinar els grups juvenils existents. Amb aquesta coordinació hom pretén de fer una setmana de la joventut i de crear un secretariat diocesà que permeti l'afiliació dels grups de joves que tenen dificultats legals per a funcionar, que els coordini i ensems que en sigui un òrgan representatiu. Aquests objectius no van poder ésser assolits. De primer s'hi oposà l'OJE i després els grups d'Acció Catòlica, els quals donaren com a excusa que ells ja tenien una coordinadora (la JACE). Pax Christi organitzà una ruta a Montserrat el diumenge i el dilluns de Pentecosta; hi assistiren membres de moltes organitzacions. L'objectiu de la ruta era parlar de la funció del cristià en el món.

CURS 1965-1966. Pax Christi aplega membres de diverses entitats amb l'objectiu d'aprofundir les doctrines conciliars (fa funció de coordinadora espiritual). Manté la ruta a Montserrat i n'organitza d'altres. Nois de les comarques assisteixen a la ruta. Quan és expulsat de Lleida un jesuïta, els grups juvenils contesten aquest fet de moltes maneres.

CURS 1966-1967. Trobada de joves per la Pau. Hom denuncia les circumstàncies que impedeixen la pau a Lleida. Jornada d'apostolat seglar. Hi acudeixen grups de joves que així manifesten l'existència entre ells d'una coordinació informal que no es troba pas entre els grups d'adults. Demanem que l'Església de Lleida estigui integrada al nostre país, que el nomenament dels dirigents d'Acció Catòlica vingui de la base, i denunciem la situació d'espiritualisme angelical dels consiliaris, i també les divisions que hi ha entre ells. Pax Christi fa una funció similar a la del curs darrer. El dia mateix que organitza la ruta, la JEC i un grup parroquial del Carme, cadascú per separat, organitzen noves rutes, amb la qual cosa debiliten la força que podia haver sorgit si els problemes haguessin estat plantejats en comú. Aquest mateix curs, l'Escoltisme, en l'etapa Rovers, crearà la seva xarxa comarcal amb la funció de mantenir un diàleg entorn dels problemes que tenen en comú i impulsar una acció més forta.

CURS 1967-1968. Els escoltes promocionen el festival Jaloom, que aplega un gran nombre de joves per a promocionar un club de joventut (portat per joves i promociador d'iniciatives juvenils),

responsabilitzar-ne els joves i fer participar tota la ciutat dels desigs de la joventut. A l'Assemblea són recollides cinc-centes respostes a una enquesta; dels qui responen, quatre-centes es declaren voluntaris per a treballar en el muntatge d'un club de joves. L'experiència del club Shalom s'enfonsà a causa de l'oposició de l'estament polític-social dominant, que va prohibir que fos continuada la campanya de cartes sobre la idea del club de joves i que, ideològicament, va pressionar de diverses maneres, de l'abstenció dels adults respecte a la iniciativa dels joves (els centres culturals-esportius, als quals hom va demanar col.laboració, els acceptaven només mentre s'enquadrassin dins llurs seccions). Hom també intentà que l'Església facilités els locals buits que posseïa Càritas: la resposta va ésser el silenci. No va faltar tampoc la por dels pares. En aquest curs continua existint l'estructura comarcal dels escoltes i hom manté la ruta anyal a Montserrat.

CURS 1968-1969. Els escoltes introdueixen el moviment de joves anomenat Solc. Hom no pretén pas de crear un grup més, sinó una estructura informal que pugui aplegar els grups independents (és l'alternativa de la idea fallida del macroclub de joves). El pla d'acció és el següent: de primer, muntatge de trobades massives per a informar de la necessitat de creació d'aquesta estructura al servei de tots els grups de joves independents, establir contactes amb els grups existents i donar les línies escaients que permetin la promoció de nous grups de joves; després, crear una coordinadora comarcal; i finalment, crear els òrgans que permetin de mantenir l'estructura i la coordinació.

Hom assolí de posar-se en contacte amb els grups independents i de crear-ne de nous: és la realització de la xarxa de relacions entre els joves. Per a mantenir aquesta xarxa, va funcionar un equip d'informació, un equip coordinador (amb un equip permanent) i unes trobades generals. L'equip d'informació orientava els nous grups de joves i els joves que volien entrar en algun dels diversos grups que existeixen, i els proporcionava unes fitxes tècniques d'animació (prèviament aconseguides de les experiències dels grups). L'equip coordinador tenia com a funció d'estar en contacte amb les trobades que el moviment Solc feia a Barcelona. Cada responsable-animador d'un grup era membre d'aquest equip, el qual, a més a més, tenia la funció de programar les trobades generals; l'equip permanent era el responsable de dur-les a la pràctica. a la trobada general es reunien tots els membres que tinguessin interès a facilitar l'aprenentatge de recursos d'animació (pràcticament), en l'intercanvi d'experiències i en la reflexió en comú sobre els problemes, i també sobre el grau d'engatjament. Les Congregacions Marianes portaren la iniciativa, aquest curs, de la tradicional ruta de Pentecosta a Montserrat.

Encara som al curs 1969-1970 i per això no en fem la crònica. Si hom llegeix atentament les ratlles precedents podrà concloure amb nosaltres que els grups juvenils tenen una tendència a la coordinació entre ells i a la irradiació a la comarca. Normalment, aquests grups formen part d'estructures de país. La funció de coordinació la van fent grups diversos segons el grau de potència en què es troben. Tota acció fallida és abandonada i hom en cerca de noves. Una acció que pot tenir una gran força durant el curs, el curs següent és totalment oblidada. Per això no són gens estranys els augments en nombre i en qualitat dels grups de joves. D'una banda, el grup tendeix a la solidaritat amb d'altres grups, però ensems tendeix a reduir-se a l'estructura de comando amb pocs membres i amb accions ràpides i concretes.

Una conversa

Un grup d'amics i amigues ens hem reunit per parlar dels joves a Lleida, hem recordat experiències fetes en conjunt i hem arribat a conclusions que resumim ací.

Primerament cal deixar ben clar que aquesta crònica no és la de tots els joves de Lleida, sinó la història d'uns pocs. Al nostre entendre els joves han pecat de superficialitat, d'excessiva preocupació per llurs problemes, però han oblidat sempre o quasi sempre que aquests problemes eren fruit

d'uns plantejaments que si realment volien solucionar quelcom, el que primer havien de fer era treballar per canviar el context en el qual es bellugaven; si haguéssin actuat amb aquesta perspectiva possiblement avui no trindrien tantes experiències però s'haurien estalviat molts fracassos.

Una contradicció

Quant a les relacions entre l'estructura dels adults i els grups de joves, aparentment són de diàleg i de comprensió, però la relació real és l'"autoritarisme" (els adults tenen el control de tots els mitjans que han de fer servir els joves, i aquests, si volen fer-ne ús, han d'acceptar els fins imposats pels adults, autoritarisme que es manifesta quan desacrediten, boicotegeon o prohibeixen les accions que els joves duen a la pràctica. A més a més, entre els adults i els joves existeix una segona relació: la instrumentalització. L'adult instrumentalitza el jove ideològicament quan el fa viure d'utopies o de realitats frustrades (la guerra), quan anteposa la seva experiència a l'acció del jove. No oblidem l'explotació a què l'estructura dels adults sotmet els joves. De cop i volta a Lleida han aparegut discoteques, clubs, etc, i continuen apareixent-ne a un ritme prodigiós: la raó n'és el fet que els joves donen diners. Amb això no volem demanar que aquests locals se suprimeixin: sabem que no és possible; però sí que acusem tots els qui no fan res per crear llocs on els joves puguin anar sense ésser explotats (que hom posi, per exemple, a disposició dels joves els locals buits).

Amb aquests apunts creiem posar en evidència la contradicció en què es veu la nostra societat. D'una banda necessita que els joves arribin a desenvolupar-se, de l'altra vol sotmetre'ls (autoritarisme, instrumentalització i explotació) als seus fins. Per a trencar la contradicció, cal que sorgeixin estructures al voltant d'accions de prou interès en les quals es puguin aplegar joves i adults i on la gestió no vingui per l'"experiència" dels adults ni d'uns quants, sinó de tots, per assemblea, i on els joves puguin desenvolupar-se i influenciar, amb el seu pensament i la seva forma d'actuar, les accions que acordin fer amb els adults després d'unes anàlisis realistes i fora de sentimentalismes i utopies.

(Josep Maria RUEDA, dins "Lleida: un assaig d'aproximació", Serra d'Or, n.133, octubre 1970, pp. 29-31)

UN SOCIAL EN LA FACULTAD

Dentro de la lucha general contra el franquismo, el mundo estudiantil, partiendo de sus propias reivindicaciones, está llevando a cabo protestas y acciones de gran valor (...)

La implantación en Lérida de los estudios de Filosofía y Letras han obligado a la Brigada Político-Social de nuestra ciudad a actualizar sus métodos, a ponerse al día. A la policía ya no le es suficiente pasearse con su Renault 8, cuya matrícula termina en 008, o con su Citroën Tiburon blanco (...) ya no le es suficiente pasearse por parejas o tomar copas en cualquiera de los bares de Fernando (...) ya no le es suficiente acudir al Màrius Torres, o al juicio de la periodista Magda Ballester en el que exigieron los carnets de identidad al público presente.

Ahora los "sociales" de Lérida tienen que desempeñar su labor de espías dentro de la Facultad, para intentar cortar de raíz cualquier movimiento reivindicativo que los 300 estudiantes leridanos puedan llevar a cabo. José Luis Aranzana, bajito él, cuadrado él, de pelo rizado él, de profesión sicario de la Brigada Político-Social, se ha matriculado en primero de Filosofía y Letras en la Escuela Normal de Lérida. JLA no pertenece a la Facultad, no pertenece a Magisterio, no pertenece al mundo estudiantil. JLA utiliza los estudios con un fin represivo. Es y representa el poder del Régimen ase-

sino en la Normal. Será el responsable de cuantos actos represivos ocurran en la Facultad. Es una más de las provocaciones del Régimen.

Además nos preguntamos, ¿porqué no son los 'grises' los que se matriculan en Filosofía y Letras? ¿Porqué a ellos les esta vetada la cultura? Que vengan los grises con sus uniformes. Que se sienten en nuestras aulas. Que se presenten a los exámenes con nosotros. Que dialoguen. Que ellos y sus hijos accedan a la cultura. Queremos una cultura igual para todos. ¡Pero no queremos policía! ¡No queremos espías!"

(Nova Lleida, n. 3, Febrer 1972).

MISA EN MEMORIA DEL ESTUDIANTE ASESINADO

El día 15 de diciembre se celebró en el templo de los Padres Franciscanos una Misa, organizada por los alumnos de Filosofía y letras, en memoria del estudiante asesinado en Santiago por un político-social. Asistieron unas 200 personas, estudiantes en su mayoría.

El acto tuvo una primera parte en el altercado provocado el día anterior por el Político-Social Fernando Aranzana, en los locales donde se imparten los estudios de Filosofía y Letras. A la vista de un cartel escrito a mano en el que se anunciaba el acto, se encaró con un Padre franciscano, alumno de la facultad, haciéndole responsable del texto del cartel, que consideraba tendencioso por la inclusión de la palabra 'asesino'. En palabras de Aranzana: 'Bastante pena tenía su compañero con la expulsión y el proceso en el que le podían salir hasta 30 años, para que además le fuesen señalando como un asesino (...)

En el altercado preguntas como '¿No entiendo porque ha de celebrarse esta Misa? tuvieron estas respuestas: 'Hace 30 años que se celebran en memoria de José Antonio, y todos lo encuentran normal'. Como final, la amenaza: 'Nos volveremos a ver las caras'. Ante el estado exaltado de FA, el padre optó por hacer las oportunas aclaraciones ante la Asamblea de 2o curso, reunida en aquel momento.

La segunda parte del acto transcurrió en el mayor orden, pese a la provocación que representaban los vehículos de las Fuerzas del 'Orden Público', estacionados en las inmediaciones del lugar.

NOVA LLEIDA saluda estos actos que son expresión del sentimiento de un pueblo y manifestación de repulsa ante los continuos actos criminales de un gobierno reaccionario y fascista"

(Nova Lleida, n. 11, gener 1973).

DEMOCRACIA

El país está viviendo en estos momentos una gran efervescencia política. Tras de este proceso electoral, que está poniendo ante nuestros ojos ejemplos poco edificantes, es cuando podrá crearse un marco que será la nueva constitución que haga posible la democracia (...) En esta forma pronto va a haber ocasión de practicarla, aunque una parte del país, los jóvenes, vamos a quedarnos con las ganas, por lo que exigimos que se nos conceda este derecho del mismo modo que se nos imponen otras obligaciones (...) Es sin embargo en nuestro entorno inmediato donde debemos ejercer estas virtudes democráticas que todos afirmamos poseer, demostrando que no entendemos por ella hacer lo que queramos"

(BOIXADERA, Demà, n.3, maig 1977).

EDITORIAL

El aprobar la mayoría de edad a los 18 años no ha sido más que reconocer, en justa causa, los méritos a que los jóvenes nos hemos hecho acreedores, a través de nuestra actuación en los últimos años (...). Así pues, sólo resta concienciar a la sociedad, y concienciamos nosotros jóvenes, de que este derecho es algo merecido y viene a abrirnos una vía para la participación en la actualidad política del país. Que a partir de ahora los jóvenes no seremos alguien a los que hay que contentar, sino que habrá que contar con nosotros, nuestras inquietudes y deseos para decidir el futuro de España, que es, en definitiva, nuestro futuro"

(Demà, n.7, desembre 1978).

HESSE, UNA ALTERNATIVA PER AL JOVENT

Ens és ben natural sentir expressions tan corrents com: "la joventud d'avui està perduda, no sap a on va", "el jovent no té cap ideal, se'l veu enmig d'una apatia constant i temerosa" (...) Es prou veritat que el jovent, propietari per excel·lència de valors com poden ser la imaginació, la justícia, la llibertat, ha caigut en una insensibilització i deixadesa per les coses que l'envolten, pròpia, entre d'altres, del tan parlat passotisme (...) (Les causes d'aquesta situació són) la influència d'uns canvis revolucionaris suscitats per la revolució del maig 68 i dels quals en som benefactor, pero no elements actius; un descontent i desconfiança davant de qualsevol solució, degut potser al mateix descontent general; una tendència progressiva al individualisme i a trobar-se a un mateix".

(...) Si abans hem afirmat la apatia i la impotència de la joventut, ara presentem una sortida a aquesta apatia, i a aquesta impotència, si be no en el àmbit de la persona, sí en el de l'esperit, que és, crec jo, fonamental per a una bona formació integral de l'home. Herman Hesse presenta el model, en els seus llibres, d'una nova forma de trobar-se amb el propi esperit, i per tant es presenta com un nou model de vida (...) Es la manera de viure i de realitzar-se oriental

(Xavier MASIA, Demà, n.7, desembre 1978)

PASOTISMO Y PASOTAS

En mayor o menor medida, todos imaginamos saber qué son los "pasotas", todos "sabemos" que rechazan el sistema, todos "sabemos" que se drogan, que son unos viciados, que incluso roban y que son unos guarros; en fin, todos sabemos lo que la autoridad quiere que sepamos de ellos. Porque el poder toma y caricaturiza, para descalificarlos, aspectos exteriores y superfluos del pasotismo, haciéndonos creer que son su esencia y contenido.

Nos presentan el porro, la suciedad y el desaliño (...) como si el pasotismo se pudiera identificar con las condiciones materiales a las que el sistema condena a quienes rechazan su orden social represivo, sean "pasotas", prostitutas o cualquier otro tipo de marginados. Pero la cuestión de fondo radica en el rechazo de las formas de vida impuestas por el sistema. El sistema nos explota, nos obliga al consumo de lo que producimos, aunque nos sea innecesario y aun pernicioso; nos obliga a desempeñar un papel y ajustarnos a él, sin desviarnos. Nos come el coco, nos arrincona a la soledad y nos condena a ser un número (...) La cuestión de fondo reside, pues, en el hecho de que los "pasotas" viven de otro modo y trabajosamente incluso logran relacionarse entre si de manera di-

ferente a las relaciones de dominación, explotación, coacción, etc (...) que constituyen la filosofía, mejor dicho, el guión de la farsa que se interpreta en el mundo libre, sano y feliz.

Puede que los "pasotas" no hayan salido de todo, puede que la farsa también les tenga guardado un papel para ellos. Pero al menos ellos no quieren participar, quieren y quizá logren que el guión se escriba de otra manera, ellos son la negación del sistema (...) Que nadie piense que los 'pasotas', esos seres que se marginan voluntariamente de la vida oficial y académica, son mentes vacías, ellos tienen en sus espaldas y en su mente, como un maravilloso recuerdo, las experiencias hippis, y del movimiento ácrata, que muchos de ellos han vivido. Y más (...) pueden ser seres desencantados, pero no idiotas, al menos son más inteligentes que muchos de nosotros

(DNI.00000000, Demà, n.8, abril 1979).

5. Nascuts per córrer (1980-1988)

A L'OMBRA DE LES I JORNADES MUNICIPALS DE JOVENTUT

(...) El moviment juvenil en l'etapa franquista, malgrat que reduït i avantguardista, tenia molt clar un objectiu fonamental: lluitar per la instauració d'unes llibertats democràtiques. Per tant, encara que la militància dels joves en entitats culturals, d'esplai, esportives (en barris, instituts, universitat, centre de F.P., etc) fos quelcom restringida, no així la repercussió de les seves activitats que sens dubte estaven arrelades molt a fons en el sentiment popular i democràtic.

Ara bé, si en algun moment es pensa que el pas de la Dictadura a la Democràcia suposaria una florida espectacular del moviment juvenil, i per tant un increment quantitatiu de l'associativisme, la pràctica ha demostrat lo contrari. El fet que el retrobament de les llibertats democràtiques no s'hagués produït per la vida de la "ruptura democràtica" que propugnaven les forces d'esquerra, ha sumit els joves i a tot el moviment associatiu en general en un estat d'inanició motivat per un avenç massa lent vers la desitjada llibertat, materialitzada en coses nostres. Els mètodes d'acció i de lluita han canviat radicalment la consolidació de la democràcia entre una etapa densa, burocràtica i molt esglaonada, complicada per la situació socio-econòmica mundial (...)

*(Xesco MODOL, regidor de Joventut pel PSUC,
La Mañana, 2-5-1980)*

LOS DUEÑOS DE LA NOCHE SIGUEN EN ACCION. ¿HASTA CUANDO?

Ya es la tercera vez. La primera me desvalijaron un Seat 1500 y se llevaron algunos objetos personales. La segunda, hace poco más de un año, los "chorizos" entraron en mi actual Seat 124 y el desvalijamiento fue similar, pero ya me chafó un poco más la guitarra pues se llevaron una estupefa linterna y una botella de colonia que apreciaba mucho por ser recuerdo de familia. Lo único que pude hacer fue escribir una carta al chorizo sinvergüenza, que salió publicada en la prensa local. Ya estaba en la creencia de que tal carta -en la que advertía del dispositivo especial de defensa contra "cacos" que había instalado en mi coche- había dado resultado, pues, desde entonces, me hallaba tranquilo de "visitas" inesperadas y empezaba a creer que la interminable lista de robos de coches, motos, pisos, atraco de navajeros en plena calle y a la luz tanto del sol como de la luna, etc, era solamente el fruto de una fantasmagórica suposición de los reporteros de "sucesos" de nuestros periódicos locales.

Pero no. Esta vez uno (o dos, pues los chorizos casi nunca actúan en solitario), la noche del jueves al viernes de la pasada semana, pusieron sus candorosos ojos en una modestísima "Vespa", de esas de 50 cm. cúbicos (que gasta menos gasolina que un mechero de raspa), que cada noche

aparco debajo de mi domicilio en la calle todavía denominada Héroes del Alzazar (pues aún no han sido substituidos los rótulos). Y lo malo es que no se limitaron a poner sus ojos. A continuación pusieron sus manazas, y al ver que la dirección de la "Vespa" estaba cerrada con llave (y la llave la guardaba yo) debieron pensar: "Si llamamos al dueño igual es capaz de no dejarnos la llave"; así que se pusieron a retorcer la dirección a lo bestia y "Vespa pa que te quiero".

La plácida mañana del viernes fue para mi un calvario. ¡Que si la dejaría aparcada en otro lugar, que si algún bromista, que si ya estaría empezando a cochear (y ello dicen que produce amnesia), etc! Hacia el mediodía la dí por perdida (bueno, por robada) y comparecí en comisaría y formulé la denuncia correspondiente, haciendo luego lo mismo en la Policía Municipal y en la Guardia Civil de Tráfico. Se de buena tinta que a los pocos minutos era pasada la nota por radio, a las brigadas móviles de los tres Cuerpos. A los periódicos y a cuantos amigos encontré les facilité datos con la especial promesa de gratificar con 1.000 pts. a la persona que hallase la "Vespa" "viva o muerta", gratificación que elevaba a 2.000 si me era devuelta con el "chorizo" encima.

Hecho cuanto queda dicho, pensé ¿por qué he de permanecer parado, esperando, al estilo árabe, que pasase por delante de mi casa el cadaver, digo la "Vespa", de mi enemigo? Con mi 124 inicié la búsqueda por toda la zona norte de Lleida y al llegar al final de General Mola, opté por seguir hacia el Secano de San Pedro, donde solicité, incluso, la colaboración de los muchachos que jugaban en el patio del colegio. Y por el camino que discurre junto al Campo Recasens, desemboqué en la antigua carretera de Torrefarrera. Ya había decidido seguir hacia Lleida, cuando en un momento de intuición, pense: Es inútil que busque la "Vespa" en las puertas de las iglesias, de los cuarteles, de los talleres y de las academias. Pero no sería descabellado buscarla en las puertas (mejor traseras) de las discotecas, de los pubs, de los pabs, etc. Y como sea que a pocos metros del Molino de Gualda -que es donde me hallaba- hay un Parador, con discoteca subterránea (según me aclararon luego), hacia allí me dirigí, y cuando ya había revisado toda la fachada principal de la elegante cafetería, y me disponía a maniobrar para el regreso en la amplia zona lateral de aparcamiento, allí apareció como en una mágica visión, la deseada "Vespa" azul de mis ensueños.

Ahora ya está todo hecho. He recuperado la "Vespa". Con la dirección rota. La he llevado a reparar al taller de mi viejo amigo Pons (ya veremos lo que me cobrará) y a esperar que otra vez, el mismo u otros desalmados se encapriche de mi "vespita".

Pero quiero rogar al desconocido ladrón, que espero leerá de cuando en cuando los periódicos (para saber, al menos, si alguno de sus amigotes ha sido cogido con las manos en las motos), que aún sin identificarse, me llame al teléfono 121 35 02 y me diga la clase de infección que sufre en su trasero, a fin de poder aplicar el insecticida o detergente más biodegradable que pueda dejar el asiento de mi "Vespa" en condiciones de salubridad o inmune de todo contagio. Aunque bien mirado, casi no vale la pena que me llames, asqueroso chorizo, pues prefiero cambiar el asiento antes que volver a sentarme donde tú ya has puesto tus sucias posaderas.

También te digo, ya casi amigo robaperas, que otra vez que necesites un vehículo para desplazarte desde el interior de la ciudad hasta uno de los muchos locales nocturnos de la periferia será mejor que pienses un poco y en lugar de romper direcciones de moto y llevarte lo que no es tuyo, te desplaces por el medio más antiguo que conoce el hombre (y tú, seguro que has corrido más de una vez delante de la policía), y así, además de hacer piernas, te vas preparando para la Olimpiada de Moscú, donde debido a que según parece sólo irán cuatro gatos, podrás ganar los cinco mil metros o la prueba de marcha atlética -detrás o delante de nuestro compatriota Flotats (sic)- y seguro que te conceden una medalla -que yo recomendaré sea de plomo- y espero te la cuelgues en el lugar donde los hombres decimos que tenemos la "documentación" que nos acredita como tales.

Y si mi sugerencia no te cae bien y tienes necesidad ineludible de desplazarte a la discoteca, y no tienes un real para pagarte un taxis, avísame pues te llevaré yo mismo con mi 124, e incluso te recomendaré el local, que es muy divertido, que está situado junto a la carretera de Huesca. Allí podrás pasar incluso unos días de reposo bien alimentado, viendo TV, en color, aunque no te dejarán elegir la camisa (si es que llevas), pues te darán una a rayas no verticales y con un numerito en la espalda (para que no te pierdas, guapín).

Al final, no obstante, el que sale perdiendo aqui soy un servidor, al igual que todos los que componemos la cofradía de "leridanos desvalijados" (somos tantos que si un día nos da por formar un partido político, ganaremos las elecciones con una mayoría que ya quisieran para sí Jordi Pujol, Garaicoetxea y Adolfo Suarez juntos). Y como que muchos progresistas -los más demócratas de toda la vida- (así se llaman ellos), dicen que la culpa de la delincuencia la tiene la sociedad, ruego encarecidamente a uno cualquiera de tales demócratas me indique el domicilio de la "sociedad" a la que he de ir a presentar la factura que extenderá mi amigo Pons por la reparación de mi "Vespa"(...)

Vaya un fraternal abrazo para el muchacho y todos los chorizos nocturnos y diurnos que, en Lleida, son ya más populares que Macot, lo Rata y La Moños juntos (al parecer son tantos que si un día les da por volar todos a la vez, a las doce del mediodía, creeríamos los leridanos que se había producido un inesperado eclipse de sol)(...)

(Francisco FREIXES, Carta al Director, La Mañana, 11-5-1980)

UNA PRETESA LLIBERTAT D'EXPRESSIO

El fet d'ésser director d'un col·legi on hi resideix un nombre notable d'universitaris més d'una vegada et força a acceptar fets, manifestacions i conductes que si bé hom no comparteix plenament, té el deure d'acceptar-ho com allò que a nivell familiar se sol puntualitzar com a canvis generacionals (...)

Però, si bé és cert que aquest és un fenomen lògic, no ho és menys que avui no hi manquen mostres d'un llenguatge, d'unes manifestacions, d'una conducta, que ben clarament deixen de respondre a una mutació cultural lògica en el temps (...)

En èpoques més dures que l'actual hem estat defensors de la llibertat d'expressió. i no solament amb paraules, sinó amb fets. I aquesta llibertat d'expressió sempre presuposa un respecte a la llibertat dels altres ciutadans. No es pot entendre com llibertat, sino en tot cas com llibertinatge, una bona part dels continguts d'aquesta revista. No es pot parlar de llibertat d'expressió, sinó d'irrespectuositat malèvola, quan es fan referències inqüalificables utilitzant el nom de Crist i de figures de la seva institució. Però si greu és el seu contingut -per a mi no deixa de ser una mostra més d'aquell burxar per anar ensorrant l'actual civilització- més ho és que la seva edició tingui el suport econòmic de l'Estudi General de Lleida (...)

No crec que tot el professorat, ni tan sols tots els alumnes estiguin d'acord amb aquesta publicació. Sí em crec, però, amb el deure de denunciar a aquells que en nom d'una pretesa llibertat d'expressió comencen per no respectar la llibertat dels altres, per acabar amb totes les llibertats (...)

(Ramon DOMENECH I CASTELLS, La Mañana, 21-V-1980)

LLIBERTAT D'EXPRESSIO I "HIGIENICA"

Ciudadans de Lleida:

Els estudiants i professors de les Facultats de Filologia i de Geografia i Història de Lleida ens veiem obligats a recordar-vos uns fets ocorreguts ara fa uns mesos, i dels quals n'hem sortit perjudicats greument:

A finals del curs passat, en un intent de crear un òrgan d'expressió literària, més o menys popular (com a complement de l'estudi universitari), es creà la revista "La Higienica", editada al Roser i patrocinada pel pressupost del fons comunitari i universitari destinat als alumnes de Filologia. Els textos de la revista són dels estudiants que van voler contribuir-hi, en considerar encertada la idea. Amb moltes il·lusions vam tirar la idea endavant. Tot anava bé. La sorpresa saltà quan ens enviaren una circular en la qual ens informàven que la citada revista havia estat segrestada per part del Govern Civil, al·legant que un dels textos era causa d'escàndol públic.

Ens sembla, però, que els denunciants van confondre els termes:

1) L'autor no intentava escandalitzar ningú: traduí, senzillament, les imatges visuals d'un film en imatges escrites. La prosa resultada constitueix, literàriament parlant, un "sacré" -barreja d'allò "sagrat" i d'allò "sexual"- que ha estat motiu d'una reacció del tot errada

a) La figura -sacré- en ser tan vella com la Bíblia, repetida constantment en els medis no sols literaris, no condueix la gent a cap escàndol "moral".

b) L'esmentada raó és suficient per negar l'ofensa, però el text en qüestió, a més a més, es fonamenta en una pel·lícula, "Los Diablos" del director Ken Russell, projectada (per a més concreció) l'any passat en el cinema "Principal" de la ciutat, que a la vegada es basa en el llibre d'Aldous Huxley "Los demonios de Loudun".

2) Descartada la suposada provocació ideològica, sembla que la denúncia s'apuntala en la discutible poca qualitat de la revista, ja que si hagués gaudit d'un cert prestigi reconegut s'hagués criticat la forma i no el contingut, considerat inqüestionable; perquè sinó, ¿com s'explica que ni la pel·lícula ni el llibre no hagin suscitat cap polèmica a Lleida, tot i tractant la mateixa anècdota? Això ens prova que aquestes expressions artístiques realment no han atacat la "moral" pública, i que a conseqüència, tampoc l'escrit aparegut a "La Higienica" no sols no és escandalós, sinó que no té opció a ser-ho.

3) Aquestes justificacions nostres, s'hi afegeix el caràcter intern de la revista. Partint d'aquest supòsit, ¿qui ha produït un "escàndol" (usant la terminologia del sector denunciant) sinó aquest mateix sector que ha publicat l'escrit en un diari, d'ordre no intern, adreçat a tota la gent?

4) El dia 30 de Gener, l'autor del text té un judici per "escàndol públic" (acusació, com hem comprovat, no gens raonada). Realment els seus companys no entenem com es pot jutjar una persona que únicament ha explicat les seves imaginacions (reflex, en l'ocasió present, d'un film, d'un llibre).

Per això us demanem a vosaltres, ciudadans, a l'opinió pública, solidaritat i comprensió per al cas. La llibertat d'expressió és, un altre cop, ultratjada; els estudiants ens sentim al·ludits, i el nostre company Cèsar s'hi juga el futur, -multa, presó, inhabilitació social-. Siguem-ne conscients.

(Full-Manifest del Comité de Vaga, Facultat de Lletres, gener de 1981)

EDITORIAL

MAIG 80 - La revista es dona a conèixer i esdevé una polèmica carrinclona. Comença el calvari: LA HIGIENICA és segrestada i es troba l'alegre corder pasqual. Too Much Confusion és la clau de l'esdeveniment. La revista, de fet aquests quatre fulls, van nèixer després de tota una campanya de mobilitzacions estudiantils endegades contra el projecte de LAU. Tanmateix, una de les activitats mentre va durar un dels continus períodes d'atur, va ésser un 'intent' -perque no va arribar enlloc- de recital poètic. D'aquest magre recital sorgí la idea de confeccionar una revista d'expressió. Els estudiants no solament esgotaríem les nostres energies en manifestacions, encadenades, vagues... sinó que podríem endinsar-nos en el camp de la Kultura i assumiríem així fer de bons nens. Però aquest joc resultà funest. Certs lleidatans es van morir d'enveja davant d'aquest divertiment literari. L'escàndol rebentà el bot.

GENER 81- No vam pensar si podíem expressar-nos (aixó no es pensa). Ho vam fer. La crucifixió arribà: multa i 3 mesos d'arrest i sis anys d'inhabilitació professional. i molta malla llet i vergonya aliena i dialèctica de la higiene físico-mental.

MAIG 81- Ens han portat a jugar al pati, més animat ara que ens pregunten què és higiènic. Uf, els bàrbars, incultes, incivilitzats i cruels, han ressucitat (...).

(La Higiénica, n.2, maig 1981).

ESTA ES SUBIDA. ANTONIO

Empecé a los 16 años, puliendo costo cuando todos estos niños bonitos que ahora van a la última moda no sabían qué era un papel de fumar, porque sus madres aun les daban el pecho. Era un mundo totalmente proscrito. El chocolate o te lo traían de Barcelona o algún lejía enrollado lo subía del moro directamente (...) Esto ha cambiado muchísimo. Antes con 4 papeles te montabas un bisnes de chocolates que te duraba semanas. Ahora, o te dedicas a pulir caballo, o te mueres de hambre (...)

Aquí la gente piensa que uno se va haciendo a medida que pasa el tiempo, pero si no tienes padrinos es muy difícil seguir adelante. Cuando tenía 20 años me pringaron de marrón en Barcelona con una gramos de chocolates que había comprado a unos gitanos para venderlo en Lleida. Me pasé muchas semanas en la carcel. Me soltaron por la cara sin decirme nada (...)

Hoy se mueve mucha pasta con esto del caballo. Y hasta yo, que sólo movía chocolate, he tenido que empezar a hacer papelas y llenarlas de tátano para poder tener algo de dinero, aunque la verdad es que no tengo un duro ahorrado. Uno tiene que vivir a tope para no darse cuenta de donde esta metido.

(Cleto PASTANAGA, Callejón, n.4, 1985)

MANIFEST DELS JOVES CRISTIANS

Volem ser protagonistes coherents de la nostra vida. Ens sentim solidaris amb la història que vivim i construïm els joves d'avui (...)

Denunciem:

La manipulació que fa la societat de les veritables necessitats de l'home. La planificació que les institucions i poders públics fan de la nostra condició de joves.. Anuncien i proclamen solucions per nosaltres els joves, amagant en elles els seus interessos particulars (...)

La manca d'orientació tant de l'Església com de la societat i els poders públics. El seu testimoni no sempre ens ensenya a viure plenament la nostra sexualitat, el nostre estudi, el nostre treball, el nostre lleure.

L'escàs lloc que tenim a l'interior de l'Església. El nostre tarannà, el nostre disgust pels rituals i les fòrmules encarcarades no sempre són acollits en el seu interior.

L'ús que certs sectors eclesials fan de nosaltres. Volen donar una imatge de progressisme i poder de convocatòria, i s'enganyen sagífets d'estar evangelitzant el món dels joves (...)

(La Mañana, 24-II-1986; Diario de Lérida, 25-II-1986)

LA CALLE, UN MERCADO PARA LA DROGA

El hachís, la marihuana, la heroína, y en los últimos tiempos la cocaína, han entrado a formar parte de la vida de muchos leridanos, en su mayoría jóvenes, que con su inegración en el mundo de la droga generan cifras que superan en varios centenares de millones de pesetas cada mes en las comarcas de Lleida (...)

(El hachís) es la droga que se adquiere con mayor facilidad en Lleida y cuyo consumo ha llegado a convertirse en algo habitual en cualquier círculo juvenil. tiene diferentes posibilidades de adquisición. Por un lado, la zona alta de la ciudad resulta un punto apetecible para los "camellos" de lo que se denomina "costo". Calles como las comprendidas en el triángulo que forma Alfred Perenya, Prat de la Riba y aledaños como Sant Martí son visitadas por esa figura mercantil (...) El Barri antic, concretamente en zonas como la plaza la Ereta, barrios como la Mariola y en las proximidades de los centros recreativos, (futbolines) así como de las diferentes sedes universitarias, son también bastante concurridas por el "camello"(...)

(La marihuana) es un producto más bien escaso en el mercado de la droga de Lleida. La "yerba", cómo se la conoce en el ambiente, es conseguida generalmente en ambientes "progres", y su procedencia acostumbra a ser de plantaciones de tipo casero y particulares (...)

(La heroína). La venta de este producto acostumbra a hacerse de forma mucho más encubierta que la del hachís y sus clientes, de un modo bastante generalizado, proceden de las capas sociales más bajas, con escaso poder adquisitivo, que ¡oh paradoja! consumen la droga más cara y también la más peligrosa de cuantas circulan en Lleida. los puntos de comercio del caballo se sitúan en el Barri Antic, la Mariola y en algunos casos en la barriada de Balafia (...)

(La cocaína) en los últimos años ha experimentado un crecimiento a nivel de consumidores. Estos, en su gran mayoría, y a diferencia de lo que ocurre con la heroína, se encuentran entre la jet-set leridana. Se trata de personas con elevado poder adquisitivo, profesionales liberales, etc, así como también jóvenes procedentes de familias adineradas. La compra de coca funciona por caminos diferentes a los de los otros estupefacientes. Los grandes traficantes tienen nombrados a una especie de distribuidores de sus productos, que acostumbran a ser personas que promueven entre su círculo de amistades su consumo y les proporcionan el producto (...)

Según qué tipo de droga tiene un público y se puede adquirir en los centros por donde deambula este tipo de clientes

(Segre, 19-4-1987)

HEM COMENÇAT... I CONTINUEM...

El passat dia 17 de desembre els estudiants saltàvem al carrer per primer cop. Des d'aquell dia hem protagonitzat tallaments de trànsit, tancaments als centres, tancaments en edificis públics, manifestacions contra la política educativa del govern, manifestacions contra la policia en la represió estudiantil, i les múltiples assemblees als centres per prendre les nostres decisions.

En la primera mobilització ja es formava la coordinadora d'estudiants d'ensenyament mitjà de Ponent. Aquesta coordinadora aplega la totalitat dels centres públics de Lleida i algun centre privat. La coordinadora, en caràcter provisional al principi, és legal en l'actualitat, amb emissaris escollits pels alumnes per a ser representats. Aquesta coordinadora és l'encarregada de canalitzar i coordinar la informació dels estudiants de cada centre per prendre decisions a Lleida i arribar a la CEEMC (coordinadora de Catalunya). Aquesta coordinadora es reuneix en plenaris setmanals on s'exposen les propostes de cada zona de Catalunya. A més a més, existeix la comissió permanent que és l'encarregada de donar continuïtat a l'assemblea amb representants de totes les zones. I la branca de força importància, la comissió negociadora per contactar amb els governs, per negociar els punts que reivindicuem.

Plataforma reivindicativa

La plataforma reivindicativa, la formen uns punts concrets, bàsics i fonamentals, de necessitat capital, però que no són els únics. Cada centre ha d'elaborar un dossier amb les mancances i necessitats per cada cas, dossier que es portarà al Departament d'Ensenyament de la Generalitat un cop estiguin confeccionats. Els punts negociats actualment són:

1. La selectivitat acadèmica i econòmica. Econòmica- quant a matrícules i taxes, congelació del preu actual sense tenir en compte el 5% d'inflació, i la reducció progressiva d'un 25% a partir del curs que ve, fins a la gratuïtat en 4 anys. Reducció del preu dels llibres en un 75% a partir de l'any vinent, i una reducció del 50% en els transports escolars. Control estricte del destí de les beques i un augment de 50% del preu de les mateixes. Proposta en el sentit que independentment de les persones que tinguin ingressos en una família, es farà una divisió dels ingressos pels membres de la família. Si el resultat per membre dona més baix del salari mínim, s'exigeix la gratuïtat de matrícula i taxes. Acadèmica- No als entrebancs del "numerus clausus". Que els exàmens d'ingrés desapareguin en un termini de 2 anys. Mentrestant, igualtat per a l'accés -els que aprovin al juny i al setembre.

2. Sobre l'ensenyament públic i la seva qualitat, per la no massificació i participació de les classes en grups. Es a dir, més professorat (passant a ser fixos els no numeraris). Creació de nous instituts per satisfer les comandes de places escolars amb un termini de 2 anys, sense cap institut provisional, per acabar amb el barraquisme. Cap subvenció a l'escola privada amb els diners de la pública i els centres concertats han de seguir rebent subvencions amb la condició de convertir-se en públics en 2 anys. Una triplicació en l'augment dels pressupostos per a l'ensenyament públic. Amb el professorat, reciclatge continuat sobre la matèria i les tècniques pedagògiques per la impartició de les classes i la confecció d'un programa no sobrecarregat. En el nocturn, una equiparació de nivell d'ensenyament amb el diürn i el manteniment de les places segons la població.

3. Formació Professional: la dignificació de la FP reconeguda per l'empresa. Modernització dels materials de pràctiques, equiparables a l'actual tecnologia. Augment de les pràctiques i igualtat teòrico-pràctica. A les pràctiques a les empreses, afiliació a la Seguretat Social i un salari estipulat en el conveni o sector.

4. Per la democratització dels centres. Paritat en el consell escolar de pares, alumnes i professors amb votació per col·lectiu representat. La fi de les repressions, autoritarisme i sexisme en els

centres d'estudi. El ple protagonisme i participació dins de les activitats del centre. El recolzament a les iniciatives dels alumnes.

5. Per la normalització del català. Ampliació del professorat en l'àrea del català. Augment de les subvencions en un 50% pel català. La impartició de les classes en català, amb textos i apunts en llengua catalana. Obligatorietat al professorat de saber català i expressar-se correctament en la llengua catalana.

Valoracions

Les mobilitzacions han pres un balanç força positiu, en la visió de cara enfora de la problemàtica estudiantil i la conscienciació del problema de cara endins. han sorgit els recolzaments de les universitats de Lletres, de Dret i Medicina. i també el de la federació d'APAs de Catalunya, malgrat les APAs de Lleida no s'han manifestat ni han contactat amb la coordinadora. I els professors s'han mostrat comprensius davant els fets.

El problema s'agreuja cada dia mes, davant la indiferència per part del govern en les negociacions i les pressions són cada cop més tenses arreu l'estat i ja ha sorgit la violència, amb una resposta brutal per part de les forces policials amb detencions i casos de tortura a estudiants. Les mobilitzacions continuen, i el problema sense resoldre. Cal que cada estudiant ens responsabilitzem i fem sentir la nostra protesta contra aquesta inadmissible política que exerceix tant l'Estat Central com la Generalitat, en l'ensenyament, i que ens adonem que tot el pes de la protesta, a més a més de tots els qui ens recolzen, el portem nosaltres els estudiants. hem començat i continuem amb una organització forta i solidària defensem els nostres drets a un ensenyament digne, de qualitat i català.

(Francesc CATALA I ALOS, L'Embollic, Abril 1987)

Apèndix VIII.

**DINÀMICA SOCIO-DEMOGRÀFICA
DE LA POBLACIÓ JUVENIL A LLEIDA
(1940-1986)**

1. Introducció

1. L'objectiu d'aquest apèndix és presentar un marc estadístic general sobre la població juvenil a Lleida des de la fi de la guerra civil fins l'actualitat, a partir de la descripció i anàlisi de les dades a l'abast. Abans d'entrar en el tema, cal justificar el sentit d'aquesta anàlisi de tipus quantitatiu en una recerca basada en fonts de tipus qualitatiu, com són les fonts orals. Aprofitaré, també, per fer un seguit de consideracions de caire general sobre les característiques d'aquestes fonts estadístiques, l'ús que en faig, i el marc teòric-conceptual que orienta l'assaig.

L'especificitat de l'objecte d'estudi d'aquest treball -la transformació de les formes de vida de la joventut en la darrera meitat de segle- ha fet dels testimonis autobiogràfics l'eix central de la recerca. Tanmateix, quan ha calgut i he disposat de dades, no he renunciat a contrastar i completar les fonts orals amb altres tipus de fonts documentals, periòdiques, etc. En el cas de les fonts estadístiques, aquestes poden servir-nos per dibuixar els perfils generals del canvi socio-demogràfic que ha afectat la població juvenil durant aquest període. Això pot il·luminar i completar (i en el seu cas també refutar) algunes tendències observades a través dels testimonis orals. Posem algun exemple. L'estudi de l'estat civil dels joves pot ajudar-nos a situar en perspectiva les noves pautes de conducta respecte del matrimoni i de la relació entre els sexes; les dades sobre la situació laboral i professional poden il·lustrar experiències que apareixen en els relats autobiogràfics (com la primerenca entrada en el treball dels joves de postguerra, o el crònic atur inicial dels joves dels anys 80); la quantificació dels joves varons empresonats i dels que compleixen el servei militar en el cens de 1940 confirma l'abast de les traumàtiques experiències gravades en molts testimonis d'aquella generació; l'evolució de la matrícula als centres d'ensenyament pot explicar l'irrupció de la població estudiant en la cultura juvenil del final dels 50 i la dècada dels 60; l'anàlisi diferenciada de les dades per sexes pot contribuir a elucidar el sentit dels processos de canvi en la condició femenina (com l'entrada massiva de la dona en el treball a partir de la dècada dels 60-70); etc. Val a dir, així mateix, que per tal d'assajar una anàlisi més coherent i exhaustiva, hem optat per dedicar una apèndix específic al tema, en comptes de incloure les dades a l'interior del text central.

2. Sembla indiscutible que les tècniques quantitatives han estat predominants en els estudis recents sobre la joventut a Catalunya. Tanmateix, i com ha estat observat repetides vegades (CARDUS & ESTRUCH, 1984; CASAL, 1985), l'hegemonia de les enquestes d'opinió n'ha afavorit un ús abusiu, descontextualitzat, desprovist de marcs teòrics i conceptuals. El resultat, en general, ha estat un tipus de treballs on l'"encanteri de les xifres" ha substituït els esforços d'interpretació i les hipòtesis de treball s'han mudat en estereotips irrefutables. Per altra banda, les enquestes d'opinió han privilegiat aspectes difícilment sotmetibles a quantificació (referents a gustos, opinions, ideologies, valors) propiciant conclusions abusives sobre la cultura juvenil, a partir de questionaris rígids i precodificats. Paradoxalment, en moltes ocasions s'han despreocupat d'aquells aspectes més fàcilment objectivables (com els referents a l'estat civil, la situació laboral i d'estudis). Les dades censals, per exemple, rarament han estat explotades de manera convincent. Salvador Cardús i Joan Estruch (1984), en el seu balanç sobre els estudis a la joventut de Catalunya, acompanyaven la seva proposta de "fugir d'enquestes" i de fer "monografies temàtiques" amb la d'elaborar marcs estadístics fiables i coherents (en els darrers anys hi ha hagut intents més rigorosos en aquesta direcció, com l'Informe Juventud en España, coordinat per José Luís DE ZARRAGA, 1985).

Si les deficiències de la recerca sobre el present són evidents, més ho són encara les referents al passat. Pel que fa a la història contemporània de Catalunya, l'article de Joan Solé i Serratosa in-

clòs en el volum editat per la Diputació de Barcelona (1987), titulat "Qui són els joves?", i les taules estadístiques que afegeix com apèndix, ha començat a omplir un buit alarmant de dades socio-demogràfiques sobre la joventut catalana al segle XX. Aquest assaig pioner ofereix unes observacions molt útils sobre les característiques de les fonts censals, les dificultats de la recerca en aquest camp, així com acurats i exhaustius comentaris sobre l'evolució de l'estat civil i els canvis en la distribució espacial de la població jove. Persisteixen encara, però, algunes mancances (que el mateix autor reconeix). El treball se centra en les variables clàssiques dels estudis demogràfics (edat, sexe i estat civil), renunciant a tractar altres aspectes dels quals es disposa de dades nombroses (situació laboral, ensenyament...), i que són claus per a comprendre el procés d'inserció dels joves en la societat.

3. Em pertoca ara fer unes breus observacions sobre les característiques i fiabilitat de les fonts que utilitzem. La major part de les dades que treballarem provenen dels censos de població de 1940, 1950, 1960, 1970, 1981 i del Padró Municipal d'Habitants de 1986. He buidat també el cens de 1930, encara que només en presentem les dades quan són útils com a comparació entre la situació previa a la guerra amb la de postguerra. Val a dir, finalment, que per a alguns aspectes concrets hem fet ús d'estadístiques no censals, que comentarem en el moment oportú. Joan Solé i Serratosa (1987) ha resumit amb encert algunes deficiències de les dades censals, pel que fa a l'estudi de la joventut. En primer lloc, les que provenen de la fiabilitat de les respostes (per exemple, la declaració defectuosa de l'edat -tendència a declarar edats acabades en zero-, etc). En segon lloc, la manca d'especificació per edats d'algunes variables (com l'estructura ocupacional, la població estudiant detallada...). En tercer lloc, les que provenen de l'ús de criteris no homogenis d'agrupament de les dades, que dificulten la comparació. Pel que fa al nostre treball, el cas més greu és el de l'estructura d'edats. En algunes ocasions no hi ha una diferenciació per grups d'edat de les dades que s'ofereixen. En altres, els grups d'edat no són els mateixos. Un cas extrem és el del cens de 1950, en el qual la variable edat gairebé no es va utilitzar. Per primera i darrera vegada, no s'ofereixen les taules de l'estat civil per edat i sexe (només es publica un resum estatal). I en la quantificació de la piràmide d'edats no s'utilitzen els clàssics grups quinquennals, sinó que a partir dels 15 anys la població s'agrupa en grups decennals. Això explica que en la major part de les taules i gràfics que presentem no hi sigui present l'any 1950.

Pel que fa al cas de la ciutat de Lleida, cal afegir algunes observacions addicionals. En primer lloc, el fet administratiu de la capitalitat ens atorga un avantatge considerable, car les publicacions de l'Institut Nacional d'Estadística acostumen a especificar les dades per a les capitals, acompanyant els resums provincials. Val a dir que no sempre és així, i en alguns casos no serà possible avaluar aspectes concrets per disposar dades únicament provincials (és el cas de l'estructura ocupacional en algun cens, o de les estadístiques d'ensenyament a partir de finals dels 60). En segon lloc, el volum limitat de població d'una ciutat mitjana com Lleida redueix la fiabilitat de certs càlculs, respecte dels que es poden fer a nivell d'un territori més gran com és el cas de Catalunya o de l'Estat Espanyol. Mes endavant comentaré, per exemple, les dificultats que he trobat per a calcular l'edat mitjana del primer matrimoni. En tercer lloc, una notable mancança dels censos anteriors al de 1981 és que no donen dades diferenciades per barris, la qual cosa ens impedeix avaluar la distribució territorial de la població juvenil en tot aquest període, així com fer correlacions amb factors com la classe social o la condició socio-econòmica. Un darrer comentari pel que fa als límits de la informació censal. Existeixen grans sectors temàtics, essencials per a comprendre el procés de transició de la infància a la vida adulta, i les seves transformacions al llarg del temps, que cauen fora de l'abast de la informació censal i estadística. Pensem, per exemple, en el procés d'independització econòmica dels joves, l'emancipació residencial (pre i postnupcial), la transició de l'escola al treball, les estratègies de cohabitació fora del matrimoni, l'economia submergida i l'abast real de l'atur (a més,

evidentment, d'altres aspectes referents a conductes i valors no quantificables). Aquests són, certament, alguns dels límits de les fonts estadístiques i el que justifica no prendre-les com a realitat absoluta, sinó com a índex aproximatiu, a contrastar amb altres fonts.

4. Així doncs, el present treball -que no té pretensions d'exhaustivitat- pretén dibuixar les grans tendències d'evolució de la joventut de la ciutat de Lleida en el període que va de 1940 a 1986. a partir de quatre grans eixos temàtics: el nombre dels joves (i les taxes de joventut); l'estat civil (i les taxes de nupcialitat); la situació laboral (i les taxes d'activitat); i l'ensenyament (i les taxes d'escolarització). Aquesta tria respon tan a les dades realment disponibles, com a un marc teòric-conceptual que fa incís en la joventut com a procés d'inserció en la societat. Pretenc defugir així la mera recopil·lació de dades per assajar una anàlisi guiada per hipòtesis de treball i que permeti interpretacions acurades, bo i establint un model d'estudi socio-demogràfic de la joventut, en un marc local delimitat.

En coherència amb aquest plantejament, començaré oferint les dades generals sobre la població juvenil i l'evolució absoluta i relativa del nombre dels joves en tot el període. En segon lloc em centraré en l'estat civil i en els canvis en el procés d'inserció matrimonial. En tercer lloc estudiaré les dades referents a la professió i la inserció laboral. En quart lloc m'aproximaré a l'evolució de la matriculació als centres d'ensenyament de la ciutat, i a les transformacions en el pes relatiu de la població estudiant, i en la composició d'aquesta. En cinquè lloc intentaré creuar els tres aspectes esmentats (nupcialitat, ocupació i escolarització) bo i assajant d'avaluar els canvis en les formes i processos d'inserció dels joves en la societat. En sisè lloc aplicarem aquestos mateixos eixos temàtics a l'estudi de la distribució territorial de la població juvenil, de la diferenciació per barris, a partir de les dades del Padró de 1981.

2. La població juvenil

1. El primer aspecte a analitzar és, doncs, el que fa referència a l'evolució del nombre dels joves. Un problema previ és la delimitació dels límits d'edat del grup pres en consideració. Bona part de l'esforç teòric dels estudis quantitius sobre la joventut s'ha centrat en la discussió de quan comença i quan acaba la joventut, i en l'acotament dels talls socio-demogràfics pertinents. El resultat és d'una notable heterogeneïtat. En uns casos es prenen en consideració grups quinquennals i en altres decennals, i fins i tot en altres es fa ús de criteris legals (com la majoria d'edat, l'edat legal per començar a treballar...) resultant-ne agrupaments del tipus 14-17, 18-25, 16-20, 20-29, etc. Com ha observat amb raó Joaquim Casal (1985) aquesta discussió esdevé estèril si no es pren en consideració la joventut com a procés de transició, i si no es respecta la heterogeneïtat i diferenciació interna de la població juvenil.

En el seu Informe Juventud en España (1985), José Luis de Zárraga conceptualitza la joventut dins el procés d'inserció dels individus en la societat. La conversió dels joves en agents socials exigeix l'emancipació d'aquests de la família d'origen i dels altres lligams de dependència característics del període infantil. La joventut seria, doncs, la transició de la dependència a la independència (real o potencial) social, i s'identificaria amb el concepte d'emancipació. El seu començament vindria marcat pel final de les transformacions psicofisiològiques de la pubertat (dels 12 als 15 anys, aproximadament). El seu final coincidiria amb l'emancipació. L'assoliment d'aquesta emancipació no es duria a terme avui en un moment concret, d'una forma immediata, sinó que seria un procés l'acompliment del qual requeriria els següents requisits: a) la independència econòmica, o la responsabilitat sobre l'obtenció dels recursos necessaris per al propi manteniment o la capacitat per generar-los;

b) l'autoadministració d'aquests recursos; c) la constitució d'una llar pròpia, independent de la llar d'origen, sobre el manteniment i el govern de la qual s'assumeix la responsabilitat; d) l'autonomia personal, es a dir, la capacitat de decisió sobre si mateix, en tots els plans de l'existència, sense tutela aliena ni altres restriccions imposades per la convivència social. (DE ZARRAGA, 1985, 25). L'avantatge d'aquesta conceptualització és l'incís en la joventut com a procés i no com a categoria estàtica, i la seva operativitat empírica per a l'anàlisi de la joventut actual. Per altres moments històrics i contextos culturals, tanmateix, l'operativitat no és la mateixa. La definició tendeix a establir un model massa rígid i universal, que té poca cura de les particularitats històriques, culturals, socials i sexuals del procés de joventut. La creació d'una llar pròpia, per exemple, no s'ha considerat un element definidor de la condició adulta en gran part de les cultures camperoles de l'Europa Occidental. La independència econòmica, no ha assolit dimensions considerables en la població femenina adulta fins fa ben poc. L'auto-administració econòmica no sempre ha coincidit amb el pas a la vida adulta: els solters adults de postguerra entregaven el seu sou als pares, mentre que molts joves d'avui tenen una capacitat de consum i d'autonomia econòmica considerable. L'autonomia personal, finalment, és un criteri massa vague, i vinculat a certes particularitats de la cultura occidental contemporània. I és que la mateixa definició de joventut és una definició cultural (FEIXA, 1988), la qual cosa obliga a ser molt cautes a l'hora d'assajar conceptualitzacions de caire general.

Amb tot, és evident que cal adoptar un criteri operatiu a l'hora de delimitar un grup d'edat, que més que com un objecte d'estudi estàtic ens interessa com a camp dinàmic de recerca. En altres paraules: més que els límits ens interessa el procés. Hem optat per prendre com a base els grups quinquennals estàndar (15-19, 20-24, 25-29), avui reconeguts internacionalment, que tenen -entre d'altres- l'avantatge de correspondre als utilitzats en els censos de població posteriors a 1930 (llevat de l'excepció comentada del de 1950). La decisió d'afegir el grup d'edat 25-29 als habituals 15-19, i 20-24, es justifica perquè permet un seguiment més acurat de la darrera etapa d'inserció en la societat, i a més a més respon millor a la naturalesa de la joventut en el període estudiat. Com podem observar més endavant, tant en la primera com en la darrera dècada estudiades (els anys 40 i els 80), l' emancipació dels joves és problemàtica i tardana. L'edat del matrimoni és en ambdós períodes molt retardada. En la postguerra cal afegir-hi les dificultats dels joves per formar una llar, i per aconseguir un habitatge independent i autonomia econòmica. En els darrers anys, no hi ha dubte que l'atur perllongat i forçós -a més d'altres factors socials i culturals- han tingut com a conseqüència un perllongament inusual del període juvenil, i un retardament de la definitiva inserció social dels joves.

2. Comencem, doncs, per avaluar les dades que fan referència al nombre dels joves. Com mostra el Gràfic 1, el creixement de la població juvenil, aparentment, ha estat paral·lel al creixement de la població global, des dels 13.108 joves entre 15 i 29 anys del cens del 1940 (per una població total de 38.868 habitants), als 26.102 del Padró de 1986 (per una població total de 111.507 habitants). Tanmateix, una observació més atenta suggereix diferències prou importants en els ritmes de creixement. En els 46 anys d'interval, la població total s'ha multiplicat per 2,8, mentre la població juvenil només ho ha fet per 2,0. L'anàlisi de l'evolució de les Taxes de Joventut (TJ: proporció de joves entre 15 i 29 anys sobre el conjunt de la població) mostra clarament la pèrdua constant de pes relatiu de la població juvenil en tot el període. Les TJ no han parat de baixar, des del 31,6% el 1940, al 23,4%, el 1986, amb l'únic interval de 1981 (Gràfic 2). El cens de 1940 ofereix una TJ molt elevada, que pot explicar-se pels efectes del trauma bèl·lic en els grups d'edat immediatament superiors (adults morts en combat o exiliats), i inferiors (naixements molt escassos), així com per l'emigració massiva de joves solters provinents del camp o d'altres zones de l'estat.

La comparació amb les TJ de Catalunya és també significativa. Excepte en el cens de 1970, la TJ de Lleida és de 3 a 5 punts superior a la catalana. La interpretació de Solé i Serratosa (1987, 44) -aquest és un fenomen que es repeteix a la resta de capitals de província-, se centra en l'esmentada

distorsió provocada per la immigració de joves solters. Però aquest raonament no pot explicar, en el cas de Lleida, unes diferències tan elevades. L'observació de les piràmides de població (Gràfics 3 i 4) ens pot ajudar a treure'n l'entrellat. En ambdós casos (cens de 1940 i 1960) sobressurt en excés el grup masculí comprès entre els 20 i els 24 anys. L'explicació lògica és que estaven censats a la ciutat una part dels joves que complien el servei militar a la caserna de Lleida, i això explicaria la distorsió produïda per aquest fet en les TJ. Tot i que no disposem de dades complertes de 1950, és de suposar que la davallada més important del pes relatiu dels joves es produeix en aquesta dècada. Fins a mitjans dels anys 60 es palesarà l'entrada en la joventut d'una generació nascuda en el període de crisi demogràfica comprès entre 1930 i 1945, a l'entorn de la conflagració civil i la postguerra, caracteritzat per unes molt baixes taxes de natalitat. El 1970, i sobretot el 1981, la TJ s'estabilitza i creix, degut a que entren en joc les generacions filles del *baby boom* de la dècada de 1960, i els fills dels immigrants arribats en aquell període. La posterior davallada de la natalitat es reflecteix de nou en el padró de 1986, amb una baixa de la TJ, una tendència que porta camí de continuar.

3. La comparació de les piràmides d'edats de 1940, 1960 i 1986 (Gràfics 3-5), és també força il·lustrativa. La primera piràmide té una base molt reduïda, fruit d'una natalitat molt baixa, i mostra la seva cresta precisament en els grups juvenils (dels 10 als 29 anys). En canvi, la piràmide de 1960 dibuixa una base àmplia i una notable entrada en els grups d'edat compresos entre els 15 anys i els 30, que com ja hem explicat pot explicar-se per la baixa natalitat de la postguerra. Finalment, la del 1986 torna a evidenciar una base reduïda, així com un progressiu augment de les edats més avançades, corresponent al procés d'envelliment general de la nostra societat.

3. L'estat civil dels joves

1. Les dades referents al matrimoni i l'estat civil de les persones són en tots els censos les més complertes i variades. Des de principis de segle apareixen les taules sobre l'estat civil classificades per edat i sexe, amb l'excepció del cens de 1950. A més d'aquest buit, l'altra mancança de les fonts censals en aquest camp és la classificació dels separats i divorciats, que no apareixen fins el cens de 1960, i de fet no es comptabilitzen amb dades fiables fins el cens de 1981.

Pel que fa a la població juvenil, s'observa en tot el període un procés continuat de descens de la proporció de solters i solteres, deturat només en el darrer padró de 1986, així com una reducció de les diferències entre homes i dones (Taula 2, Gràfics 6-7). La tendència inverteix la que s'havia donat durant la primera meitat del segle (SOLE I SERRATOSA, 1987, 46). En efecte, el 1930 la proporció de joves solters és de 80%, i la de solteres de 68,6%. En canvi, el 1940, en la immediata postguerra, el percentatge augmenta a 88,9% i 72,4%, assolint anormalment altes. En els censos posteriors es constata una progressiva davallada de la proporció de solters, fins assolir els nivells del 1981, amb un 73,4% de solters i un 60,7% de solteres (un 15,5% i un 11,7% de disminució respecte del 1940, respectivament). Aiximateix, mentre el 1940 la solteria masculina era 17 punts superior a la femenina, el 1981 aquesta diferència es redueix a 13 punts. El contrast entre una i altra data pot observar-se en els gràfics 6 i 7. La tendència es torna a invertir en el padró de 1986, en unes proporcions sorprenents en un període de temps tan reduït. La proporció de solters augmenta en un 3,7% pel que fa als joves, i en un 4% pel que fa a les joves. Amb tot, era un fenomen previsible en el nou context de dificultats d'accés del jove al mercat del treball i d'emancipació familiar, que Solé i Serratosa apuntava en el seu article, encara que no tenia les dades actualitzades per confirmar-ho.

Si comparem les dades referents a Lleida amb les del conjunt de la població catalana, observem una major proporció d'homes solters. La raó pot trobar-se en el ja esmentat efecte distorsiona-

dor produït per l'arribada massiva d'immigrants solters varons a les ciutats, perceptible particularment en el cens de 1960, la qual cosa explicaria que aquestes diferències no es donin entre la població femenina. Un altre aspecte a comentar és l'evolució dels percentatges de vidus-es i separats-des. El cens de 1940 mostra un 1,5% de vídues, com a conseqüència de la guerra civil (per només un 0,1% de vidus). Pel que fa als separats i divorciats, no apareixen fins el cens de 1981, tot i que es comptabilitzen teòricament des del 1960, amb percentatges elevats i equivalents per a homes i dones (del 1,1%, tant el 1981, com el 1986). Tot i tenir en compte la probable ocultació per raons socials i morals, en dates anteriors, és evident que la instauració del nou règim polític fa possible un sobtat augment d'aquest percentatge, que ben aviat s'estabilitza, a jutjar pel padró de 1986, sense que aparentment es facin notar encara entre els joves els efectes de la nova llei del divorci.

2. Un camí alternatiu per arribar a conclusions semblants és calcular l'evolució de l'edat mitjana del primer matrimoni (EMPM). Això és possible amb el mètode de John Hajnal (HAJNAL, 1953; vegeu HENRY, 1983: 56-58) a partir de la proporció de solters en cada edat. Aquest mètode té diversos inconvenients (assenyalats per Solé i Serratos, 1987: 47), que poden fer-se més evidents quan els càlculs es fan a partir d'una base demogràfica reduïda, com és el cas que ens ocupa. Malgrat tot, proporciona una imatge molt nítida de les tendències generals que marquen la demografia del període (Taula 3; Gràfic 8). Podem observar, així, una diferència gairebé constant d'uns 3 anys, amb tendència a reduir-se, en l'EMPM d'homes i dones. L'any 1940 és de 29,02 anys pel que fa als homes, i de 26,07 per a les dones. S'inicia llavors un descens gradual fins l'any 1981, en que l'EMPM s'ha reduït als 24,59 per als homes i a 22,13 anys per a les dones. El 1986, com a conseqüència de la crisi, es produeix un sobtat augment fins els 26,65 anys per als joves i els 24,27 per a les joves, que situa la mitjana a nivells dels anys 60.

3. Una tercera via d'aproximació, que considero més ajustada a la realitat, però que no sempre s'acostuma a utilitzar, és la representació gràfica, per a cada cens, de l'evolució de les Taxes de Nupcialitat (TN: proporció de no solters sobre el total de la població en cada edat) segons el sexe i l'edat (Taules 4-8; Gràfics 9-13). A primer cop d'ull la comparació dels gràfics ens suggereix dues matisacions a les conclusions anteriors. En primer lloc, el procés de reducció de les diferències entre els joves i les joves pel que fa a la nupcialitat és més visible del que les xifres absolutes deixen entreveure. La separació entre ambdues corbes, notable en el cens de 1940 es va reduint fins el padró de 1986. S'observa també com la corba dels homes joves acostuma a iniciar el seu ascens uns anys més tard que la de les dones, augmenta de manera paral·lela, fins trobar-la (i en alguns casos, com en el cens de 1960, sobrepassar-la). Es per altra banda conegut el fet que, si bé les dones es casen més joves, la proporció de solteres en la vida adulta és superior a la dels homes.

La segona matisació fa referència al ritme discontinu de la nupcialitat. El gràfic de 1940 mostra una corba sostinguda, després d'un tímid ascens, des de l'inici del procés de matrimoni (als 20 anys per a les joves i els 23 per als joves), fins al seu reflux (als 27 i 32 anys, respectivament), iniciant-se llavors una lenta davallada que s'estabilitza sobre els 34 anys a l'entorn de 80% de no solters. Es tracta, doncs, d'un procés lent i gradual. En canvi, els altres gràfics mostren un procés molt més discontinu, amb una corba més acusada que dibuixa un "bony". Es el cas, per exemple, del cens de 1960, caracteritzat per salts i retrocessos sobtats, o del de 1981, en el qual es produeix un salt important en la nupcialitat des dels 24 als 29-30 anys. La conclusió que en podríem treure és que la davallada de les taxes de solters es deu, més que a un avançament generalitzat i homogeni de l'edat de casar-se, a la reducció del període en el qual es duen a terme la majoria dels matrimonis. Una tercera observació, que completa l'anterior, és el fet que la proporció de solters a partir dels 30-35 anys el 1940 s'estabilitza en un percentatge molt més elevat que el d'ara (20% i 17%, per als homes i dones de 34 anys el 1940; 11% i 7% en el de 1986, respectivament). També això pot explicar la reducció en l'EMPM. La comparació de les TN de 1940 i 1981 (Gràfics 14 i 15) confirma aquestes

observacions. En el cas de la població masculina, el gradual i homogeni creixement de les TN el 1940 contrasta amb el creixement discontinu (amb una "bony" dels 25 als 29 anys). Per a la població femenina, tot i que de manera no tan accentuada, s'observa també com l'augment de les TN es concentra en el període que va dels 23 als 26 anys. En ambdós casos és patent l'elevat índex de solteria adulta del 1940.

4. L'activitat laboral dels joves

1. Les dades sobre la professió dels joves són també força nombroses en els censos, tot i que l'edat no sempre es contempla com un factor fonamental, i quan s'utilitza, els agrupaments resultants no sempre són homogenis. El cens de 1940 té, en el cas que ens ocupa, un interès especial, car inclou unes complertes taules sobre l'activitat professional, amb una detallada classificació per oficis i sectors, ordenada de manera convenient per grups d'edat, sexe i diferenciant les dades de la capital i de la província (Taula 9). Els grups d'edat segueixen criteris no homogenis, agrupant la població en uns casos per anys (14), en altres per quinquennis (15-19) i en altres per decennis (20-29, 30-39). Un altre inconvenient és que la taula no aporta informació sobre el paper dels individus dins del procés productiu, agrupant en els cada sector a empresaris, oficials, peons i aprenents. De tota manera, és un tipus d'informació que permet dibuixar un quadre força detallat de l'estructura productiva de la Lleida dels 40, i de les diferenciacions per edat i sexe pel que fa a l'ocupació. Per tal de fer-les més entenedores, hem resumit i agrupat el reguitzell de professions que apareixen, calculant els percentatges respectius, i els dels tres sectors econòmics bàsics.

El primer tret que sobressurt és la primerenca inserció dels joves en l'activitat econòmica, i la notable diferenciació per sexes. La taxa d'activitat (TA: proporció d'actius sobre el total de joves) de la població masculina entre 15 i 19 anys és del 81,1%, i fins i tot un 16,3% dels joves de 14 anys són censats com actius. Pel que coneixem de les condicions del sistema d'aprenentatge en la postguerra, és probable que en realitat aquestes taxes siguin encara més elevades. La TA del grup d'edat entre 20 i 29 anys baixa sobtadament al 36,2%. Això s'explica, com veurem més endavant, per la llarguíssima durada del servei militar en la postguerra (dos anys i mig per als que tenien sort, que en el cas dels que havien fet la guerra amb els "rojos" s'afegia al període militar ja complert), així com pels elevadíssims percentatges de població empresonada (un 11,5% per la població de 20 a 29 anys, que augmenta al 24,4% dels 30 als 39!), resultat de la forma en com van imposar la pau i en com van impartir justícia els vencedors de la guerra. A això caldria afegir-hi el reguitzell de mutil·lats, malalts i improductius, molt elevat en tot el període.

El segon tret de singularitat fa referència a la població femenina. L'anàlisi longitudinal per edats ens mostra que el percentatge de dones que treballaven es concentrava en l'edat juvenil (és a dir, entre la població soltera). Mentre el 19,4% de les dones entre 14 i 15 anys, i el 19,0% de les compreses entre els 20 i els 29 es classifiquen com actives, si prenem en consideració la població total la TA es redueix al 8,7%. En aparença, els efectes de la guerra i de la instauració d'un nou règim polític (durada del servei militar, proporció d'empresonats) no afectava a la població femenina. En aquest cas, el problema prové dels límits de les fonts estadístiques, que no contempen fenòmens com la situació de les esposes d'homes exiliats, de les vídues i "solteres" de guerra, de les dones d'empresonats i repressaliats, que van haver de fer front a condicions duríssimes per sobreviure. Tampoc té en compte el cens els treballs negres, d'estraperlo, a domicili, o en tallers familiars, a que es van veure abocades moltes dones que apareixen classificades com a "membre de família".

Si ens centrem en la classificació per oficis i sectors professionals, el retrat de l'economia de postguerra és reveladora. Un percentatge de la població masculina molt elevat per a una ciutat (el 13,3% del total, gairebé un terç de la població activa) es dedica a l'agricultura i a la ramaderia. Un altre terç (el 15,2% del total) està ocupat en la indústria (més que grans indústries es tracta sovint de petits tallers artesanals). En aquest sentit, hi ha un predomini de la construcció, de la indústria alimentària, fustera i dels metalls, sectors idonis per a una economia de reconstrucció. El sector serveis representa el 17,8% del total, en continuïtat amb la situació i tradició comercial de la ciutat. El comerç i els transports hi tenen un predomini gairebé absolut. Es també significatiu que només 66 persones (el 0,1% de la PA) apareguin censades com "sense treball reconegut".

La diferenciació per edats ens aporta també trets significatius. Pel que fa als sectors econòmics, la població activa entre 15 i 19 anys es concentra en l'agricultura (29,2%) i la indústria (36,0%) amb una proporció molt reduïda dels dedicats als serveis (15,8%). Pel que fa a l'agricultura, el fenomen pot explicar-se per l'ajut familiar en la primera etapa de l'establiment familiar. L'elevada proporció d'actius industrials no prové del tot del sector de la construcció (que representa el 8,8% dels actius, mentre que per al total de la població la proporció és del 13%), sinó per les altres indústries com les del metall (el 9,7% dels actius, per només el 5,1% per a la població total). La imatge dels aprenents de mecànic, de fusters i altres, superant l'intricat camí del sistema d'aprenentatge, al·ludit en diversos testimonis autobiogràfics, en el context econòmic d'una estructura de petits tallers, pot il·luminar aquest fenomen. Sembla, en efecte, que no tots els joves que començaven l'aprenentatge industrial l'acabaven, i que les feines en el sector serveis tenien millor consideració. Si a això afegim la taxa elevada de joves en el sector agrícola, podem concloure que, en aquest cas, l'edat servia per jerarquitzar no només la categoria i capacitat professional (fet per al qual no disposem de dades), sinó fins i tot el sector laboral, deixant als més joves els treballs més durs i mal pagats. La diferenciació al·ludida desapareix per al grup d'edat dels 20-29 anys.

Pel que fa a la població femenina, els trets específics són molt marcats. En primer lloc, la major part de les actives es concentren en el sector serveis, que ocupa als dos terços de les dones que treballen. L'altre terç es reparteix a parts iguals entre l'agricultura i la indústria. La proporció de les que treballen en la indústria augmenta en els grups d'edat més joves (representa el 22,2% de les actives per al grup 15-19, i el 19,5% per al 20-29, per només 17% pel que fa a la població activa global). Aiximateix, la gran majoria d'aquestes actives ho són en el sector del tèxtil i la confecció, que representa el 85% de les que treballen en la indústria (sense diferències perceptibles entre grups d'edat). Els testimonis de modistes i cosidores, així com del treball en les petites indústries tèxtils de mà d'obra bàsicament femenina, que hem recollit en la dècada dels 40 i els 50, té en aquestes dades una fonamentació quantitativa, les dimensions de la qual són probablement més reduïdes que les reals, degut a l'ocultació que en aquest sector -i especialment per al treball femení- sempre ha existit del treball a domicili, economia submergida, etc. Finalment, i pel que fa al sector serveis, que ocupa la major part de la mà d'obra femenina, es concentra en dues activitats: el servei domèstic (el 41,8% de la PA femenina) i el comerç (el 14,2%). Podem observar, com en el cas dels homes joves, la importància inferior de les professions liberals i funcionaries -que no per casualitat són les dotades de més prestigi-, respecte de la població adulta.

L'abast del servei domèstic en la postguerra requereix una atenció especial. Els percentatges de minyones són encara més importants pel que fa als grups d'edat més joves. El servei domèstic representa el 51% de les dones actives de 15 a 19 anys, i el 45% de les de 20 a 29 anys (la qual cosa suposa, respectivament, el 81% i el 68% de les dedicades als sector serveis, per un 62% pel que fa al total de la població activa femenina). Les històries de criades, que omplen els primers capítols del nostre treball, troben aquí la fonamentació del seu abast: la meitat de les noies que treballaven el 1940 eren minyones. Sortint d'una guerra que havia destruït famílies i patrimonis, amb quantitat de

dones joves forçades a acceptar qualsevol treball per no suposar una càrrega per a famílies amb ja prou problemes al darrere, en els inicis d'un èxode rural que duria a la ciutat generacions de noies disposades a ocupar-se en el que convingués, i en un context socio-cultural que afavoria el reforçament dels signes visibles de la dominació de classe per als grups que havien guanyat la guerra, les minyones haurien d'assolir una importància insòlita. Si a això hi afegim l'elevat nombre de soldats que composava la població juvenil masculina local, podem arribar a comprendre el sentit de la repetida imatge de les "minyones i soldats" (utilitzada per molts informants per resumir simbòlicament el públic d'un lloc tan important per a la diversió dels joves de l'època com el ball).

2. A partir del cens de 1970 apareix una nova classificació d'interés per a nosaltres, que fa referència a la població activa, bo i oferint les taules diferenciades per edat i sexe. Es un tipus d'informació interessant, perquè ens permet dibuixar el procés d'inserció dels joves en la vida activa. Donat que les taules es repetiran en els censos i padrons posteriors, es també possible, com en el cas de les taules sobre l'estat civil, establir comparacions fecundes. A partir de les taules sobre professió del cens de 1940, hem reelaborat per aquest any les taxes d'activitat (TA), la qual cosa ens permet de fer comparacions amb les TA per edat i sexe del cens de 1970 i del padró de 1986 (Taules 16-17; Gràfics 16-18).

La primera constació prové de la contrastació entre la corba masculina de 1940 amb la de 1970. Les diferències són menys acusades de les que cabria esperar. La més evident és el sobtat descens de la TA de 1940 per al grup d'edat 20-29, com a conseqüència del llarg servei militar de postguerra. En canvi, la primerenca inserció en l'activitat econòmica no és un fet exclusiu del 1940, sinó que persisteix el 1970. Per als 14 anys, l'edat que la legislació vigent en el període estableix com a inici de la vida activa, la TA de 1970 (29%) és fins i tot superior a la de 1940 (16,3%). Si bé el 1940 l'augment fort es produeix entre els 15-19 anys (81%), el 1970 no li va molt al darrere, car als 18 anys el percentatge d'actius és ja superior al 75%. La comparació del grup decenal 20-29 no és possible per l'esmentada distorsió provocada pel servei militar dels 40. Val a dir que el 1970 es produeix un salt important en les TA entre els 22 i 23 anys (passant del 77% al 88%, taxa que es mantindrà estable fins els 30 anys). L'acabament del servei militar -i en menor mesura la fi dels estudis universitaris- sembla ser aquí l'element explicatiu. El quinquenni dels 30-34 mostra ja una TA plena i molt elevada (92%), que ja no augmentarà al llarg de la resta de la vida activa. Es una taxa molt superior als 72,4% que el cens de 1940 establia per al grup 30-39. Les calamitats (empresonats, mutil.lats...) i la crisi econòmica de postguerra són aquí els factors a considerar. La conclusió provisional sembla ser, doncs, que el cens de 1970 reflexa encara un model d'inserció professional molt primerenca per als joves, la meitat dels quals ja treballen als 16 anys.

En el cas de la població activa femenina, les diferències sí que són molt més acusades. El cens de 1970 mostra que l'entrada de la dona jove en el mercat del treball s'ha produït ja en dimensions molt considerables. De fet, dels 14 als 19 anys les TA femenines només van poc més de 10 punts per sota de les TA masculines. En aquesta edat (els 19 anys) la TA de les dones és molt elevada (el 60,2%, per un 72,2% per als homes). A partir d'aquest moment, però, s'inicia una corba gradual i descendent que situarà la TN en la vida adulta rondant el 10%. Respecte de 1940, el canvi es nota en un augment molt important de les TA de les dones joves, però les TA de la vida adulta se situen a uns nivells molt similars. Aquest fenomen sembla confirmar la hipòtesi que la transformació en el mercat de treball femení afecta primer la població juvenil, sense que les dones casades es vegin de moment submergides en el procés. De fet l'evolució de la corba de la TA és paral·lela i inversa a la de nupcialitat (en altres paraules: a mesura que es casen les dones deixen de treballar). Només amb posterioritat es produiran canvis en les pautes familiars respecte del treball extra-domèstic de les dones.

La comparació de les TA de 1970 amb les de 1986 és en aquest sentit molt enriquidora (Gràfics 17-18). La primera diferència és de caire legal. La legislació ha endarrerit en dos anys l'entrada

permesa en la vida activa, que ara se situa als 16 anys. Pel que fa a la població masculina, ha desaparegut l'ascens inicial i lineal de les TA, des del 29% dels 14 anys al 75% dels 18. Ens trobem ara amb un inici molt més tímid i discontinu, amb un estagnament fins els 20 anys (44,9%), i un salt a partir d'aquesta edat fins als 28 anys. Es llavors quan s'assoleix una TA superior al 95%, que serà la característica en la resta de la vida activa. Les TA de 1986 s'igualen amb les de 1970 vers els 25 anys, i es consoliden a partir de llavors uns punts per damunt d'aquelles. Prenent en consideració la joventut femenina, les diferències amb la corba de 1970 són considerables. L'aspecte més important és el trencament de la tendència esmentada a deixar el treball extra-domèstic un cop casades. Fins als 20 anys les TA segueixen una corba paral·lela a la de 1970, a partir d'un TA inicial inferior en més de 20 punts. (un 20% d'actives per als 16 anys, per un 42% el 1970). La taxa del 60%, que el 1970 se supera als 19 anys, el 1986 no s'hi arriba fins els 23. A partir d'aquesta edat és quan es produeixen les diferències més notables. Mentre la corba de 1970 inicia una lenta i constant davallada, la de 1986 continua augmentant fins els 23 anys, mantenint-se des de llavors amb una lleugera tendència a la baixa, per assolir als 34 anys una taxa estable a l'entorn del 40% (superior en més de 30 punts a la de 1970). Sense cap mena de dubte, s'ha confirmat la tendència apuntada suara de transformació de les pautes de conducta respecte del treball de les dones, les pioneres de la qual havien estat les joves solteres de les dècades anteriors.

Per cloure aquest apartat sobre l'activitat dels joves, la comparació de les TA de 1940 i de 1986 (Gràfics 19-20) mostra l'abast del canvi que hem estat comentant fins ara. Tant pel que fa als joves, com -en menor mesura- pel que respecta a les joves, en els dos primers grups d'edat (14 i 15-19) les TA del 1940 són clarament superiors. La tendència s'inverteix en els dos grups següents, d'una manera més acusada per a la població femenina.

3. Sense negar les afirmacions que he fet fins ara, les TA tenen un inconvenient fonamental, que s'ha posat en evidència en la darrera dècada per les elevades taxes d'atur. Si en una situació de plena ocupació (com va ser la de 1970) la TA és pot prendre com un índex força aproximat de l'establiment professional dels joves, a partir del 81 és molt més discutible que ho sigui. L'augment galopant de les taxes d'atur juvenil, des de finals dels 70, creen una fractura important entre població activa i població ocupada, especialment accentuada en els grups d'edat més joves. Tot plegat sembla fer aconsellable utilitzar aquesta darrera taxa (TO: percentatge d'ocupats sobre el total de la població) com a índex de la inserció laboral de la població juvenil.

La comparació de les TA amb les TO masculines elaborades a partir del padró de 1986 (Gràfics 18 i 21) ens mostra unes corbes aparentment paral·leles, però amb un retard molt notable de les TO respecte de les TA (0,4% d'ocupats per 26,7% d'actius als 16 anys; 22,7% per 44,9 als 20; 74,8% per 88,3% als 25). Una diferència al voltant dels 10 punts, que és la mitjana durant en la vida adulta, no s'assoleix fins ben entrada la trentena. Pel que fa a les TO femenines, el retard respecte de les TA és pales en les edats més joves, amb diferències superiors a les que hem observat per als homes (0,3% per 20,3% als 16; 15,9% per 45,2% als 20; 38,3% per 64,9% als 25). A partir d'aquesta darrera edat, que és quan les TA iniciaven una lenta davallada, les TO s'estabilitzen i les diferències amb les TA es redueixen progressivament (44,6% per 50,7% als 30; 39,2% per 43,2% als 34). Totes aquestes dades confirmen abastament la hipotesi que dels grups afectats per la desocupació, la població juvenil és la que en surt més mal parada, i dins d'aquesta són les dones joves les que troben més greus dificultats per inserir-se en el mercat de treball.

4. Certament, la fiabilitat i disponibilitat de dades estadístiques sobre l'abast de l'atur juvenil és un dels problemes més importants que avui tenen plantejats els estudis de caire estadístics sobre la joventut. Un primer inconvenient prové de la manca d'informacions comparables, continuades i diversificades. Els censos de població no s'han ocupat del tema fins fa poc, i acostumen a incloure'l en la declaració de l'"activitat principal". Per altra banda, la periodicitat dels censos ens impedeix fer-

nos una idea de l'evolució diacrònica de l'atur. En les Enquestes a la Població Activa (EPA), que es duen a terme des de l'any 1964, els criteris per a la classificació dels individus com "aturats" han canviat al llarg del temps. Val a dir que no sempre en aquestes estadístiques la variable edat és presa com un factor determinant, i tampoc acostumen a oferir-se dades a nivell local. Hi ha una tercera font d'informació, que són les estadístiques que l'INEM (Institut Nacional d'Ocupació) fa sobre els censats en les seves oficines. Tenen l'avantatge que aporten dades mes a mes, la qual cosa fa possible un seguiment diacrònic de l'evolució de l'atur. Com que també avaluen la quantitat global d'aturats, permeten fer càlculs del percentatge de l'atur juvenil sobre l'atur total. L'inconvenient principal, però, és que les dades que ofereix tampoc no contemplen el nivell local. En l'informe que ens ha facilitat l'Oficina de l'INEM de Lleida les dades que hi apareixen són provincials. Aiximateix, els criteris per agrupar l'atur com "juvenil" han canviat. Fins el 1978 s'agrupen així els aturats amb menys de 20 anys. Des d'aquesta data s'inclouen els joves entre 16 i 24 anys. No hi han, però, dades edat per edat, i en alguns anys (com el 1987) no apareix la diferenciació per sexes.

EL segon inconvenient no és de caràcter tècnic, sinó que prové de la naturalesa mateixa de les estadístiques, bo i qüestionant la seva capacitat per reflectir amb fiabilitat les dimensions d'una qüestió amb tants matisos i amb aspectes molt difícils d'objectivar. Com es contempla, per exemple, el tema de l'economia submergida, el treball negre i precari? A què es considera "treball estable"? Als contractes en pràctiques dels joves aprenents? A les feines eventuais, mal pagades, discontinües? Als contractes de 6 mesos que han crescut com bolets els darrers temps? Ho podrem observar quan analitzem l'evolució de l'atur registrat a l'INEM: l'espectacular davallada de l'atur juvenil els darrers temps respon a la realitat o és un miratge que amaga aquesta legitimació del treball precari? Encara més: Com classificar els joves que apareixen com "estudiants", però que perllonguen artificialment els seus estudis perquè no troben feina? O els que estudien i treballen a mitja jornada o en feines negres i eventuais? Com avaluar el treball domèstic de les dones i la categorització com a "mestresses de casa" de les joves casades que abans apareixien com "aturades", i que s'han cansat de fitxar a les oficines de l'INEM sense esperança de cap feina estable? Són interrogants, tots ells, que ens recorden de nou la necessitat de contrastar la informació aportada per les fonts estadístiques amb la que prové de l'observació directa i de les històries de vida. Amb aquestes precaucions estem ja en disposició de veure què ens aporten les dades al nostre abast.

5. Comencem, doncs, amb l'anàlisi sincrònica de les dades censals. Els dos darrers padrons inclouen els aturats en dos categories ("busca primera ocupació" i "aturat i busca ocupació") en l'apartat sobre la situació laboral. L'anàlisi d'aquestes dades, pel que fa al padró de 1986, permet extreure algunes conclusions (Taula 12, Gràfic 22). La primera constatació és la manca de diferències entre l'atur dels joves i el de les joves, fet insòlit si tenim en compte la resta d'estadístiques sobre treball fins ara analitzades. Fins i tot en la major part de les edats (sobretot entre els 19 i els 30 anys) les Taxes d'Atur (TAT) femenines superen a les TAT masculines. La segona constatació és el caràcter bruscat i discontinu de les corbes, amb un salt inicial entre els 16 i els 20 anys (en què les TAT se situen entre el 20 i el 25% del total de la població). Fins els 26 anys hi ha una estabilització -amb petits salts- en aquestes magnituds, per baixar gradualment a partir de llavors fins taxes que ronden el 10% a partir dels 30 anys. El descens és molt més acusat entre les dones (del 24,6% als 26 anys, al 7,5% als 34, la TAT es redueix gairebé a la quarta part). El desànim de les dones que no han trobat una feina estable, i que amb el matrimoni ja no els hi apareix com una necessitat ineludible, seria l'element explicatiu. Encara que, com ja hem esmentat, les diferències entre "feines a la llar" i "aturades" (que són els paràmetres utilitzats pel padró) són molt ambigües i amb fronteres poc precises. És probable que una part de les declarades com a "mestresses de casa" siguin en realitat aturades encobertes, o bé duguin a terme feines eventuais en l'economia submergida.

La representació gràfica de la distribució per edats de les tres categories utilitzades pel padró per classificar la població activa ("busquen primera ocupació", "aturats" i "treball fixe") ens il·lumina sobre el procés d'inserció laboral dels joves (Gràfics 23-24). Una primera constatació és que reapareixen algunes diferències entre els joves i les joves que en el gràfic anterior s'havien amortiguat. Cal recordar que els percentatges es calculen ara sobre la població activa, i no sobre el total de la població de cada edat com abans. Si tenim en compte la reducció progressiva de les TA femenines a partir de l'entrada en el matrimoni, tindrem elements per comprendre com el percentatge de les dones que realitzen un "treball remunerat" és proporcionalment més baix que el dels homes, especialment a partir dels 26 anys. No és difícil observar uns percentatges relatius més elevats de "recerca de primera ocupació" per a les dones, així com un franja d'atur més estable i crònica. Amb tot, l'estructura del gràfic presenta força similituds. Els que busquen la 1a ocupació predominen fins els 19 anys. A partir d'aquesta edat inicien una lenta reducció, paral·lela a l'augment de les taxes d'ocupats, el salt principal de les quals s'ha produït entre els 17 i els 19 anys. També en aquesta edat es consoliden unes taxes d'aturats no primerencs (a l'entorn d'un 10% sobre el total dels actius per als homes, i d'un 15-20% per a les dones) que es mantindran amb posterioritat. La conclusió evident és que les elevades taxes d'atur juvenil estan provocades no pels aturats estables, sinó pels que busquen la seva primera ocupació, i a mesura que la proporció d'aquests es redueix, les TAT s'apropen a les dels adults.

6. Passem ara a l'anàlisi diacrònica de l'evolució de l'atur juvenil, a partir de les dades facilitades per l'INEM (Taula 13; Gràfic 25). Les xifres corresponen a la mitjana anual de l'atur registrat cada mes a les oficines de l'INEM de la província de Lleida, referides a la població entre 16 i 24 anys. El període considerat és el que va de 1978 fins 1988, que abasta els anys claus en l'increment de l'atur. L'any 1978 els aturats censats a la província a penes sobrepassaven les 1.000 persones (516 homes i 541 dones). El creixement constant i galopant des d'aquell any es consolida el 1983 amb 2.609 aturats i 2.922 aturades. La quantitat d'homes aturats augmenta lleugerament des de llavors fins el 1985 (amb 2.810 aturats), mentre que les xifres de l'atur femení segueixen el seu increment gradual (3.716 aturades el 1985). En aquesta darrera data s'inicia una sorprenent davallada, més accentuada per a l'atur masculí, que en any i mig es reduirà a la meitat, bo i situant-se amb 1.375 aturats de mitjana el primer semestre de 1988, amb tendència a la baixa. Pel que fa a les xifres de l'atur femení, tot i que també es reduiran, conservaran les diferències que respecte del masculí havien assolit el 1985, amb tendència a l'augment. El primer semestre del 1988 es censan 2.805 aturades, la qual cosa suposa més del doble de la xifra total d'aturats.

El gràfic, doncs, sembla dibuixar una piràmide perfecta que té el seu cim el 1984 (per als homes) i el 1985 (per a les dones). La part ascendent de la piràmide demostra que l'impacte de la crisi econòmica (iniciada oficialment el 1973) no es va deixar notar pel que fa a l'atur juvenil fins a principis dels anys 80, iniciant una escalada sagnant. Val a dir, però, que és probable que hi hagi un desfasament entre l'atur real i el declarat, a causa del sedàs que suposa el tràmit burocràtic de l'inscripció a l'INEM (institució que neix el 1977). La part descendent de la piràmide és més difícil d'interpretar. Sense bandejar els efectes d'una certa reactivació econòmica, sembla plausible atribuir-lo sobretot, com comentàvem suara, a l'increment dels contractes temporals i eventuais, afavorits per la legislació econòmica dels darrers anys, i que han afectat de manera especial a la població juvenil.

La comparació del percentatge de l'atur juvenil sobre l'atur total (AJ/AT) ens ofereix nous elements explicatius. La taxa se situa inicialment sobre el 40% (és a dir: de cada 10 aturats, 4 són joves). El percentatge augmenta gradualment fins el 1984, de manera paral·lela a la piràmide esmentada (Gràfic 25), per assolir una taxa màxima d'un 48,9%. Inicia llavors una davallada correlativa a la part descendent de la piràmide, per situar-se en el 34,8% el primer semestre del 1988, el percentatge mínim de tot el període. El gràfic ens suggereix dos comentaris. En primer lloc l'elevada magnitud ini-

cial del percentatge d'AJ/AT demostra que des d'un bon començament l'AJ ha ocupat un lloc clau en l'abast global de l'atur. En segon lloc, el descens absolut de l'AJ des del 1985 es fonamenta en un descens relatiu important, la qual cosa pot donar suport a l'hipotesi esmentada sobre el paper dels contractes eventuais, temporals i en pràctiques en aquesta aparent reactivació econòmica.

Per acabar, la comparació de l'AJ/AT de Lleida amb el de la resta de Catalunya, des del 1982 fins el 1985, enriqueix les consideracions precedents (Taula 14, Gràfic 26). En primer lloc les magnituds detallades per mesos permeten datar l'inici de la davallada de l'AJ/AT a Lleida a mitjans de 1984. En segon lloc, hi ha un notable desfassament dels percentatges de Lleida respecte dels de Catalunya. La corba de Lleida inicia el seu ascens amb un endarreriment d'uns 2 punts respecte de la catalana, per retrobar-la i superar-la a principis de 1984. Mentre la corba de Catalunya ha iniciat el seu descens a finals del 83, la de Lleida ascendeix encara fins a mitjans del 84, per iniciar llavors un descens en picat paral·lel al que experimenta la corba catalana. Per províncies, les regions més industrials (Barcelona i Tarragona) són les que parteixen de taxes més elevades, per iniciar més aviat la seva reactivació.

5. Els estudis i l'escolarització

1. El sistema educatiu és el tercer gran eix institucional que orienta aquesta recollida de dades estadístiques sobre la joventut. Per força he de començar amb un comentari de les fonts, que tenen alhora un avantatge i un inconvenient. L'inconvenient prové de les mancances de la informació censal. L'avantatge rau en l'existència d'unes estadístiques oficials, publicades cada curs, que cobreixen gairebé tot el període. Pel que fa als censos de població, he de repetir els comentaris que he fet respecte de la situació laboral, i que en aquest cas són encara més greus. Fins els censos més recents, les dades sobre la situació escolar són escadusseres, incompletes, heterogènies i no sempre fiables, la qual cosa en dificulta la comparació. Aiximateix, el factor edat no és considerat gairebé mai en la classificació de la població estudiant. El cens de 1950, per exemple, classifica la població estudiant en primària, batxillerat, professional i superior. El de 1970 ho fa en EGB, batxillerat, altres estudis de 2on. grau, universitat i estudis de 3er. grau no universitari. I el de 1981, per embolicar més la troca, en 1er grau, 2on grau-1er cicle; 2on. grau-segon cicle, universitat i Escoles universitàries. En cap dels tres casos no s'ofereix una especificació de les dades per sexes ni per edats. Només el cens de 1940, i el darrer padró de 1986, aporten informació en aquest sentit, que ens permetrà d'elaborar els gràfics sobre l'evolució de les taxes d'escolarització. Amb tot, persisteixen alguns inconvenients: la població estudiant es calcula en ambdós casos a partir de les declaracions sobre la situació laboral, la qual cosa elimina del còmput estats intermitjos (com el de l'estudiant-treballador).

La font alternativa que he utilitzat són les estadístiques sobre l'ensenyament publicades pels ministeris corresponents. Des de 1940 a 1944 és el Ministerio de Educación Nacional el que publica les *Estadísticas de Establecimientos de Enseñanza*. Del 1944 en endavant és l'INE l'encarregat de la publicació de les *Estadísticas de Enseñanza*. En els darrers anys el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya publica també unes complertes *Estadísticas d'Ensenyament*. Gràcies al fons microfilm que existeix a la biblioteca de l'INE de Lleida n'he pogut fer un buidatge continuat. La virtualitat d'aquestes dades rau en la possibilitat de dibuixar amb precisió, curs a curs, l'evolució de la matriculació als centres educatius. Des del començament les dades que es presenten són molt complertes, amb una classificació segons les diverses classes d'estudis, i taules província per província, referents al professorat, la matriculació global, l'alumnat classificat per sexes, tipus de matrícula, cursos, etc. De l'ingent quantitat de dades he buidat les referides als estudis de batxillerat,

formació professional, escoles de l'obra sindical, comerç, magisteri, infermeria i el seminari, seleccionant en cada cas la matriculació global, per sexes i per tipus de matrícula. Els resultats poden jutjar-se en les Taules 15-18 i en els Gràfics 27-35.

Les limitacions principals d'aquestes estadístiques són les següents. La primera i bàsica és que si bé fins el curs 1966-67 s'aporten dades provincials i locals, des del curs següent es publiquen únicament els resums provincials. Això ens impedeix de completar la major part dels gràfics. Gràcies a les *Estadístiques d'Ensenyament* de la Generalitat, i d'un article de Josep Varela (1987), tornem a tenir dades a nivell local a partir del curs 78-79, encara que no sempre diferenciada per sexes. Sigui com sigui, resta un buit en un període tan clau per a la comprensió dels canvis en l'ensenyament, com el comprès entre el 1967 i el 1977. La segona limitació prové de la no correspondència, sobretot durant el primer període, de matriculació i població estudiant local. Es un fet que impedeix calibrar el pes d'aquesta al si de la població total. I això per dues raons. La primera és que durant molt temps existirà un tipus de matrícula -anomenada "lliure"- que no exigeix l'assistència a classe. Aquest tipus de matrícula serà predominant a l'Institut de Batxillerat i a l'Escola de Magisteri, fins que les lleis d'educació de principis dels 70 la suprimeixin. La segona raó és que als centres d'ensenyament de Lleida hi acudeixen gran part d'estudiants que no viuen a la ciutat, i que venen dels municipis rurals propers. Es un fenomen que encara avui es dona, i que en les primeres dècades del nostre marc cronològic tingué una importància cabdal. De fet, i pel que fa als estudis de batxillerat, fins a finals dels anys 60 només existien en tota la província dos instituts: el de Lleida i el de la Seu d'Urgell. El curs 66-67, dels 12.595 matriculats de batxillerat a la província, 10.527 ho són a l'Institut de la capital. Evidentment, dels matriculats de pobles a Lleida, només acudeixen a l'Institut els que viuen als municipis propers. La major part de la resta s'inclouen entre els matriculats "per lliure", que es preparen durant l'any al seu poble -sols o amb repassos del mestre de primària- i al final de curs baixen a Lleida a examinar-se. En els testimonis biogràfics recollits sobre aquesta experiència, el trajecte de l'estació de trens al Camp Escolar on és situat l'Institut d'Ensenyament Mitjà, recurrent tot l'eix comercial de la ciutat, i el retorn a casa un cop superada la prova, és recordat per alguns informants com un veritable ritus de pas en la seva inserció en la cultura urbana i en el seu trànsit vers la vida adulta.

Una tercera limitació consisteix en la fiabilitat d'algunes dades, que no és la mateixa en tots els casos. Si bé pel que fa a la matriculació de batxillerat i magisteri no hi ha motius per pensar que hi hagi errors (sinó més aviat al contrari, semblen força complertes), en el cas dels altres ensenyaments secundaris i professionals les sospites són molt superiors. Les xifres de formació professional, comerç, obra sindical i seminari, que són les que nosaltres hem recollit, presenten daltabaixos incomprendibles i incoherències difícils d'explicar. Són endemés un tipus d'ensenyances per a les quals no s'utilitzen sempre criteris homogenis de classificació, almenys en les primeres dècades. Per exemple, les dades sobre la matriculació femenina semblen poc fiables, i des del curs 57-58 no es detallen per a la FP. Val a dir que fins la Llei General d'Educació són ensenyaments amb escassa regulació legal. Com també ens suggereixen els testimonis orals, el món de la formació professionals era d'una gran complexitat, coexistint cursos reconeguts oficialment (com els de l'Escola del Treball i més endavant els del Centre Angel Montesinos, de Sindicats), amb un conjunt bigarrat de petites acadèmies, classes de comerç, costura, aprenentatges, professors particulars, mestres repressaliats, etc. Un panorama, certament, que les estadístiques no podien reflexar sinó molt matusserament.

2. Es el moment, doncs, d'encetar els comentaris sobre l'evolució de la matriculació en termes absoluts. Els estudis de batxillerat (elemental i superior) han estat durant la major part del període els hegemònics pel que fa al nivell secundari (Taula 15, Gràfic 27). La corba mostra una línia constant ascendent, en una proporció lleugerament inferior per a les dones, que es dispara el curs 66-67 -que és malauradament el darrer del qual disposem d'informació- superant els 10.500 matriculats. La matriculació s'ha doblat en 8 anys, i s'ha triplicat en 11. El curs següent que ens aporta dades (el 78-79),

la matrícula s'ha reduït a menys de la meitat, situant-se a l'entorn dels 5.000 estudiants, magnitud que es mantindrà fins els darrers cursos. Hi ha quatre raons que poden explicar aquest fenomen. La primera, de caràcter demogràfic, prové de la comparació amb les dades sobre el creixement absolut de la població juvenil (Taula 1). El *boom* de l'ensenyament a mitjans dels 60 es correspon amb el fort creixement demogràfic experimentat en aquella dècada, que es combina amb el creixement econòmic bo i propiciant elevades taxes d'escolarització. La segona raó, ja esmentada, és la sagnia que suposa l'obertura de nous centres de batxillerat a la província, i la supressió de la matrícula "lliure" (de fet si es resta aquesta darrera magnitud, les xifres del 66 i del 78 són bàsicament similars). Una tercera raó prové dels canvis introduïts en el sistema educatiu per la Llei General d'Educació de 1970, amb la incorporació del batxillerat elemental a la segona etapa de l'EGB, i la creació del BUP i del COU per substituir el batxillerat superior i el PREU (vegeu DE PUELLES, 1986). Tot i que per dalt es va guanyar un curs, per baix se'n van perdre 3, la qual cosa devia suposar una minva significativa del nombre d'estudiants. Finalment la quarta raó se centra en la comparació amb les matriculacions a FP, que comentaré més endavant. Per totes aquestes raons, és probable que, malgrat el decreixement de la matrícula en termes absoluts, la proporció d'estudiants de batxillerat edat per edat augmentés.

Una dimensió complementària a l'anterior és l'anàlisi de l'evolució del tipus de matrícula (Gràfic 33). Fins la dècada dels 70 n'hi ha de tres tipus: oficial, lliure i col·legiada. La primera és la habitual dels alumnes que assisteixen a les classes a l'institut. La segona inclou els alumnes que no assisteixen als cursos i s'examinen al final de curs (sobretot els estudiants dels pobles i d'alguns centres privats). La tercera (que reb diferents noms, i de vegades es divideix en col·legiada i privada) inclou els estudiants de les principals escoles privades. El gràfic ens mostra per al curs 40-41 (en el qual encara no es contempla la matrícula lliure) un equilibri gairebé absolut entre centres públics i privats. A partir de llavors s'observa una constant reducció de la proporció de matrícula oficial, un augment galopant de la matrícula lliure, i una proporcional reducció de la privada (excepte el curs 65-66, en que aquesta augmenta). En els dos darrers cursos considerats (el 78-79 i el 85-86), desapareguda ja la matrícula lliure, les proporcions se situen a l'entorn d'un 60% per als centres públics, i d'un 40% per als privats.

3. Amb les precaucions anunciades, les dades sobre els estudis professionals (extretes de la matrícula a l'Escola del Treball, al centre de l'obra Sindical, a les quals s'hi afegeixen des de 1960 les de l'escola de comerç) reflecteixen un altre sector important dels centres educatius de Lleida (Taula 16, Gràfic 28). Una primera constatació és el reduït paper de la població femenina en aquest tipus d'estudis. Val a dir, però, que altres estudis de caràcter tècnic femenins (com els de confecció) no apareixen en aquesta classificació. Una segona constatació és que la corba masculina es manté estable gairebé fins el curs 57-58, amb uns nivells de matrícula que ronden els 150 alumnes (en tot aquest període només disposem de dades de l'Escola del Treball). A partir del curs 58-59, i sobretot a partir del curs 60-61, es produeix un ascens acusat, que s'explica en part per la incorporació de l'alumnat del centre de FP de l'Obra Sindical, i dels estudiants de comerç. Es però en el curs 63-64 quan es produeix el salt més important, originat aquest cop per la matrícula de FP, que en només un curs es dobla. De tota manera, la matrícula total de les ensenyances tècniques i professionals a penes sobrepassa al final d'aquest període el miler d'alumnes. A diferència del batxillerat, la comparació amb la matriculació del curs 78-79 ofereix un saldo positiu per aquest darrer (de 682 alumnes passa a 2.275, pel que fa als estudis estrictes de FP). En els cursos posteriors aquest creixement no es deturarà, tornant-se a doblar l'alumnat en a penes 8 anys. És probable que una part d'aquest augment compensi les pèrdues observades suara en l'alumnat de Batxillerat.

L'anàlisi de l'evolució de la matrícula de Batxillerat i FP a la província de Lleida en el període 67-85 ens pot aportar alguna llum per a comprendre què passa en aquesta dècada amb dades in-

complettes a nivell local, però en la qual es produeixen canvis tan profunds (Taula 18, Gràfics 30-31). La primera constatació és que mentre els alumnes de batxillerat es redueixen, els de FP no paren d'augmentar. La segona constatació és el progressiu equilibri entre els sexes. En el batxillerat fins i tot l'alumnat femení supera el masculí a mitjans dels 70. I a la FP l'increment de les estudiants és proporcionalment superior al dels estudiants, des d'un punt de partida zero (o millor, d'una sola dona matriculada el 1970) fins les 3.509 matriculades el 1985. El descens de la matriculació al batxillerat és espectacular des del curs 70-71 (de 17.917 alumnes es passa en 4 cursos a 9.159, gairebé la meitat). La raó immediata és deu sens dubte al nou sistema educatiu que s'implanta aquests anys, amb la desaparició del batxillerat clàssic (que començava als 10/11 anys) i la creació del BUP (que comença als 14/15). L'estabilització, amb tendència a la baixa, des de mitjans dels 70, pot explicar-se pel trasvassament d'estudiants de secundària a la nova FP.

4. Pel que fa a l'evolució de la matrícula de magisteri (Taula 17, Gràfic 29), cal subratllar abans el paper d'aquesta escola en el marc dels centres educatius de Lleida. Amb l'Institut i els Maristes, formen durant bona part del període els tres grans centres d'ensenyament per a la joventut. Cal només recordar les multitudinàries festes de Sant Tomàs de finals dels 50 i principis dels 60, organitzades conjuntament pels alumnes de l'Institut i els de Magisteri. Fins la instauració dels estudis universitaris de dret, el curs 68-69, seran els únics estudis superiors que es poden estudiar a Lleida, i per a bona part de l'estudiantat local (aquells que no es poden permetre anar a estudiar fora, així com la població femenina), l'única oportunitat per estudiar una carrera (encara que sigui de grau mitjà). Fins i tot n'hi haurà que es prendran aquests estudis de tres anys com un trampolí per una ràpida inserció professional, que a la llarga (i gràcies al cursos pont) els haurà de permetre estudiar altres carreres universitàries. Això pot explicar en part el nivell inusualment alt d'alumnes de la Normal. Si passem a comentar el gràfic, la primera constatació és el caràcter essencialment femení dels estudis de Magisteri (normalment les dones doblen la matrícula masculina). Des dels 124 alumnes de 1940, la matriculació augmenta a 405 el 1950, i a 753 el 1956, mantenint-se amb oscil·lacions fins els 892 alumnes de 1963, que és la cota màxima d'aquestes primeres dècades. Inicia llavors una davallada fins els 438 alumnes del 1969. Aquesta davallada, que es duu a terme en una època en que la resta d'estudis secundaris i universitaris experimenten un gran *boom*, es deu probablement a la llei de 1965, que estableix que per entrar a Magisteri s'exigirà el batxillerat superior (fins aquell moment n'hi havia prou amb el batxillerat elemental; vegeu DE PUELLES, 1986). Durant la dècada dels 70 la matriculació tornarà a augmentar, assolint la cota màxima el 1977 amb 1.200 estudiants, per tornar a baixar fins els 960 matriculats del curs 85-86 (Taula 19).

5. Hem resumit l'evolució en tot el període de la matriculació acumulada en els tres tipus d'ensenyaments considerats: batxillerat, professional i magisteri (Gràfics 34-35). Tot i que avui tinguin el rang d'estudis universitaris, he afegit l'alumnat de magisteri pel paper desenvolupat per aquests estudis en la postguerra, quan sí podien considerar-se estudis secundaris (l'ingrés a magisteri era només amb el batxillerat elemental, i es podia tenir el títol amb 17 o 18 anys). El gràfic dibuixa un perfil piramidal, amb una base el curs 40-41 que a penes supera els 1000 estudiants, per començar l'ascens a principis dels 50, i pronunciar-lo durant la dècada dels 60, situant-se el vèrtex al voltant de 12.000 alumnes el curs 66-67. S'inicia llavors una pronunciada davallada fins el seu punt mínim, el curs 78-79, per ascendre de nou el darrer curs 85-86. Si prenem en consideració les xifres relatives (Gràfic 35), pot observar-se una doble fenòmen, de predomini amb tendència a l'augment del batxillerat en la primera part ascendent (fins el 66-67), i d'equilibri amb un espectacular augment de la FP en el segon període.

6. La informació de les Estadístiques d'Ensenyament, malgrat la seva riquesa, no aporta dades sobre dos aspectes essencials: Quin és el nombre absolut d'estudiants a Lleida en cada moment històric i quin és el seu pes respecte del total de la població? Quina és la composició per edats de la

població estudiant? A través dels censos de població podem aproximar-nos a aquestes qüestions. Comencem per avaluar l'evolució absoluta del nombre d'estudiants. El cens de 1940 classifica un total de 7.310 individus com estudiants, el que suposa el 17,6% del total de la població. El 1950 el percentatge baixa al 15%, amb 1790 estudiants, encara que el mètode seguit per fer els càlculs és diferent (a partir de les taules sobre població que cursa estudis, i no les taules sobre la situació laboral). El 1970 el nombre augmenta de manera espectacular tant en termes absoluts (21.030), com en termes relatius (el 23,1%). El 1981 el nombre s'ha estabilitzat amb 23.172 estudiants (el 21%).

La diferenciació segons la classe d'ensenyament ens informa sobre les transformacions en la composició d'aquesta població. (Taula 20, Gràfics 36-37). La representació gràfica posa de manifest com, mentre l'alumnat de secundària i superior no ha parat de créixer, el de primària ha mivat després d'un important creixement entre el 50 i el 70. Dels 7.920 estudiants del 1950, només 1.369 fan batxillerat (17%), 138 FP (1,7%) i 169 universitat (2%). El 1970 la proporció de batxillers ha augmentat en termes absoluts (5.425) i relatius (25,9% de la població estudiant, i 6% de la població total). També ho han fet la d'estudiants de FP (4,7%) i d'universitaris (5,3%). El 1981 la proporció d'estudiants de secundària (el cens no diferencia entre batxillerat i FP) es dobla: el 46,4% de la població estudiant, i el 9,7% de la població total. La població universitària passa a ser de 2.576, el 11,1% de l'estudiant. El notable creixement de la població universitària en aquesta dècada (amb la implantació de l'Estudi General de Lleida) és sens dubte un dels trets més sobressortints del quadre. Si comparem aquestes xifres amb les que provenen de les Estadístiques d'Ensenyament, trobem algunes diferències interessants. El curs 50-51 la matrícula a l'Institut de Lleida (2.053) és superior als batxillers censats el 1950 (1.369). La diferència augmenta en el cens de 1970 (5.425) respecte de la matrícula del darrer curs disponible, el 66-67 (10.527). Tot plegat demostra una hipotesi que ja havia apuntat: bona part dels matriculats a l'Institut de Lleida (particularment els matriculats "per lliure") són estudiants dels pobles. Pel que fa a la FP, les diferències són molt inferiors: 138 censats el 1950 per 153 matriculats el curs següent a l'Escola del Treball; 1.006 censats el 1970 per 1.070 matriculats el 66-67.

7. Per cloure aquest apartat sobre l'ensenyament, adoptaré una perspectiva diferent amb l'estudi de les taxes d'escolarització (TE) (Taula 22, Gràfics 38.1-38.3). Malauradament, a diferència de les taxes de nupcialitat i activitat, les dades al nostre abast són molt escasses, i fan referència només al cens de 1940 (amb l'esmentat i atípic agrupament per edats) i al padró de 1986 (aquest sí, amb una informació detallada edat per edat). Pel que fa al cens de 1940, la principal evidència és la brusca interrupció de l'escolarització en el trànsit dels 14 als 15 anys, més pronunciada encara per a les noies, que d'un TE que ronden el 90% als 14 anys, superiors a les dels nois (degut a la quantitat d'aquests que ja treballen en aquesta edat), passen a unes TE inferiors al 10% en el quinquenni següent. El grup d'edat 20-29 presenta TE inferiors al 2% per ambdós sexes. Les corbes del cens de 1986 són ben diferents. En primer lloc, l'escolarització en l'edat inicial (els 15 anys) és gairebé plena. El descens no s'inicia fins els 18 anys (amb un 78,1%), en una lenta i regular inversió fins assolir als 27 anys TE inferiors al 10%. Un altre tret distintiu és que, a diferència del cens del 40, les TE inicials dels joves són superiors a les de les joves, per invertir-se la tendència entre els 18 i els 25 anys, període en el qual les TE femenines se situen entre 5 i 10 punts per sobre de les masculines, tornant a superar aquestes les primeres a partir dels 27 anys. És probable que les dificultats per a la inserció laboral de les dones, així com l'accés massiu d'aquestes als estudis universitaris que s'ha donat en la dècada dels 80, aportin aquí elements d'explicació. La comparació de la corba general de 1940 amb la de 1986 (Gràfic 38.3), prou il·lustrativa, clou aquest apartat sobre l'escolarització.

6. La joventut com a procés d'inserció social

1. Havent donat algunes pinzellades dels tres eixos fonamentals que he seleccionat per a l'estudi estadístic de la condició juvenil (estat civil, treball i ensenyament), ha arribat l'hora d'assajar una visió de conjunt del quadre resultant. Es el moment d'afrontar algunes de les preguntes que ens fèiem al principi: Quan es comença i quan es deixa de ser jove? Com s'insereixen els joves en la societat? Com es passa de jove a adult? Com han canviat les formes d'inserció social en tot aquest període? Per intentar respondre aquestes preguntes, cercaré de correlacionar l'evolució sincrònica (per edats) i diacrònica (per dècades), de les tres magnituds preses com a índex privilegiat de la inserció del jove en la societat: les taxes de nupcialitat (TN), les taxes d'activitat-ocupació (TA i TO) i taxes d'escolarització (TE). He elaborat, per això, dos tipus de gràfics, a partir de les dades censals ja analitzades en els anteriors apartats. Els quatre primers s'ocupen de la inserció professional dels joves, dibuixant l'estructura per edats dels canvis en l'activitat principal, per als dos censos dels quals disposem d'informació completa (el de 1940 i el de 1986). Els vuit darrers se centren en el procés d'inserció social dels joves, creuant les corbes de nupcialitat, activitat i desescolarització. Aquesta darrera magnitud és el resultat d'invertir la taxa d'escolarització, mesura que he adoptat per afavorir la comparació de les corbes.

2. L'estructura de la inserció professional apareix, a través dels gràfics, nítidament diferenciada segons el sexe i el moment històric. Segons el cens de 1940 (Gràfic 39), la joventut masculina de postguerra es caracteritza per una primerenca entrada en el treball, entre els 15 i els 19 anys, interrompuda en els grups d'edat posteriors causada pel llarg servei militar, i l'alta proporció d'empresonats existent. La traumàtica experiència del servei militar i la presó, recordada com una barrera per a la incorporació dels joves a la societat, té en aquest gràfic la seva contrastació empírica. Pel que fa a la joventut femenina (Gràfic 40), el predomini de la trama corresponent a les classificades com a "membres família" il·lustra el paper domèstic atorgat a la dona en la societat de postguerra, i els índexs irrelevants de població treballadora.

Els gràfics que representen el cens de 1986 (Gràfics 41-42) tenen, a primera vista, una estructura ben diferent als anteriors. Per tal d'afavorir la comparació amb el de 1940, he pres en consideració grups d'edat equivalents als d'aquest any. El resultat són uns gràfics amb un major equilibri entre la superfície ocupada per les diverses trames, així com un procés de transició més gradual. Pel que fa als nois, la trama fosca (treball remunerat) és inversa i similar a la clara (estudiants). La superfície entre ambdues l'ocupen una franja homogènia d'aturats, i una entrada en el grup d'edat 20-24 - molt més reduïda que la del 40- per als que compleixen el servei militar. Pel que fa a les noies, la principal constatació és la notable reducció de la superfície que representa les mestresses de casa, que adquireix dimensions considerables només a partir dels 30 anys, i encara en magnituds molt inferiors a les de 1940. S'observa, com entre la població masculina, un fort creixement de les estudiants, que perllonguen més temps la seva escolarització. Les actives, tot i que comencen a treballar més tard (al voltant dels 20 anys), representen un 40% de la població juvenil femenina, proporció que es manté a nivells alts la resta de la vida activa. L'aparició d'una categoria no contemplada el 1940, com és la de l'atur, es produeix amb més força que en la població masculina, tot i que a partir dels 30 anys aquesta franja es redueix.

3. La representació gràfica del procés d'inserció social dels joves (PIS), resultat de la juxtaposició de les corbes de nupcialitat, activitat i desescolarització, clou aquest capítol (Taules 24-27, Gràfics 43-50). Es representa en vuit gràfics referents als 4 censos a l'abast (els de 1940, 1970, 1981, i el

padró de 1986). Val a dir que el 1970 i el 1981 no aporten informacions fiables de les taxes d'escolarització, per la qual cosa es representen només les altres dues magnituds. Aiximateix, en el de 1986 he optat per substituir la taxa d'activitat per la d'ocupació, que considero més ajustada al real procés d'inserció laboral en un temps marcat per l'atur.

Els PIS masculí de postguerra presenta unes característiques singulars (Taula 24, Gràfic 43). La primerenca inserció laboral, correlativa a una acusada desescolarització, contrasta amb una nupcialitat molt tardana. Es pot dir que, des de que hom troba la primera feina, fins que homes casa, transcorren uns 12-13 anys. De nou la mill i la presó desnaturalitzen el gràfic, fins al punt que el darrer grup d'edat considerat (dels 30 als 39 anys) la taxa de nupcialitat supera a la d'activitat (això vol dir que hi han famílies que no disposen del sosté d'un pare que treballi). El PIS femení es caracteritza per l'assimetria entre la corba de la nupcialitat i la de l'activitat. A mesura que les dones es van casant -i probablement, encara que no disposem de dades, a mesura que comencen a tenir fills- deixen de treballar o renunciem a fer-ho en el futur. El 1970 la distància entre els joves actius i els casats s'ha reduït notablement (Taula 25, Gràfics 45-46). La raó no es troba en un retardament de la inserció en el treball (la corba de l'activitat no és molt diferent de la de 1940), sinó en un avançament del matrimoni. Recordem que, pel que fa als homes, l'EMPM s'havia reduït notablement en aquest període. Es pot dir que el matrimoni es produeix ara uns 7 anys després de trobar la primera ocupació. Pel que fa a les dones, i a més de l'avançament del matrimoni, es produeix un fort augment de l'activitat en el període juvenil. Amb tot, l'assimetria entre la corba d'activitat i la de nupcialitat és encara més acusada que la de 1940. A partir dels 19-20 anys l'ascens de la segona es veu compensat amb un descens proporcional de la primera, formant una X gairebé perfecta.

El PIS de 1981 presenta transformacions més notables (Taula 26, Gràfics 47-48). Pel que fa als nois, la distància entre TA i TN ha continuat reduint-se. L'EMPM ha baixat als seus nivells mínims, per dessota dels 25 anys. Però el tret més diferenciatiu és el canvi experimentat per la TA, amb un considerable retardament de l'edat de la incorporació a la vida activa, que la corba no acaba de representar amb claredat per la inclusió dels aturats entre els actius. També el PIS femení denota una transformació fonamental. Per primer cop es comença a trencar l'assimetria entre matrimoni i treball, i hom pot observar que el descens de les TA es produeix amb retard, i de manera no tan intensa, a l'augment de les TN. El cens de 1986 ens aporta de nou informació sobre la Taxa de Desescolarització (TD), així com dades per edats des dels 25 als 34 anys. Els gràfics confirmen les tendències apuntades el 1981. El PIS masculí presenta unes TO i unes TA gairebé idèntiques, paral·leles a les TD. Fins i tot a partir dels 30 anys les corbes de les TO i les TN es juxtaposen. El fenomen és encara més insòlit pel fort endarreriment experimentat en aquest any per l'edat del matrimoni. La raó d'aquest procés rau en un allargament real del període d'escolarització, així com en la substitució de l'Activitat per l'Ocupació com a taxa representativa de la inserció laboral, eliminant la distorsió provocada anteriorment per les taxes d'atur encobertes en les TA. El PIS femení clou la transformació iniciada la dècada anterior, amb la definitiva desvinculació del matrimoni com a sinònim d'interrupció de la vida activa. Es comença a treballar tard (vers els 25 anys s'assoleix la cota màxima), i amb unes proporcions d'ocupació més reduïdes que abans, però un cop casades les dones no abandonaran la feina. També aquí la TD corre paral·lela i per sobre de les TO i TN.

4. Podem establir, com a conclusió general, tres tipus de consideracions sobre les transformacions en el model d'Inserció Social dels Joves. En primer lloc, el PIS dels joves de postguerra es veu oburat per les condicions de precarietat econòmica i social en què es desenvolupa aquella societat. Les dificultats per a la independència econòmica, la impossibilitat de l'emancipació residencial, la manca d'habitatges per a les joves parelles, la interrupció de la professionalització i de la formació d'un patrimoni que suposen el servei militar i la presó, etc, són tots ells factors que endarrereixen l'entrada dels joves en la vida adulta. Tot plegat contrasta amb una primerenca inserció en

el treball, que degut a les condicions de l'època (explotacions del sistema d'aprenentatge, salaris ínfims, trencament que la mill suposa en aquest procés...) ni tan sols pot considerar-se una primera etapa en aquesta inserció en la societat. El model de PIS típic de postguerra suposa, aiximateix, una forta segregació sexual, amb una expulsió de la dona del mercat del treball, excepte en el període més jove previ al matrimoni.

La segona consideració afecta al moment de transformació d'aquest model de PIS de postguerra, i a la transició vers un nou PIS que s'imposarà durant els anys 80. Malgrat no disposar de dades per al període entre el 1940 i el 1970, plantejem com a hipòtesi que el canvi s'inicia en la dècada dels 60, i quan es comença a consolidar, durant la dècada dels 70, la reestructuració econòmica i social coneguda com a "crisi" en canviarà el rumb. La direcció d'aquest canvi va per una emancipació més primerenca dels joves, gràcies a un avançament del matrimoni, una major capacitat adquisitiva, i una major autonomia social propiciats per un nou context econòmic de creixement i benestar. Això compensa un encara matisat aplaçament de l'entrada en la vida activa, combinat amb un augment espectacular de les taxes d'escolarització. El model contempla també la reducció de les diferències entre el PIS masculí i el femení, amb la incorporació de la dona jove al treball, així com als estudis superiors, que fins llavors estaven reservats a la població masculina.

Finalment, la tercera consideració pretén sintetitzar els trets essencials del model oposat de PIS, que s'imposarà en la dècada dels 80. Aquest es caracteritza, com el dels anys 40, per una inserció molt retardada dels joves en la societat, però deguda a causes ben diferents. La tendència al retard en la incorporació dels joves al treball es consolida en una nova direcció, forçada pel nou context d'atur crònic. Com el grup social a qui primer i més intensament afecta la desocupació, la joventut veurà limitada en gran mesura les oportunitats d'inserció professional, i de la subsegüent independència econòmica. Juntament amb l'encariment del mercat de l'habitatge, això impossibilitarà l'emancipació residencial dels joves, i la creació d'una nova llar. L'endarreriment del matrimoni en serà el resultat més immediat, però no el més greu. La precarietat econòmica, el treball eventual, dibuixaran un llarg període en què hom ha abandonat l'adolescència, però encara no és possible fer front a les responsabilitats i a les possibilitats de la vida adulta. Pel que fa al PIS femení, el nou model clou la tendència a la compatibilització entre matrimoni i treball, just en el moment en que l'atur impedirà a bona part d'aquestes joves la definitiva inserció laboral. El model és aquí oposat al dels 40: no és en la primera joventut, abans del matrimoni, quan les joves treballen (la majoria estudien, o bé l'atur els ho impedeix), sinó que és a partir dels 26 anys (quan la majoria ja estan casades, i s'han reduït les taxes d'atur) quan trobarem unes taxes d'ocupació femenina més altes i estables.

7. La distribució espacial de la població juvenil

1. L'estudi de la distribució espacial de la joventut és important per dos motius. En primer lloc, perquè el territori és un factor essencial a tenir en compte en qualsevol recerca estadística, i ho és de manera especial per als problemes que ens ocupen. En les transformacions que tenen lloc en aquest període, la diferenciació espacial hi té una gran transcendència. Pensem només en l'emigració del camp a la ciutat, o en l'arribada a Lleida de grans fornades immigratòries del sud peninsular. Pensem també en la forta personalitat dels barris, que apareix en molts testimonis autobiogràfics. La pèrdua de les velles solidaritats dels barris del centre, que relaten alguns informants, es compensa amb l'aparició de noves estratificacions socials i lleialtats als barris perifèrics, assenyalades per altres entrevistats. Per altra banda, i com ha recordat Solé i Serratosa (1987, 45) els joves tenen en tots

aquests processos un protagonisme particular: ells han estat els agents de les migracions, i la seva mobilitat ha estat el motor de profundes transformacions en la relació entre home i territori.

El segon motiu és que la distribució de la població en el territori és un índex privilegiat per estudiar la diversificació social, i en especial l'estratificació en classes. És aquesta una de les febleses principals de l'estadística: la tendència a presentar la població com un tot homogeni, menyspreuant la seva diferenciació interna. Els censos no aporten gairebé mai dades d'aquesta naturalesa, i això ens impedeix establir especificacions pel que fa a la diversitat dels processos de joventut en les diverses classes socials. No hi ha dubte que la disponibilitat d'informacions per barris ens permetria donar una visió més aproximada de la diferenciació interna de la població juvenil a Lleida. Les dificultats per afrontar aquest tipus de variables són, però, insalvables: les fonts d'informació són inexistent. Els censos de població no contempnen tampoc la realitat dels barris com a unitat d'anàlisi. Les dades s'ofereixen sempre per al conjunt de la ciutat. Altres tipus d'estadístiques que ens podrien aportar informacions paral·leles són també inexistent, o tracten aspectes que no guarden relació amb la població juvenil. Com en tants altres aspectes, la realitat dels barris és la gran desconeguda. Un buidatge dels padrons municipals del període podria aportar-nos algunes dades interessants, però és un esforç que depassa del tot les nostres possibilitats. L'alternativa ha consistit en dur a terme aquest buidatge per al padró de 1981, gràcies a la informatització de les dades realitzada pel Servei d'Informàtica de la Paeria. Els resultats, prou rics, són els únics que podem comentar en aquest apartat. La seva representació gràfica en quatre mapes pot ajudar-nos a copsar-ne millor la seva significació.

2. El primer aspecte a considerar és la quantificació global de la població juvenil segons els barris (Taula 28, Mapa 1). He utilitzat la classificació que dels barris fa el padró, dividint-los en 19 zones. Aiximateix, he agrupat les dades en tres tipus d'habitat. La Zona I, que correspon als barris de la perifèria, amb nivells inferiors de renda i que van experimentar el seu creixement amb les fornades immigratòries dels 50 i els 60. (Balàfia, Bordeta, Cap Pont, Pardinyes, Magraners, Mariola, Secà). La zona II, que correspon al centre urba (del casc històric a les rondes), amb nivells superiors de renda -excepte en el cas de la part més degradada del barri antic- i una estructura urbana més consolidada (Barri antic, Camp d'Esports, Clot, Instituts-Catalunya, Aragó-Balmes-Cra Osca i Ferran-Estació). La zona III agrupa les partides de l'entorn de la ciutat que formen part del municipi (Basses Alpicat, Butsènit, Llívia, Vilanoveta, Raimat-Sucs-Suquets, Torres de Sanui), amb un poblament de tipus agrari o de segona residència. La població juvenil (que per motius tècnics correspon aquí a la població entre 15 i 30 anys) es distribueix de la següent manera: 13.224 joves al centre urbà; 12.802 als barris de la perifèria i 1.782 a les partides. Els barris de la Mariola (3.943), Balmes (2.612) i Clot (2.526) són els que acullen un nombre més elevat de joves. El càlcul de les Taxes de Joventut mostra algunes singularitats visibles en el mapa 1. Les TJ més elevades es donen als Magraners (amb un 33%), Mariola (28%), Pardinyes (27%) i el Secà (27%). Les TJ inferiors es donen a les partides (amb el mínim de 21,7% per a Llívia). Els barris del centre presenten uns percentatges intermitjos, amb una mitjana de 24,7%. Es constata, doncs, unes TJ més elevades en els barris perifèrics amb predomini de població immigrada i taxes de natalitat més elevades.

3. La segona aproximació a la realitat dels barris la farem a través de les taxes escollides com a representatives del procés d'inserció dels joves en la societat: nupcialitat, ocupació i escolarització (Taula 29, Mapes 2,3,4). També aquí retrobem fortes diferenciacions. Els barris amb unes taxes de nupcialitat més elevades tornen a ser els perifèrics, amb una mitjana del 28,1% de casats. Dins d'aquests, barris com Pardinyes, Cap Pont i la Bordeta, amb un poblament més estabilitzat i una estructura social més diversificada, presenten TN molt superiors als barris de poblament originalment marginal, o de nivell inferior de renda (Magraners, Secà i Mariola). Altres factors que poden intervenir són l'establiment de parelles joves, i uns índexs d'atur inferiors (Taula 30). Els barris benestants

del centre presenten una TN mitjana de 21,6%, amb zones com els Instituts i Balmes amb percentatges inferiors al 20%. El tradicional retard del matrimoni en la petita i mitjana burgesia, així com el procés d'envelliment del centre, poden ser factors explicatius. On les TN se situen a nivells mínims, però, és en les partides, amb una mitjana de 13,7%, i el cas insòlit de les basses d'Alpicat (9%).

Pel que fa a l'ocupació, torna a ser molt més elevada als barris de la Zona I, amb una TO mitjana de 38%, molt superior als 28% de la zona II. Les partides se situen a un nivell mitjà, amb un 34%. Pardinyes, Magraners, el Secà i Llívia són els únics que superen el 40%, mentre que les Basses, i Aragó-Balmes- Cra.Osca estan per sota del 25%. L'escolarització, en canvi, representa magnituds inverses. Per sota del 50% hi ha Magraners, Pardinyes, Cap Pont, Secà i Bordeta. Els que superen el 60% són els barris residencials del centre (Instituts, Aragó, Camp d'Esports i Clot). Les partides se situen amb una mitjana del 51,8%. La combinació de les tres magnituds denota, doncs, una notable coherència. Els barris obrers de la perifèria presenten les TJ més elevades, que es corresponen a un matrimoni més primerenc, una inserció laboral més intensa, i una escolarització més baixa. Les zones residencials del centre urbà manifesten unes TJ intermitges, una nupcialitat retardada, una inserció laboral endarrerida, i uns índexs elevats d'escolarització. La població principalment agrícola de les partides presenta les TJ més reduïdes, una nupcialitat molt baixa, una ocupació força elevada i uns nivells intermitjos d'escolarització.

4. El tercer i darrer aspecte diferenciador ens l'aporten les dades sobre el treball i l'atur (Taula 30). Les dades fan aquí referència al grup d'edat comprès entre els 16 i els 24 anys. La primera constatació és la no exacta correspondència entre TA i TO. Els barris amb unes TA més elevades són els que tenen taxes d'atur més grans. En canvi els barris amb unes TA inferiors és on la incidència de l'atur és menor. La zona I es caracteritza pels percentatges més elevats en totes les magnituds: TA que superen el 50% (amb una mitjana de 56,8%), TO del 39% i índexs d'atur del 18%. Els barris més allunyats del centre són els que presenten magnituds superiors: Magraners, amb una TA de 67,1% i Secà amb 65,4%. L'ocupació ronda el 40%, assolint Pardinyes el primer lloc amb el 43%. Les taxes d'atur, finalment, també són les més elevades, amb una mitjana global del 18%. La desocupació té una incidència més gran en els barris de condició socio-econòmica més precària, com la Mariola (21,2%), Magraners (26,3%) i el Secà (23,6%). En aquests dos darrers casos, que eren els barris amb TA més altes, hi predomina l'atur de primera ocupació. El cas invers és Pardinyes, on aquesta classe d'atur a penes passa del 5%. El cas d'aquest barri perifèric, però amb un nivell de renda i d'estabilitat de la població superior als altres, és simptomàtic: la menor incidència de l'atur permet que s'assoleixin TO superiors amb menors TA. El percentatge d'aturats sobre el total dels actius és del 25%, molt més reduït que la mitjana de la zona (31,7%), i que la dels barris de renda inferior (Mariola, Magraners, Secà), que superen el 36%. Els altres barris que formen part de la zona (Balàfia, Bordeta, Cap Pont) es caracteritzen per TA i d'atur intermitges, superiors a les dels barris del centre, però inferiors a la mitjana de la zona.

Els barris benestants del centre que componen la zona II és caracteritzen per TA que a penes sobrepassen el 40%, nivells d'atur del 12% i TO del 28%. La distància amb les magnituds de la zona I, que sobrepassa els 16 punts pel que fa a la TA, es redueix als 10 punts en la TO, gràcies a un atur 6 punts menor. Dos casos extrems són el de Instituts/Catalunya, amb el nivell inferior de taxes (una TA del 13,8%, una TO del 9,6% i una TAT del 4,1%); així com el del Barri Antic, amb proporcions properes a les de la zona I (49% de TA, 30% de TO i 19% de TAT). Val a dir que en les TAT hi predomina, excepte en el barri antic, l'atur de primera ocupació per sobre de l'atur continuat. Pel que fa al percentatge d'aturats sobre el total dels actius, és de 29,9%, inferior al de la zona I i superior al de la zona III. Els trets característics de les partides que formen part de la zona III són els següents: Unes TA intermitges (49%), unes TO elevades (38%) i uns índexs d'atur reduïts (11%). La primerenca inserció en l'activitat agrícola afavoreix uns nivells d'ocupació similars als de la zona I, i una subdimensió

de l'atur, que compensa unes TA inferiors a les de la zona I. La proporció d'aturats respecte de la població activa és, de fet, la més reduïda de tota Lleida (amb un 22% de mitjana). Amb tot, la zona presenta una forta diferenciació interna. Les partides de nivells de renda inferiors i un tipus de poblament suburbà en certs moments històrics (com Llívia, Vilanoveta i Torres de Sanui) presenten trets que s'apropen als de la zona I (altes TA i TAT). Mentre que les partides amb una tradició agrària més consolidada, i amb predomini del rec (Butsènit i Raimat/Sucs/Suquets), així com un territori que fa de segona residència de la burgesia local (Basses Alpicat), presenten característiques semblants a les zona II (Reducció de les TA i de les TAT).

TAULES

INDEX

1. La població juvenil a Lleida (1930-1986)
2. Estat civil de la població juvenil (1930-1986)
3. Evolució de l'edat mitjana del primer matrimoni (1930-1986)
4. Estat civil dels joves (1940)
5. Estat civil dels joves (1960)
6. Estat civil dels joves (1970)
7. Estat civil dels joves (1981)
8. Estat civil dels joves (1986)
9. Activitat professional per sexe i grups d'edat (1940)
10. Població activa per edat i sexe (1970)
11. Població activa per edat i sexe (1986)
12. Taxes d'atur juvenil per edat i sexe (1986)
13. Evolució de l'atur juvenil a la província de Lleida (1978-1988)
14. L'atur juvenil sobre l'atur total a Catalunya (1982-1985)
15. Evolució de la matrícula a l'Institut de Batxillerat de Lleida (1940-1986)
16. Evolució de la matrícula a d'altres centres d'ensenyament secundari i professional de Lleida (1940-1986)
17. Evolució de la matrícula a l'Escola de Magisteri de Lleida (1940-1977)
18. Evolució de la matrícula als centres d'ensenyament secundari de la província de Lleida (1967-1986)
19. Els estudis universitaris a Lleida (1968-1988)
20. Població estudiant segons classe d'ensenyament a Lleida (1950-1981)
21. Taxes d'escolarització per edats (1986)
22. Inserció professional dels joves (1940)
23. Inserció professional dels joves (1986)
24. Procés d'inserció social dels joves (1940)
25. Procés d'inserció social dels joves (1970)
26. Procés d'inserció social dels joves (1981)
27. Procés d'inserció social dels joves (1986)
28. La població juvenil per barris (1981)
29. Taxes de nupcialitat, ocupació i escolarització per barris (1981)
30. El treball i l'atur juvenil per barris (1981)

Taula 1.- LA POBLACIO JUVENIL A LLEIDA (1930-1986)**HOMES**

ANY	15-19	20-24	25-29	TOTAL
1930	1.663	3.265	1.638	5.666
1930	1.663	3.265	1.638	5.666
1940	1.845	3.256	2.150	7.251
1960	2.710	4.353	2.056	9.119
1970	3.531	3.346	3.219	10.096
1981	4.506	4.785	4.742	14.033
1986	4.408	4.432	4.192	13.032

DONES

ANY	15-19	20-24	25-29	TOTAL
1930	2.001	1.967	1.867	5.835
1940	2.041	1.924	1.892	5.857
1960	2.329	2.048	2.712	7.091
1970	3.497	3.339	3.066	9.902
1981	4.479	4.785	4.838	13.868
1986	4.354	4.423	4.292	13.069

TOTALS

ANY	P.TOTAL	15-29	TAXA JOVENTUT (%)	
			LLEIDA	CATALUNYA
1930	38.868	11.501	29,5	26,5
1940	41.464	13.108	31,6	25,4
1960	63.850	16.210	25,3	21,9
1970	90.884	19.998	22,0	22,0
1981	110.440	27.901	25,2	22,4
1986	111.507	26.102	23,4	-

FONT: Elaboració pròpia a partir dels *Censos de Població* (1940, 1960, 1970, 1981) i del *Padró Municipal d'Habitants* (1986). Les Taxes de Joventut de Catalunya estan extretes de SOLE I SERRA-TOSA, 1987. Les dades fan referència a població de fet.

Taula 2.- ESTAT CIVIL DE LA POBLACIO JUVENIL (1930-1986)**LLEIDA (%)**

ANY	HOMES				DONES			
	SOL	CAS	VID	S-D	SOL	CAS	VID	S-D
1930	84,0	15,9	0,1	-	68,6	31,0	0,4	-
1940	88,9	11,0	0,1	-	72,4	26,1	1,5	-
1960	85,6	14,4	0,0	0	61,6	38,1	0,3	0
1970	76,8	23,2	0,0	0	60,9	39,0	0,1	0
1981	73,6	26,1	0,2	1,1	60,7	37,8	0,4	1,1
1986	77,3	22,6	0,0	1,1	64,7	34,1	0,1	1,1

CATALUNYA (%)

1930	80,9	18,8	0,2	-	66,8	32,7	0,5	-
1940	86,2	13,6	0,2	-	72,7	25,8	1,5	-
1960	77,6	22,3	0,1	0	61,1	38,6	0,3	0,1
1970	76,0	23,9	0,1	0	59,2	40,4	0,2	0,2
1981	69,0	29,4	0,2	0,5	55,1	43,5	0,4	1,0

FONT: Elaboració pròpia i SOLE I SERRATOSA, 1987. Les dades fan referència a la població entre 15 i 29 anys. SOL: Solters/solteres. CAS: Casats/casades. VID: Vidus/vídues. S-D: Separats-des/divorciats-des

Taula 3.- EVOLUCIO DE L'EDAT MITJANA DEL PRIMER MATRIMONI A LLEIDA (1930-1986)

ANY	HOMES	DONES
1930	28,90	25,39
1940	29,02	26,07
1960	26,73	23,39
1970	26,20	22,51
1981	24,59	22,13
1986	26,65	24,27

FONT: Elaboració pròpia i SOLE I SERRATOSA (1987)

Taula 4.- ESTAT CIVIL DELS JOVES (1940)

EDAT	HOMES				DONES				% NUPCIALITAT	
	TOT	SOL	CAS	VID	TOT	SOL	CAS	VID	HOMES	DONES
15	352	352	0	0	372	372	0	0	0,0	0,0
16	337	337	0	0	375	372	3	0	0,0	0,8
17	351	351	0	0	389	385	4	0	0,0	1,0
18	423	422	1	0	471	465	6	0	0,2	1,2
19	382	381	1	0	434	418	16	0	0,2	3,6
20	562	558	4	0	447	419	28	0	0,7	6,2
21	624	613	11	0	320	263	55	2	1,7	17,8
22	744	720	23	1	462	335	117	10	3,2	27,4
23	742	706	35	1	359	234	117	8	4,8	34,8
24	584	526	58	0	336	196	132	8	9,9	41,6
25	707	618	87	2	389	210	172	7	12,5	46,0
26	372	258	113	1	390	174	200	16	30,6	55,3
27	330	217	111	2	344	105	228	11	34,2	70,2
28	381	217	163	1	403	122	260	21	43,0	69,7
29	360	164	194	2	286	82	194	10	54,4	71,3
30	438	168	267	3	447	116	308	23	61,6	74,0
31	333	106	220	7	272	40	212	20	68,1	85,2
32	388	102	284	2	304	60	232	12	73,7	80,2
33	346	84	257	9	326	47	269	10	75,7	85,5
34	341	68	262	9	271	45	207	19	80,0	83,3

FONT: *Cens de Població*, 1940 i elaboració pròpia

Taula 5.- ESTAT CIVIL DELS JOVES (1960)

EDAT	HOMES					DONES					% NUPCIALITAT	
	TOT	SOL	CAS	VID	SEP	TOT	SOL	CAS	VID	SEP	HOM	DON
15	606	606	0	0	0	507	507	0	0	0	0,0	0,0
16	708	708	0	0	0	475	475	0	0	0	0,0	0,0
17	544	544	0	0	0	447	435	12	0	0	0,0	2,6
18	459	459	0	0	0	492	468	24	0	0	0,0	4,8
19	393	389	4	0	0	408	384	24	0	0	1,0	5,8
20	556	552	4	0	0	496	432	64	0	0	0,7	12,9
21	276	260	16	0	0	288	220	64	0	0	5,7	22,2
22	2619	2596	23	0	0	368	268	100	0	0	0,8	27,1
23	342	299	39	4	0	392	212	180	0	0	12,5	45,9
24	560	482	78	0	0	504	216	288	0	0	13,9	57,1
25	357	223	124	0	0	556	196	356	4	0	34,7	64,7
26	385	229	156	0	0	479	96	379	4	0	40,5	79,9
27	451	175	276	0	0	559	176	379	4	0	61,1	68,5
28	439	153	276	0	0	555	108	439	8	0	62,8	80,5
29	424	105	319	0	0	563	164	395	4	0	75,2	70,8
30	451	101	350	0	0	599	140	451	4	4	77,6	76,6
31	73	19	54	0	0	116	16	100	0	0	73,9	86,2
32	334	54	280	0	0	432	88	344	0	0	83,8	79,6
33	516	66	450	0	0	599	124	467	4	4	87,2	79,2
34	552	62	490	0	0	491	100	387	4	0	88,7	79,6

FONT: *Cens de Població* 1960 i elaboració pròpia.

Taula 6.- ESTAT CIVIL DELS JOVES (1970)

EDAT	HOMES					DONES					% NUPCIALITAT	
	TOT	SOL	CAS	VID	S-D	TOT	SOL	CAS	VID	S-D	HOM	DON
15	720	715	5	0	0	704	704	0	0	0	0,6	0
16	715	712	3	0	0	682	677	5	0	0	0,4	0,7
17	785	785	0	0	0	707	692	15	0	0	0,0	2,1
18	698	693	5	0	0	704	684	20	0	0	0,7	2,8
19	613	605	8	0	0	700	642	58	0	0	1,3	8,2
20	700	687	13	0	0	715	614	101	0	0	1,8	14,1
21	685	652	33	0	0	648	467	181	0	0	4,8	27,9
22	715	666	49	0	0	669	421	242	3	3	6,8	36,6
23	601	501	100	0	0	656	286	365	0	5	16,6	55,6
24	645	442	203	0	0	651	229	419	3	0	31,4	64,8
25	637	302	332	3	0	664	173	488	3	0	52,5	73,9
26	622	277	342	3	0	640	138	499	0	3	55,6	77,9
27	617	192	425	0	0	604	110	486	5	3	68,8	81,2
28	596	121	475	0	0	612	93	514	0	5	79,6	83,9
29	447	98	349	0	0	546	68	475	3	0	78,0	87,5
30	581	82	494	2	3	545	78	552	10	5	85,3	87,1
31	334	40	294	0	0	367	30	326	8	3	88,0	91,0
32	489	69	417	3	0	481	48	423	5	5	85,8	88,9
33	561	69	492	0	0	584	17	561	3	3	87,7	96,5
34	638	62	571	0	5	538	35	600	3	0	89,4	94,5

FONT: *Cens de Població 1970* i elaboració pròpia.

Taula 7.- ESTAT CIVIL DELS JOVES (1981)

EDAT	HOMES					DONES					% NUPCIALITAT	
	TOT	SOL	CAS	VID	S-D	TOT	SOL	CAS	VID	S-D	HOM	DON
15	876	871	5	0	0	939	935	4	0	0	0,5	0,4
16	870	861	9	0	0	914	883	31	0	0	1,0	3,3
17	835	817	18	0	0	830	804	21	0	4	2,1	3,0
18	886	886	0	0	0	865	763	83	4	4	0,0	10,5
19	981	934	39	0	8	893	771	114	0	9	4,7	13,7
20	928	821	91	4	12	842	628	196	9	9	11,5	25,4
21	959	865	82	0	13	836	535	293	0	9	9,9	36,1
22	816	676	136	4	0	852	504	335	0	13	17,1	40,8
23	843	592	251	0	0	944	405	526	0	13	29,7	57,0
24	823	546	268	8	0	818	247	537	9	26	33,5	69,9
25	865	365	488	4	8	907	193	706	4	4	57,8	78,7
26	888	277	585	13	13	739	119	577	13	30	68,8	83,8
27	714	173	537	0	4	743	128	602	5	8	75,7	82,7
28	855	202	640	0	9	750	89	631	9	21	75,9	88,1
29	638	110	497	4	26	663	53	597	4	9	82,6	92,0
30	731	151	575	4	1	674	89	563	4	17	79,3	86,6
31	683	83	591	4	4	791	114	660	4	13	87,7	85,5
32	779	73	702	0	4	742	88	632	0	22	90,6	88,1
33	803	113	663	4	13	805	60	727	4	13	85,9	92,4
34	799	112	678	0	8	691	46	620	13	13	85,9	93,4

FONT: *Cens de Població 1981* i elaboració pròpia.

Taula 8.- ESTAT CIVIL DELS JOVES (1986)

EDAT	HOMES					DONES					% NUPCIALITAT	
	TOT	SOL	CAS	VID	S-D	TOT	SOL	CAS	VID	S-D	HOM	DON
15	871	870	1	0	0	910	905	5	0	0	0,1	0,5
16	888	888	0	0	0	824	822	2	0	0	0,0	0,2
17	885	879	5	0	0	871	850	21	0	0	0,5	2,4
18	909	901	8	0	0	888	844	43	0	1	0,8	4,9
19	856	842	14	0	0	862	788	70	0	4	1,6	8,5
20	890	865	25	0	0	900	796	99	0	5	2,8	11,5
21	901	841	59	0	1	942	767	170	0	5	6,5	18,5
22	903	805	97	0	0	863	593	260	2	7	10,7	31,1
23	830	709	118	0	3	884	532	339	1	12	14,2	44,3
24	908	657	245	0	5	835	412	405	2	15	27,4	50,5
25	808	497	305	0	6	909	346	530	3	29	38,4	61,8
26	848	424	416	2	6	846	247	574	6	19	50,0	70,8
27	856	352	495	0	9	908	249	637	1	21	58,8	72,5
28	855	274	564	0	16	858	149	689	1	19	67,8	82,5
29	824	215	593	2	14	772	139	613	2	18	73,9	88,9
30	756	169	575	0	12	838	103	709	2	24	75,0	87,7
31	807	127	668	0	12	761	83	643	9	26	84,2	89,0
32	807	144	642	1	20	760	75	654	5	26	82,1	90,1
33	755	102	641	2	10	790	63	693	7	27	86,4	92,0
34	707	76	611	4	16	751	71	639	8	33	89,2	93,2

FONT: *Padró Municipal d'Habitants 1986* i elaboració pròpia.

Taula 9.- ACTIVITAT PROFESSIONAL PER SEXE I GRUPS D'EDAT (1940)

TOTALS SECTOR	HOMES			DONES		
	15- 19	20- 29	TOTAL POBL.	15- 19	20- 29	TOTAL POBL.
Agricultura i Ramaderia	539	519	2901	57	90	258
Indústria Alimentària	87	83	443	9	7	23
Indústria Fusta	99	97	475	1	-	4
Treball Metalls	146	120	524	-	-	-
Altres Indústries	86	91	430	5	13	27
Tèxtil i Confecció	15	27	134	73	119	246
Construcció	132	209	1312	-	-	-
Transports	61	162	1279	2	7	26
Comerç	161	285	1501	41	73	243
Servei Domèstic	1	5	34	203	322	715
Admin. Pública	11	62	299	3	26	41
Profs. Liberals	59	197	752	3	54	129
Exèrcit	5	2557	2677	-	-	-
Clergat	4	16	89	16	42	264
Estudiants	268	120	3763	166	36	3547
Membres Família	-	-	1205	1383	2830	12396
Improductius	47	59	536	50	72	483
Presos	23	619	2341	2	10	74
Sense treball	7	14	66	4	3	9
TOTAL	1845	5406	21716	2041	3736	19748

TAULA RESUM	HOMES			DONES		
Agricultura	539	519	2901	57	90	258
Indústria	665	627	3318	88	139	300
Serveis	293	711	3865	252	482	1154
Total Actius	1497	1957	10084	397	711	1712
Estudiants	268	120	3763	166	36	3547
Exèrcit	5	2557	2677	-	-	-
Membres Família	0	0	1205	1383	2830	12396
Empresonats	23	619	2341	2	10	74
Altres Improductius	51	75	625	66	114	747
TOTAL	1845	5406	21716	2041	3736	19748

PERCENTATGES	HOMES			DONES		
SECTOR	15- 19	20- 29	TOTAL POBL.	15- 19	20- 29	TOTAL POBL.
Agricultura	29,2	9,6	13,3	2,7	2,4	1,3
Indústria	36,0	11,5	15,2	4,3	3,7	1,5
Serveis	15,8	13,1	17,8	12,3	12,9	5,8
TOTAL ACTIUS	81,1	36,2	46,4	19,4	19,0	8,7
Estudiants	14,5	2,3	17,2	8,1	0,9	17,9
Exèrcit	0,2	47,4	12,3	-	-	-
Membres Família	0	0	5,5	67,7	75,7	62,7
Empresonats	1,2	11,5	10,7	0	0,2	0,3
Altres Improd.	2,7	1,3	2,9	3,2	3,1	3,9
TOTAL NO ACTIUS	18,6	62,5	48,6	79,0	79,9	84,8

FONT: Elaboració pròpia a partir del Cens de Població de 1940.

Taula 10.- POBLACIO ACTIVA PER EDAT I SEXE (1970)

EDAT	HOMES		DONES		TAXA D'ACTIVITAT	
	TOTAL	ACTIUS	TOTAL	ACTIVES	HOMES	DONES
14	824	239	691	144	29,0	20,8
15	720	323	704	256	44,8	36,3
16	715	387	682	289	54,1	42,3
17	785	506	707	356	64,4	50,3
18	698	524	704	408	75,0	57,9
19	613	443	700	422	72,2	60,2
20	700	536	715	374	76,5	52,3
21	685	529	648	334	77,2	51,5
22	715	552	669	306	77,2	45,7
23	601	533	656	239	88,6	36,4
24	645	572	651	181	88,6	27,8
25-29	3219	2825	3066	613	87,7	19,9
30-34	2803	2581	2715	317	92,1	11,6

FONT: *Cens de Població, 1970 i elaboració pròpia.*

Taula 11.- POBLACIO ACTIVA PER EDAT I SEXE (1986)

EDAT	HOMES		DONES		TAXA D'ACTIVITAT	
	TOTAL	ACTIUS	TOTAL	ACTIVES	HOMES	DONES
16	888	230	824	168	26,9	20,3
17	885	344	871	244	38,8	28,0
18	909	389	888	332	42,7	37,3
19	856	392	862	379	45,7	43,9
20	890	400	900	407	44,9	45,2
21	901	565	942	492	62,7	55,2
22	903	655	863	458	72,5	53,0
23	830	669	884	542	80,6	61,3
24	908	771	835	550	84,9	65,8
25	808	714	909	590	88,3	64,9
26	848	780	846	542	91,9	64,0
27	856	800	908	552	93,4	60,7
28	855	818	858	474	95,6	55,2
29	824	796	772	421	96,6	54,5
30	756	731	838	425	96,6	50,7
31	807	788	761	373	97,6	49,0
32	807	779	760	359	96,5	47,2
33	755	738	790	333	97,7	42,1
34	707	688	751	326	97,3	43,4

FONT: *Padró Municipal d'Habitants, 1986 i elaboració pròpia.*

Taula 12.- TAXES D'ATUR JUVENIL PER EDAT I SEXE (1986)

(%) EDAT	BUSCA 1a OCUPACIO		ATURAT I BUSCA OCUP.		TOTAL	
	HOMES	DONES	HOMES	DONES	HOMES	DONES
15	0,5	0,2	0,0	0,0	0,5	0,2
16	1,7	2,0	0,3	0,1	2,0	2,1
17	6,0	7,8	0,4	0,1	6,4	7,9
18	11,5	9,9	1,6	0,8	13,1	10,7
19	10,6	9,8	3,8	2,9	14,4	12,7
20	12,9	13,7	5,2	5,5	18,1	19,2
21	13,3	15,4	7,7	8,2	21,0	23,6
22	10,8	15,0	6,3	6,3	17,1	21,3
23	13,6	13,8	11,4	7,0	25,0	20,8
24	10,6	12,3	12,5	12,5	23,1	24,8
25	8,0	8,7	12,2	11,7	20,2	20,4
26	6,7	12,7	13,6	11,9	20,3	24,6
27	4,8	7,2	11,8	12,0	16,6	19,2
28	5,2	5,6	10,3	12,4	15,5	18,0
29	4,2	3,6	9,9	11,3	14,1	14,9
30	2,7	3,3	10,0	8,8	12,7	12,1
31	2,0	2,0	9,9	9,8	11,9	11,8
32	1,8	1,0	8,6	9,1	10,4	10,1
33	1,1	0,1	9,3	7,8	10,4	7,9
34	0,4	0,9	9,3	6,6	9,7	7,5

FONT: *Padró Municipal d'Habitants*, 1986 i elaboració pròpia.

Taula 13.- EVOLUCIO DE L'ATUR JUVENIL A LA PROVINCIA DE LLEIDA (1978-1988)

ANY	HOMES	DONES	T.JOVES	TOTAL	% AT JUV/TOT
1978	516	541	1.057	2.689	39,33
1979	679	697	1.377	3.185	43,25
1980	1.003	1.077	2.080	4.651	44,72
1981	1.458	1.540	2.998	6.583	45,55
1982	1.874	2.039	3.913	8.955	43,70
1983	2.609	2.922	5.532	11.663	47,43
1984	2.891	3.601	6.493	13.276	48,91
1985	2.810	3.716	6.527	14.389	45,36
1986	2.277	3.186	5.463	13.082	41,76
1987	-	-	4.728	12.291	38,46
1988	1.375	2.805	4.180	11.987	34,87

FONT: Institut Nacional d'Ocupació (INEM) de Lleida.

(*) Les dades corresponen a la mitjana anual de l'atur registrat cada mes a les oficines de l'INEM de la província de Lleida, referides a la població entre 16 i 24 anys. Les dades de 1978 fan referència al primer semestre.

Taula 14.- L'ATUR JUVENIL SOBRE L'ATUR TOTAL A CATALUNYA (1982-1985)

ANY	MES	LLEIDA	BARNA	TARRAG	GIRONA	CATALUNYA
1982	Gener	43,5	44,8	45,9	41,4	44,7
	Abril	42,1	45,3	47,8	42,5	45,3
	Juliol	43,1	45,3	49,0	40,7	45,3
	Novembre	45,7	47,7	48,8	41,7	47,1
1983	Gener	45,5	48,3	47,6	42,6	47,9
	Abril	45,4	48,1	45,1	43,2	47,6
	Juliol	49,3	48,4	47,4	44,5	48,1
	Octubre	48,6	49,7	47,4	43,2	49,2
1984	Febrer	48,2	48,6	45,9	41,9	48,2
	Abril	48,3	48,6	46,1	42,3	48,1
	Juliol	50,7	48,5	46,1	41,4	47,7
	Novembre	47,9	47,3	44,6	40,3	46,8
1985	Gener	46,4	46,1	44,1	40,4	45,7
	Abril	45,6	45,5	44,3	41,3	45,2
	Juliol	45,3	44,8	42,7	41,3	43,6
	Octubre	44,7	44,6	42,5	37,0	44,1

FONT: MAUREL & MORELL, 1987.

Taula 15.- EVOLUCIO DE LA MATRICULA A L'INSTITUT DE BATXILLERAT DE LLEIDA (1940-1986)

CURS	TIPUS MATRICULA			TOTALS		
	OFIC	LLIU	PRIV	HOMES	DONES	TOTAL
1940-41	430	0	429	529	336	865
1941-42	438	0	481	520	401	921
1942-43	430	255	520	703	501	1.204
1943-44	367	377	524	807	482	1.289
1944-45	366	536	532	905	529	1.432
1945-46	370	750	556	1025	551	1.676
1946-47	339	907	652	1082	816	1.988
1947-48	406	1094	825	1458	867	2.325
1948-49	261	931	661	1145	708	1.853
1949-50	237	1002	610	1157	692	1.849
1950-51	242	1184	625	1241	812	2.053
1951-52	224	1285	691	1324	876	2.200
1952-53	203	1625	816	1597	1057	2.644
1953-54	281	1904	743	1754	1174	2.928
1954-55	302	1035	762	1888	1211	3.099
1955-56	329	2401	833	2123	1440	3.563
1956-57	329	3081	912	2569	1753	4.322
1957-58	394	3487	900	2874	1907	4.781
1958-59	423	3781	853	3052	2005	5.057
1959-60	566	4159	760	3381	2235	5.616
1960-61	584	4552	1103	3782	2462	6.244
1961-62	722	4836	1312	4029	2841	6.770
1962-63	740	6007	1509	5345	2911	8.255
1963-64	737	5102	1925	4462	3325	7.784
1964-65	759	5075	2380	4553	3661	8.214
1965-66	826	5564	2687	4970	4107	9.077
1966-67	1277	6506	3151	7012	5579	10.527
1978-79	3087		1932	-	-	5.019
1981-82	3080		1875	-	-	4.955
1985-86	3315		2048	-	-	5.363

FONT: Elaboració pròpia a partir de les *Estadísticas de Establecimientos de Enseñanza* (Ministerio de Educación Nacional, 1940-44); *Estadísticas de Enseñanza* (INE, 1945-67) i VARELA, 1987.

Taula 16.- EVOLUCIO DE LA MATRICULA A D'ALTRES CENTRES D'ENSENYAMENT SECUNDARI I PROFESSIONAL DE LLEIDA (1941-1986)

CURS	ESCOLA TREBALL O SINDIC			COMERC			SEMINARI	TOTAL F.P.	
	HOM	DON	TOT	HOM	DON	TOT			
1941-42	110	0	110	-	-	-	-	110	
1942-43	322	116	438	-	-	-	152	438	
1943-44	238	116	354	-	-	-	147	354	
1944-45	140	46	186	-	-	-	180	186	
1945-46	220	75	295	-	-	-	205	295	
1946-47	227	76	303	-	-	-	223	303	
1947-48	115	20	135	-	-	-	239	135	
1948-49	104	15	119	-	-	-	276	119	
1949-50	120	30	150	-	-	-	275	150	
1951-52	125	28	153	-	-	-	285	153	
1952-53	108	45	153	-	-	-	278	153	
1953-54	137	16	153	-	-	-	315	153	
1954-55	135	15	150	-	-	-	288	150	
1955-56	146	16	162	-	-	-	269	162	
1956-57	149	17	166	-	-	-	254	166	
1957-58	-	-	202	-	-	-	256	202	
1958-59	-	-	202	87	-	-	250	289	
1959-60	-	-	252	87	-	-	237	339	
1960-61	-	-	234	101	137	37	174	237	509
1961-62	-	-	304	86	121	39	160	200	550
1962-63	-	-	361	109	161	49	210	180	680
1963-64	-	-	376	103	166	66	232	205	711
1964-65	-	-	663	87	159	55	214	206	964
1965-66	-	-	678	92	176	73	249	205	1.019
1966-67	-	-	682	91	208	89	297	202	1.070
1978-79									2.275
1981-82									3.542
1985-86									4.195

FONT: Elaboració pròpia a partir de les *Estadísticas de Enseñanza*, (INE, 1940-1967) i VARELA, 1987.

(*) No disposem de dades referents als cursos 1940-41 i 1950-51.

Taula 17.- EVOLUCIO DE LA MATRICULA A L'ESCOLA DE MAGISTERI DE LLEIDA (1940-1978)

CURS	TIPUS MATRICULA		TOTALS		
	OFICIAL	LLIURE	HOMES	DONES	TOTAL
1940-41	29	95	82	42	124
1941-42	-	31	21	10	31
1942-43	9	147	69	93	156
1943-44	19	169	69	119	188
1944-45	40	169	62	147	209
1945-46	54	206	76	184	260
1946-47	87	263	102	248	350
1947-48	97	153	96	154	250
1948-49	154	234	118	270	388
1949-50	147	275	127	295	422
1950-51	178	227	113	292	405
1951-52	202	230	128	304	432
1952-53	216	244	131	329	460
1953-54	142	253	109	286	395
1954-55	218	305	131	392	523
1955-56	163	307	159	311	470
1956-57	225	528	255	498	753
1957-58	226	274	210	290	500
1958-59	307	362	168	501	669
1959-60	320	397	178	539	717
1960-61	288	381	258	411	669
1961-62	355	450	326	479	805
1962-63	365	362	265	462	727
1963-64	433	459	301	591	892
1964-65	426	364	295	493	790
1965-66	462	318	275	505	780
1966-67	482	339	315	506	621
1967-68	-	-	221	397	618
1968-69	-	-	181	304	485
1969-70	283	165	-	-	438
1970-71	-	-	-	-	606
1971-72	-	-	-	-	709
1972-73	-	-	-	-	610
1973-74	-	-	-	-	594
1974-75	-	-	-	-	628
1975-76	-	-	-	-	864
1976-77	-	-	274	676	950

FONT: Elaboració pròpia a partir de les *Estadístiques de Enseñanza* (INE, 1940-78).

Taula 18.- EVOLUCIO DE LA MATRICULA ALS CENTRES D'ENSENYAMENT SECUNDARI DE LA PROVINCIA DE LLEIDA (1967-1986)

CURS	BATXILLERAT			FORMACIO PROFESSIONAL		
	HOMES	DONES	TOTAL	HOMES	DONES	TOTAL
1967-68	8.522	7.120	15.642	-	-	769
1968-69	8.115	6.806	14.867	-	-	933
1969-70	9.928	6.902	16.830	-	-	1.218
1970-71	10.584	7.331	17.917	1.163	1	1.164
1971-72	7.794	7.563	15.447	1.218	69	1.287
1972-73	7.836	7.669	15.505	1.125	92	1.217
1973-74	6.512	5.646	12.158	1.370	394	1.762
1974-75	4.600	4.559	9.159	1.483	521	2.004
1975-76	4.872	4.965	9.837	2.026	996	3.002
1976-77	4.214	5.177	9.391	1.000	284	1.284
1977-78	4.003	4.773	8.776	2.823	1.693	4.516
1978-79	4.434	5.382	9.816	2.927	1.883	4.810
1979-80	4.429	5.382	9.861	3.500	2.197	5.697
1980-81	4.022	4.977	9.099	3.825	2.496	6.321
1981-82	3.833	5.260	9.093	3.896	2.812	6.708
1982-83	3.852	5.067	8.919	3.873	3.157	7.030
1983-84	-	-	8.944	4.135	3.217	7.352
1984-85	-	-	9.071	-	-	-
1985-86	-	-	9.496	4.441	3.509	7.950

TOTALS

CURS	HOMES	DONES	TOTAL
1967-68	-	-	16.411
1968-69	-	-	15.800
1969-70	-	-	18.048
1970-71	11.747	7.332	19.081
1971-72	9.012	7.632	16.734
1972-73	8.961	7.771	16.712
1973-74	7.882	6.040	13.922
1974-75	6.083	5.080	11.163
1975-76	6.898	5.961	12.839
1976-77	5.214	5.461	10.675
1977-78	6.826	6.466	13.292
1978-79	7.361	7.265	14.626
1979-80	7.929	7.569	15.498
1980-81	7.847	7.473	15.420
1981-82	7.729	8.072	15.801
1982-83	7.725	8.224	15.949
1983-84	-	-	16.296
1985-86	-	-	17.446

FONT: Elaboració pròpia a partir de les *Estadístiques de Enseñanza* (INE, 1967-1983) i les *Estadístiques d'Ensenyament* (Departament d'Ensenyament, 1983-1986).

Taula 19.- ELS ESTUDIS UNIVERSITARIS A LLEIDA (1985)**ALUMNES FACULTATS I DELEGACIONS UNIVERSITÀRIES**

CURS	DRET	LLETRES	MEDICINA	AGRONOMS	SINEF	TOTAL
1984-85	1148	892	468	731	274	3.513

ALUMNES ESCOLES UNIVERSITÀRIES I ALTRES ESTUDIS

CURS	EGB	INFERM.	T.SOCIAL	TURISME	TOTAL
1984-85	960	97	154	136	1.347

ALUMNES PER UNIVERSITAT

CURS	U.BARCELONA	U.AUTONOMA	U.POLITECNICA	TOTAL
1984-85	2.552	960	731	4.243

FONT: VARELA, 1987.

Taula 20.- POBLACIO ESTUDIANT SEGONS CLASSE D'ENSENYAMENT A LLEIDA (1950-1981)

CLASSE ENSENYAMENT	1950	1970	1981
Primari (1)	6.244	13.472	9.837
Batxillerat (2)	1.369	5.425	5.535
Professional (3)	138	1.006	5.224
Universitat (4)	169	628	2.006
Altres Superiors (5)		489	570
No Consta	50	-	-

TAULA RESUM

Primari	6.244	13.472	9.837
Secundari	1.507	6.431	10.759
Superior	169	1.117	2.576
Secundari + Superior	1.676	7.548	13.335
Total	7.920	21.030	23.172

(%)

Primari	78,8	64,1	42,5
Secundari	19,1	30,6	46,4
Superior	2,1	5,3	11,1
Total	100	100	100

FONT: Elaboració pròpia a partir dels *Censos de Població* (1950, 1970, 1981).

(1) Ensenyament Primari (1950) i Educació General Bàsica (1970 i 1981).

(2) L'any 1981 les xifres corresponen al Primer Cicle del Segon Grau (BUP i FP).

(3) Altres estudis de segon grau (1971). L'any 1981 les xifres corresponen al Segon Cicle del Segon Grau.

(4) El 1950 inclou tots els estudis superiors.

(5) Estudis de Tercer Grau no Universitari (1970) i Escoles Universitàries (1981).

Taula 21.- TAXES D'ESCOLARITZACIO PER EDATS (1986)

EDAT	ESPANYA 1981		LLEIDA 1986	
	TOTAL	HOMES	DONES	TOTAL
15	70,2	97,9	97,9	97,9
16	53,4	96,2	95,1	95,6
17	50,3	91,2	87,2	89,3
18	38,4	77,2	79,0	78,1
19	29,3	60,5	68,4	64,4
20	23,8	48,9	57,6	53,2
21	19,9	41,9	46,3	44,1
22	14,4	28,4	43,5	35,9
23	10,3	25,1	35,4	30,3
24	6,8	21,2	27,2	24,2
25	5,3	16,8	17,1	17,0
26	3,9	11,3	10,5	10,9
27	3,1	8,9	6,2	7,6
28	2,6	5,6	3,6	4,6
29	2,2	4,5	3,1	3,8

FONT: Elaboració pròpia a partir del *Padró Municipal de Població* (1981). Les dades referents al conjunt de l'Estat estan extretes de DE ZARRAGA, 1985, i provenen d'unes estimacions del MEC per al curs 1980-81.

Taula 22.- INSERCIO PROFESSIONAL DELS JOVES (1940)

TOTALS	HOMES				DONES					
	14	15-	20-	30-	14	15-	20-	30-		
ACTIVITAT LABORAL		19	29	39		19	29	39		
Població Activa	69	1197	1957	2520	25	397	711	369		
Exèrcit	-	5	2557	60	-	-	-	-		
Membres Família	-	-	-	-	-	1383	2830	2715		
Estudiants	331	268	120	-	331	166	36	-		
Empresonats	-	23	619	850	-	2	10	16		
Altres Improductius	23	47	59	32	19	50	72	44		
TOTAL	423	1845	5406	3482	375	2041	3736	3144		
(%)		HOMES					DONES			
Població Activa	16,3	81,1	36,2	72,3	6,6	19,4	19,0	11,7		
Exèrcit	0,0	0,2	47,2	1,7	-	-	-	-		
Membres Família	-	-	-	-	0,0	67,7	75,7	86,3		
Estudiants	78,2	14,5	2,2	0,0	88,2	8,1	0,9	0,0		
Empresonats	-	1,2	11,4	24,4	-	0,1	0,2	0,5		
Altres Improductius	5,4	2,5	1,1	0,9	5,0	2,4	1,9	1,4		

FONT: Elaboració pròpia a partir del *Cens de Població*, 1940.

Taula 23.- INSERCIO PROFESSIONAL DELS JOVES (1986)

HOMES	EDATS					
	10-4	15-9	20-4	25-9	30-4	35-9
Treball Remunerat	0	239	1420	3069	3529	3338
Busca 1er. Treball	0	276	556	257	66	19
Aturat i busca ocupació	0	56	396	514	389	240
Servei Militar	0	25	626	94	4	1
Feines de la llar	0	2	2	13	8	4
Estudiants	4829	3898	1504	418	44	10
Jubilat o pensionista,	0	2	1	12	15	28
Viu de rendes	2	2	1	5	3	3
Incapacitat pel treball	6	6	27	26	43	37
Altres (menor no escolar...)	50	37	16	25	11	11
Total	4887	4597	4549	4433	4112	3691

(%)

Treball Remunerat	0,0	6,3	31,2	69,2	85,8	90,4
Total Aturats	0,0	7,2	20,9	17,3	11,0	7,0
Servei Militar	0,0	0,5	13,7	2,1	0,1	0,0
Feines de la llar	0,0	0,0	0,0	0,3	0,2	0,1
Estudiants	98,8	84,7	33,0	9,4	1,0	0,2
Altres	1,2	1,3	1,2	1,6	1,7	2,3

DONES

DONES	EDATS					
	10-4	15-9	20-4	25-9	30-4	35-9
Treball remunerat	0	173	1032	1942	1734	1377
Busca 1er Treball	0	259	633	336	61	18
Aturada i busca ocupació	0	35	347	530	343	165
Feines a la llar	10	117	574	1260	1855	2196
Estudiants	4529	3767	1893	361	35	17
Jubilada o pensionista	1	1	2	8	8	12
Viu de rendes	0	2	3	1	2	2
Incapacitat pel treball	2	14	14	23	24	18
Altres (menor no escol...)	41	32	15	5	9	7
Total	4583	4400	4513	4466	4071	3812

(%)

Treball remunerat	0,0	3,9	22,9	43,4	42,6	36,1
Total aturades	0,0	6,7	21,7	19,4	9,9	4,8
Feines a la llar	0,0	2,6	12,7	28,2	45,6	57,6
Estudiants	98,8	85,6	41,9	8,1	0,8	0,4
Altres	1,2	1,2	0,8	0,9	1,1	1,1

FONT: Padró Municipal d'Habitants (1986) i elaboració pròpia.

(*) Les dades corresponen a població de dret.

Taula 24.- PROCES D'INSERCIÓ SOCIAL DELS JOVES (1940)

TAXES EDAT	NUPCIALITAT		ACTIVITAT		NO ESCOLARITZACIÓ	
	HOMES	DONES	HOMES	DONES	HOMES	DONES
14	0,0	0,0	16,3	6,6	21,7	11,7
15-19	0,1	1,3	81,1	19,4	85,4	91,8
20-29	14,9	41,8	36,2	19,0	97,8	99,0
30-39	78,3	82,3	72,4	11,7	100	100

FONT: Elaboració pròpia

Taula 25.- PROCES D'INSERCIÓ SOCIAL DELS JOVES (1970)

TAXES EDAT	NUPCIALITAT		ACTIVITAT	
	HOMES	DONES	HOMES	DONES
15	0,6	0,0	44,8	36,3
16	0,4	0,7	54,1	42,3
17	0,0	2,1	64,4	50,3
18	0,7	2,8	75,0	57,9
19	1,3	8,2	72,2	60,2
20	1,8	14,1	76,5	52,3
21	4,8	27,9	77,2	51,5
22	6,8	36,6	77,2	45,7
23	16,6	55,6	88,6	36,4
24	31,4	64,8	88,6	27,8
25-29	69,3	81,0	87,7	19,9
30-34	87,6	91,8	99,1	11,6

FONT: Elaboració pròpia

Taula 26.- PROCES D'INSERCIO SOCIAL DELS JOVES (1981)

TAXES EDAT	NUPCIALITAT		ACTIVITAT	
	HOMES	DONES	HOMES	DONES
15	0,5	0,4	-	-
16	1,0	3,3	39	34
17	2,1	3,0	49	37
18	0,0	10,5	53	46
19	4,7	13,7	60	52
20	11,5	25,4	57	59
21	9,9	36,1	77	56
22	17,1	40,8	79	57
23	29,7	57,0	87	54
24	33,5	69,9	86	52
25-29	76,2	90,0	96	41
30-34	86,0	89,3	97	29

FONT: Elaboració pròpia

Taula 27.- PROCES D'INSERCIO SOCIAL DELS JOVES (1986)

TAXES EDAT	NUPCIALITAT		OCUPACIO		NO ESCOLARITZACIO	
	HOMES	DONES	HOMES	DONES	HOMES	DONES
15	0,1	0,5	0,3	0,2	2,1	2,0
16	0,3	0,2	0,4	0,3	3,8	4,9
17	0,5	2,4	0,8	0,6	8,7	12,8
18	0,8	4,9	8,2	5,6	22,7	21,0
19	1,6	8,5	22,4	12,8	39,5	31,6
20	2,8	11,5	22,7	15,9	51,0	42,3
21	6,5	18,5	24,6	18,8	58,1	53,7
22	10,7	31,1	23,4	22,5	71,6	56,5
23	14,2	44,3	34,4	26,9	74,8	64,6
24	27,4	50,5	49,7	29,8	78,7	72,7
25	38,4	61,8	57,2	38,3	83,1	82,9
26	50,0	70,8	63,8	38,5	88,7	89,4
27	58,8	72,5	70,3	46,7	91,0	93,7
28	67,8	82,5	76,0	45,4	94,3	96,4
29	73,9	88,9	78,7	48,2	95,4	96,9
30	75,0	87,7	83,1	44,6	97,9	98,4
31	84,2	89,0	85,0	43,5	98,8	98,9
32	82,1	90,1	86,0	43,2	99,1	99,6
33	86,4	92,0	86,9	41,9	99,2	99,2
34	89,2	93,2	87,9	39,2	99,5	99,4

FONT: Elaboració pròpia a partir del *Padró Municipal d'Habitants* (1986).

Taula 28.- LA POBLACIO JUVENIL PER BARRIS (1981)

BARRI	POBLACIO TOTAL	POBLACIO 15-30	TAXA DE JOVENTUT
Balàfia	7.259	1.807	24,8
Bordeta	6.416	1.627	25,3
Cap Pont	9.427	2.438	25,8
Pardinyes	5.465	1.510	27,6
Magraners	2.076	686	33,0
Mariola	13.912	3.943	28,3
Secà Sant.Pere	2.919	791	27,0
Barri Antic	8.083	1.992	24,6
Camp d'Esports	8.898	2.198	24,7
Clot Granotes	11.048	2.526	22,8
Instituts/Catalunya	7.960	2.126	26,7
Aragó/Balmes/R.Roure	10.270	2.612	25,4
Ferran/Estació	7.248	1.773	24,4
Basses Alpicat	1.259	313	24,8
Butsènit	1.812	442	24,3
Llívia	1.414	307	21,7
Vilanoveta	737	182	24,6
Raimat/Sucs/Suquets	1.137	300	26,3
Torres de Sanui	945	238	25,1

TAULA RESUM

Zona I (Barris)	47.474	12.802	26,9
Zona II (Centre)	53.507	13.227	24,7
Zona III (Partides)	7.304	1.782	24,4
TOTAL LLEIDA	110.440	29.284	26,5

FONT: FEIXA, 1987.

Taula 29.- TAXES DE NUPCIALITAT, OCUPACIO I ESCOLARITZACIO PER BARRIS (1981)

(%) BARRI	TAXA NUPCIAL	TAXA OCUPACIO	TAXA ESCOLARITZACIO
Balàfia	21,0	35,6	51,9
Bordeta	32,1	35,7	49,6
Cap Pont	31,2	37,4	48,7
Pardinyes	39,0	41,8	41,2
Magraners	23,9	40,1	40,0
Mariola	23,4	35,6	50,2
Secà Sant.Pere	25,8	40,0	49,3
Barri Antic	22,1	34,0	51,9
Camp d'Esports	23,7	27,5	63,4
Clot Granotes	23,6	28,2	61,8
Instituts/Catalunya	19,6	25,7	65,1
Aragó/Balmes/R.Roure	19,6	24,6	66,0
Ferran/Estació	21,2	29,6	58,8
Basses Alpicat	9,0	21,6	69,1
Butsènit	15,0	31,2	59,6
Llívia	15,4	40,6	46,7
Vilanoveta	16,5	35,2	53,6
Raimat/Sucs/Suquets	13,3	37,5	50,6
Torres de Sanui	13,3	37,5	50,6

TAULA RESUM

Zona I (Barris)	28,1	38,0	47,2
Zona II (Centre)	21,6	28,2	61,3
Zona III (Partides)	13,7	33,6	51,8
TOTAL LLEIDA	26,8	34,7	52,0

FONT: FEIXA, 1987

Taula 30.- EL TREBALL I L'ATUR JUVENIL PER BARRIS (1981)

(%)	TREBALL REMUNER.	BUSCA 1a CUPACIO	ATURAT I BUSCA TREB.	TAXA ACTI- VITAT	TAXA ATUR JUVENIL
BARRI					
Balàfia	39,4	8,2	8,3	55,9	29,6
Bordeta	37,8	8,3	8,3	54,5	30,5
Cap Pont	39,4	6,8	7,7	53,9	26,9
Pardinyes	43,0	5,3	9,0	57,4	25,0
Magraners	40,8	16,4	9,9	67,1	39,1
Mariola	36,9	10,7	10,5	58,1	36,4
Secà Sant.Pere	41,7	14,1	9,5	65,4	36,2
Barri Antic	29,9	8,6	10,6	49,1	39,0
Camp d'Esports	28,2	5,3	4,2	37,8	25,4
Clot Granotes	29,7	6,3	5,2	41,3	28,0
Instituts/Catalunya	9,6	2,2	1,9	13,8	30,0
Aragó/Balmes/R.Roure	25,0	5,2	3,7	33,9	26,4
Ferran/Estació	29,0	7,3	4,7	41,1	29,2
Basses Alpicat	30,2	1,0	3,1	34,3	12,2
Butsènit	45,3	7,0	1,2	53,5	15,3
Llívia	45,1	9,3	4,6	59,0	23,7
Vilanoveta	40,8	2,5	12,5	55,8	26,8
Raimat/Sucs/Suquets	27,4	8,4	2,0	37,9	27,7
Torres de Sanui	35,6	5,1	10,7	51,4	30,7

TAULA RESUM

Zona I (Barris)	38,7	18,0	56,8	31,7
Zona II (Centre)	28,2	12,0	40,3	29,9
Zona III (Partides)	37,8	11,1	48,9	22,6
TOTAL LLEIDA	33,5	14,6	48,1	30,4

FONT: MAUREL & MORELL, 1987

(*) Les dades fan referència a la població d'ambdós sexes compresa entre els 16 i els 24 anys. La Taxa d'Atur Juvenil es calcula per la proporció d'aturats sobre el conjunt de la població juvenil activa.

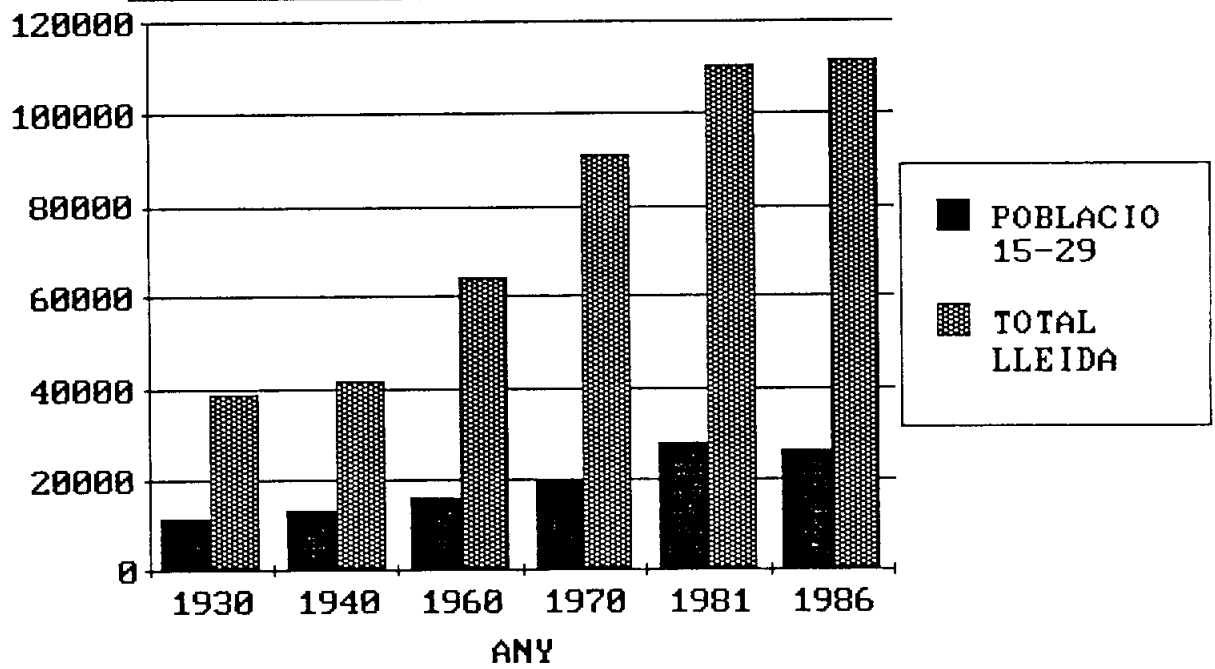
GRAFICS

INDEX

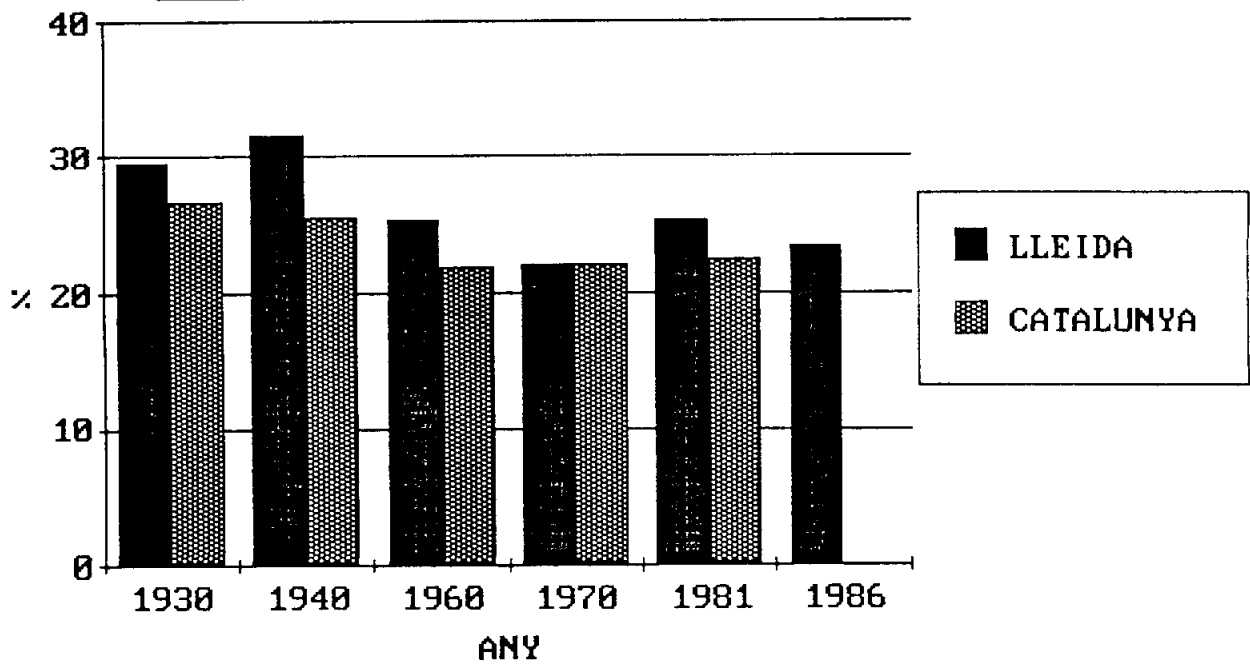
1. La població juvenil a Lleida (1930-1986)
2. Evolució de les Taxes de Joventut (1930-1986)
3. Piràmide de població (1940)
4. Piràmide de població (1960)
5. Piràmide de població (1986)
6. Estat civil de la població juvenil (1940)
7. Estat civil de la població juvenil (1981)
8. Evolució de l'edat mitjana del primer matrimoni (1930-1986)
9. Taxes de Nupcialitat (1940)
10. Taxes de Nupcialitat (1960)
11. Taxes de Nupcialitat (1970)
12. Taxes de Nupcialitat (1981)
13. Taxes de Nupcialitat (1986)
14. Taxes de Nupcialitat dels homes joves (1940-1986)
15. Taxes de Nupcialitat de les dones joves (1940-1986)
16. Taxes d'Activitat (1940)
17. Taxes d'Activitat (1970)
18. Taxes d'Activitat (1986)
19. Taxes d'Activitat dels homes joves (1940-1986)
20. Taxes d'Activitat de les dones joves (1940-1986)
21. Taxes d'Ocupació (1986)
22. Taxes d'atur juvenil (1986)
23. Població juvenil activa. Homes (1986)
24. Població juvenil activa. Dones (1986)
25. Evolució de l'atur juvenil (1978-1988)
26. L'atur juvenil sobre l'atur total (1982-1985)
27. Evolució de la matrícula de Batxillerat (1940-1966)
28. Evolució de la matrícula de Formació Professional (1941-1966)
29. Evolució de la matrícula a l'Escola de Magisteri (1940-1977)
30. Evolució de la matrícula de batxillerat a la província de Lleida (1967-1982)
31. Evolució de la matrícula de F.P. a la província de Lleida (1970-1985)
32. Alumnat als centres universitaris de Lleida (1984-85)

33. Alumnes de Batxillerat per tipus de matrícula (%) (1940-1986)
34. Evolució de la matrícula als centres d'ensenyament secundari de Lleida (1940-1986)
35. Alumnat de secundària (%) (1940-1986)
36. Evolució de la població estudiant (1950-1981)
37. Composició de la població estudiant (%) (1950-1981)
38. Taxes d'escolarització (1986)
39. Inserció professional dels homes joves (1940)
40. Inserció professional de les dones joves (1940)
41. Inserció professional dels homes joves (1986)
42. Inserció professional de les dones joves (1986)
43. Procés d'inserció social dels homes joves (1940)
44. Procés d'inserció social de les dones joves (1940)
45. Procés d'inserció social dels homes joves (1970)
46. Procés d'inserció social de les dones joves (1970)
47. Procés d'inserció social dels homes joves (1981)
48. Procés d'inserció social de les dones joves (1981)
49. Procés d'inserció social dels homes joves (1986)
50. Procés d'inserció social de les dones joves (1986)

Grafic 1. LA POBLACIO JUVENIL A LLEIDA (1930-1986)

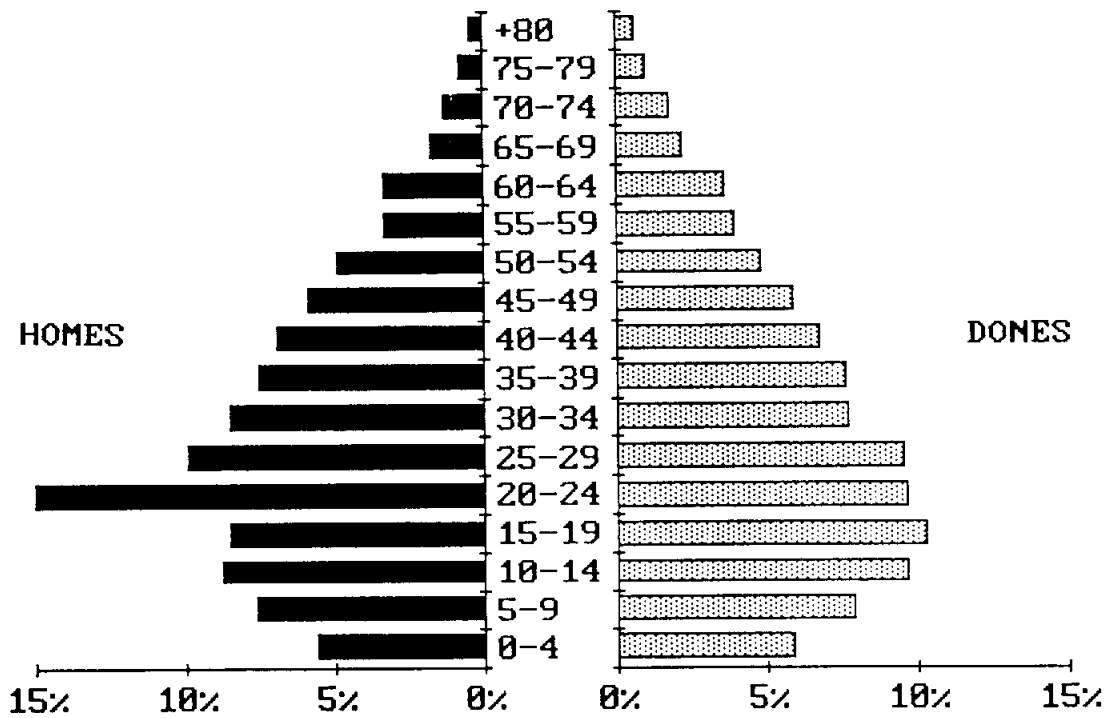

Gràfic 2. EVOLUCIO DE LES TAXES DE JOVENTUT (1930-1986)

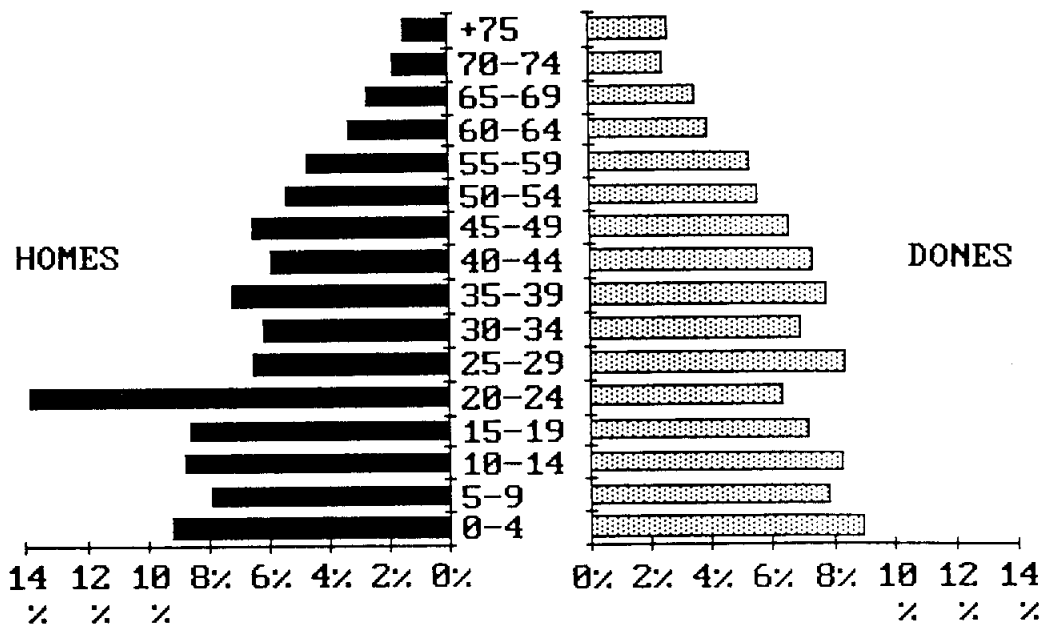

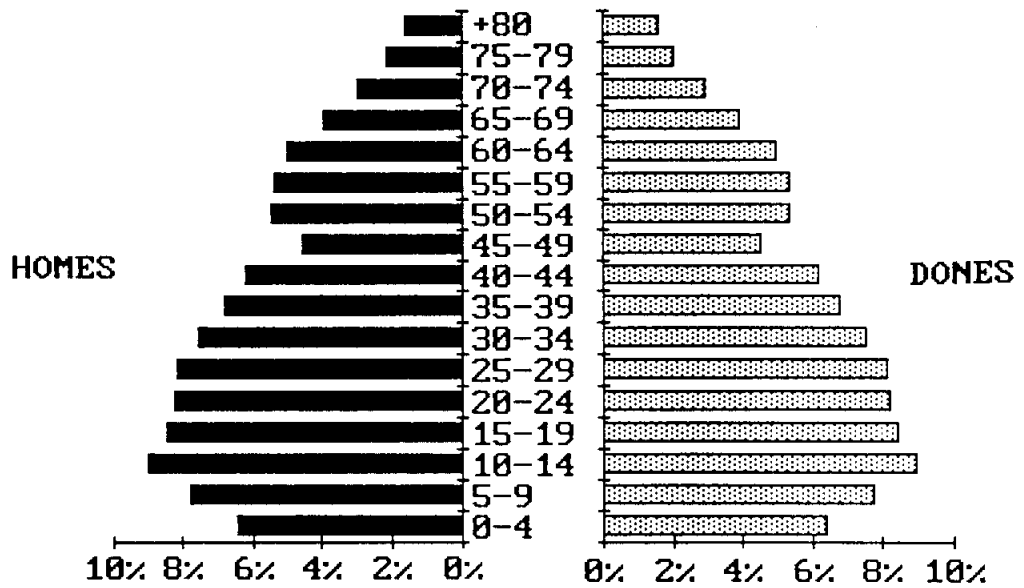
Gràfic 3. PIRAMIDE DE POBLACIO (1940)

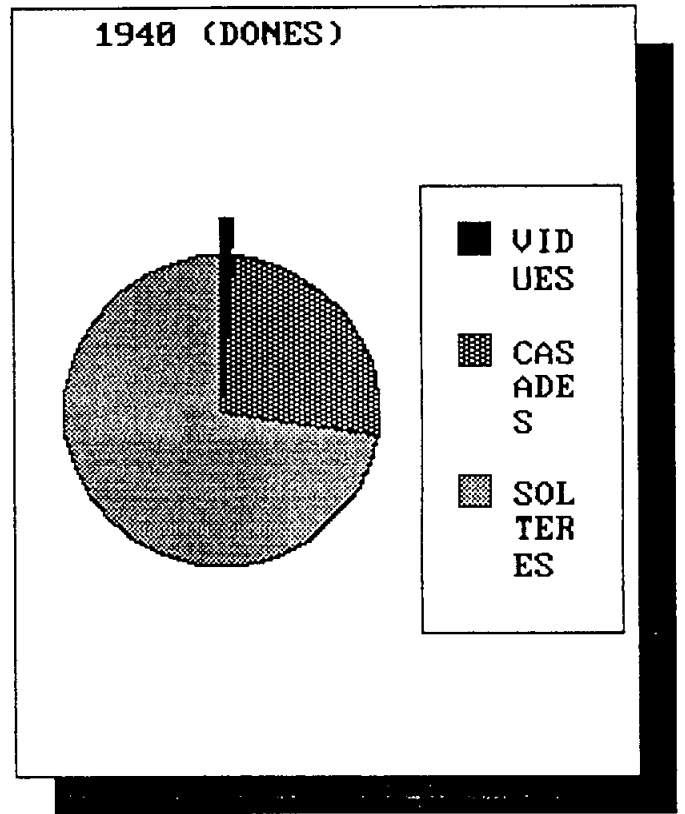
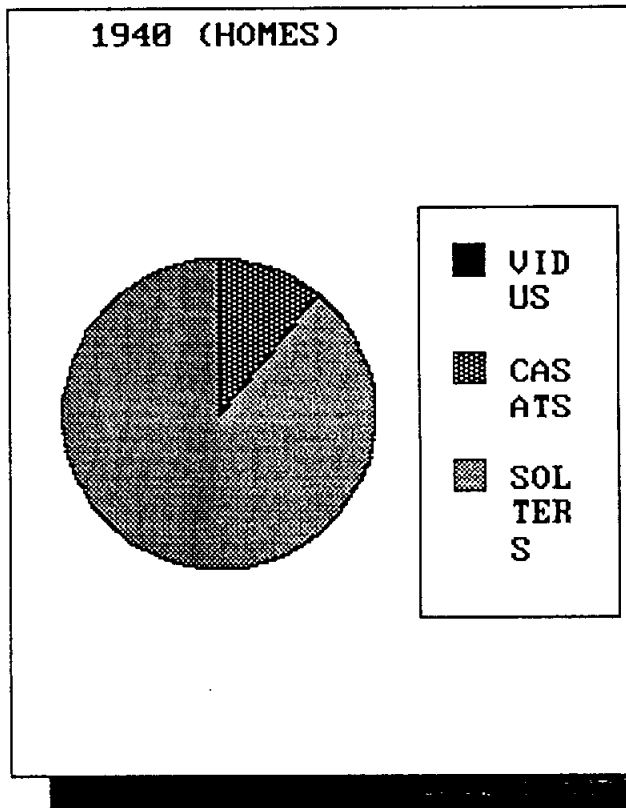
Gràfic 4. PIRAMIDE DE POBLACIO (1960)

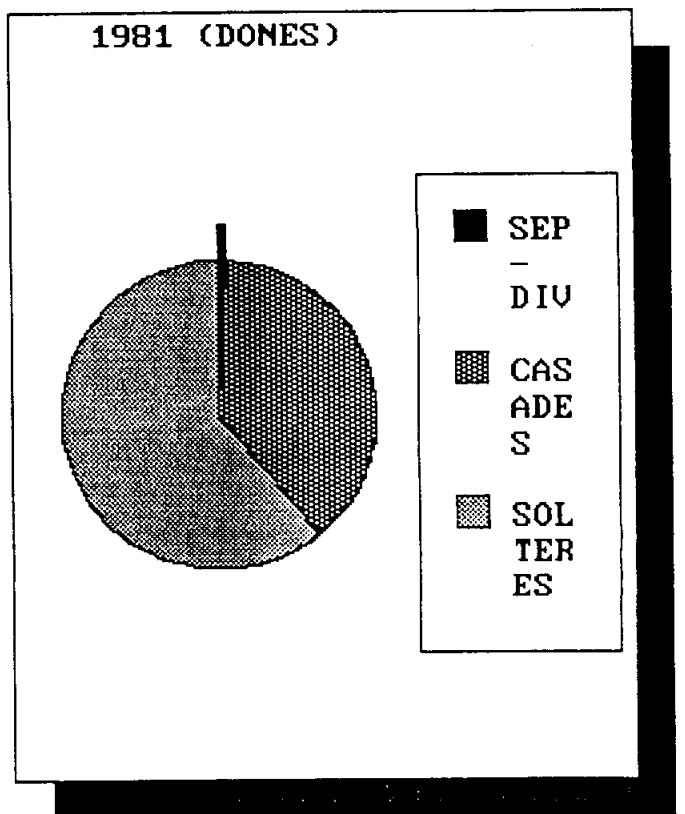
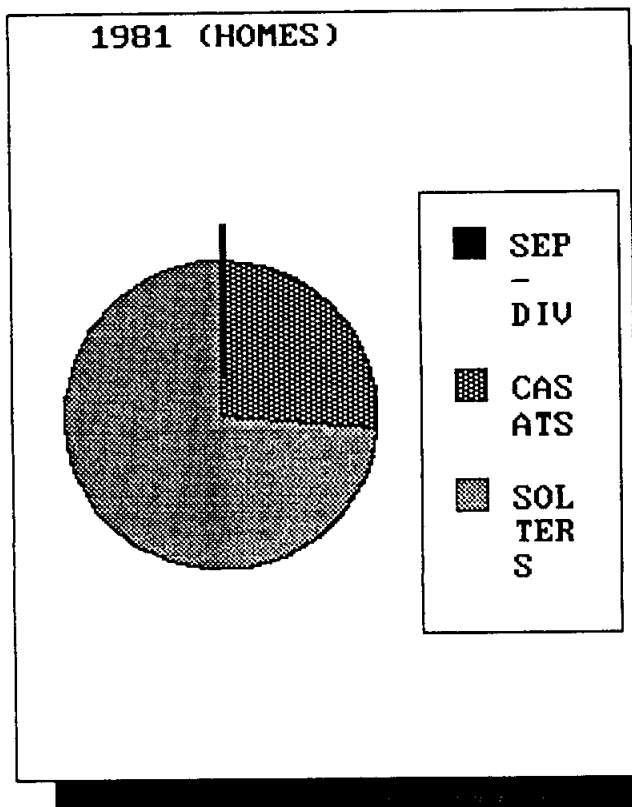
**Gràfic 5.
PIRAMIDE DE
POBLACIO (1986)**

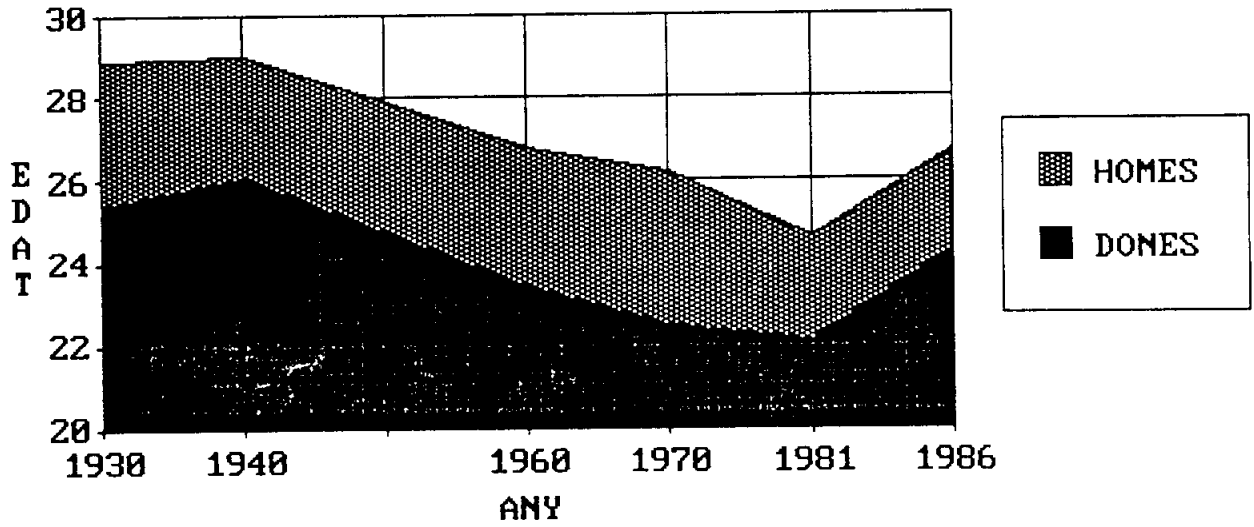
Gràfic 6. ESTAT CIVIL DELS JOVES (1940)

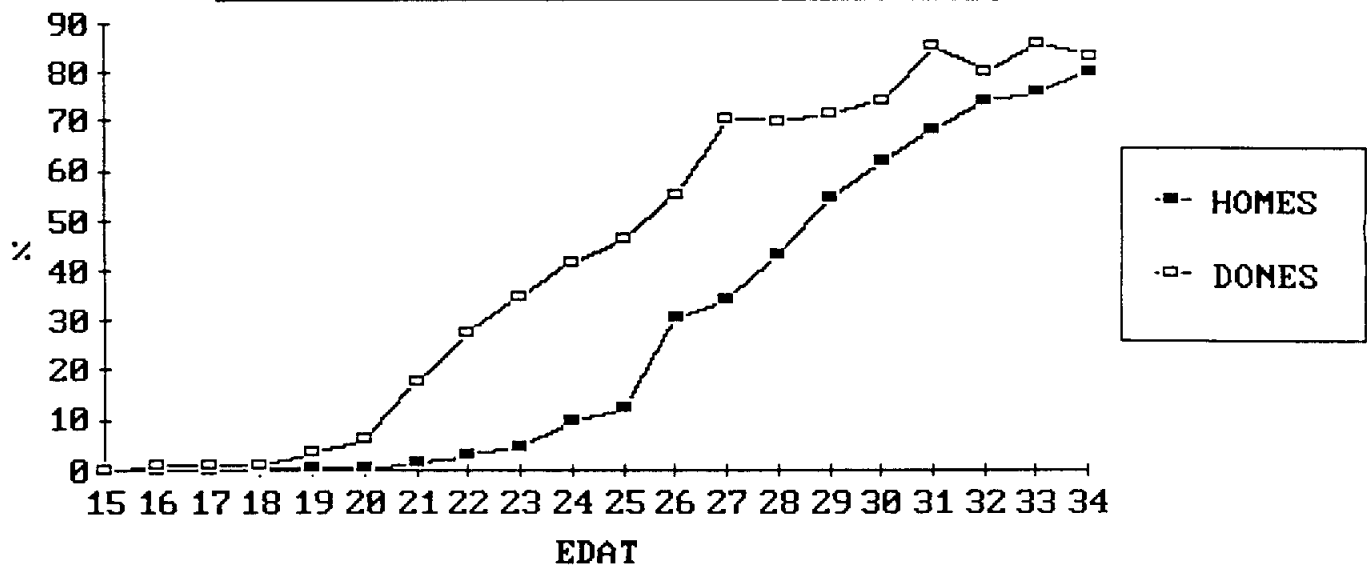
Gràfic 7. ESTAT CIVIL DELS JOVES (1981)

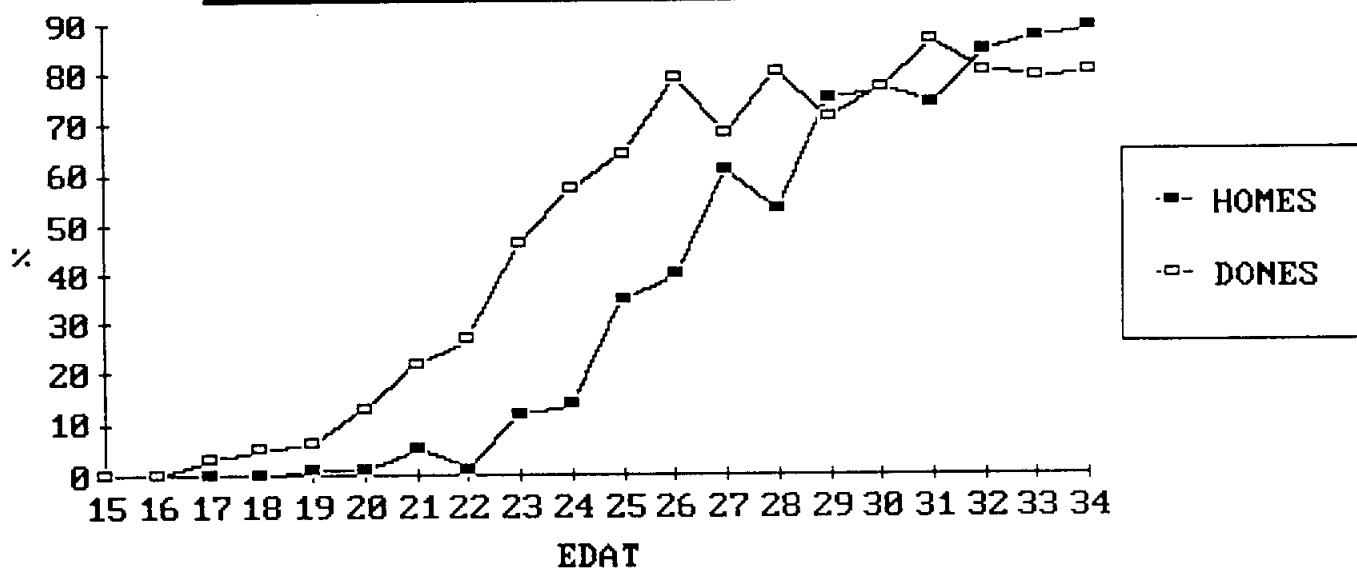
Gràfic 8. EVOLUCIO DE L'EDAT MITJANA DEL PRIMER MATRIMONI (1930-1986)

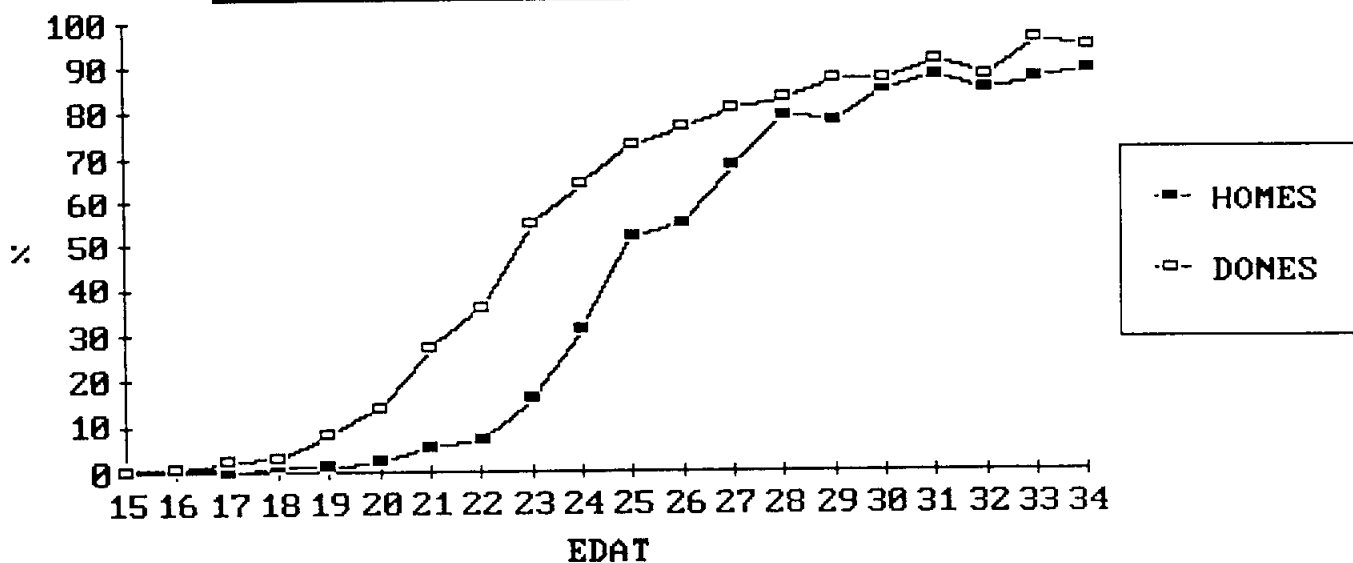
Gràfic 9. TAXES DE NUPCIALITAT (1940)

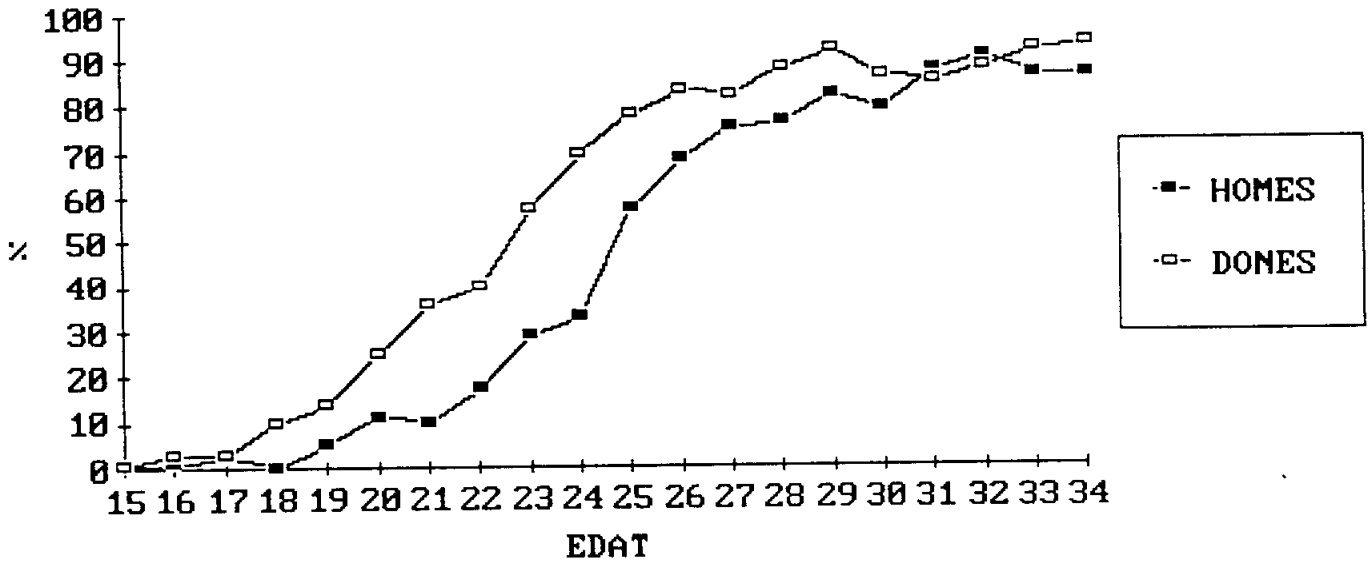
Gràfic 10. TAXES DE NUPCIALITAT (1960)

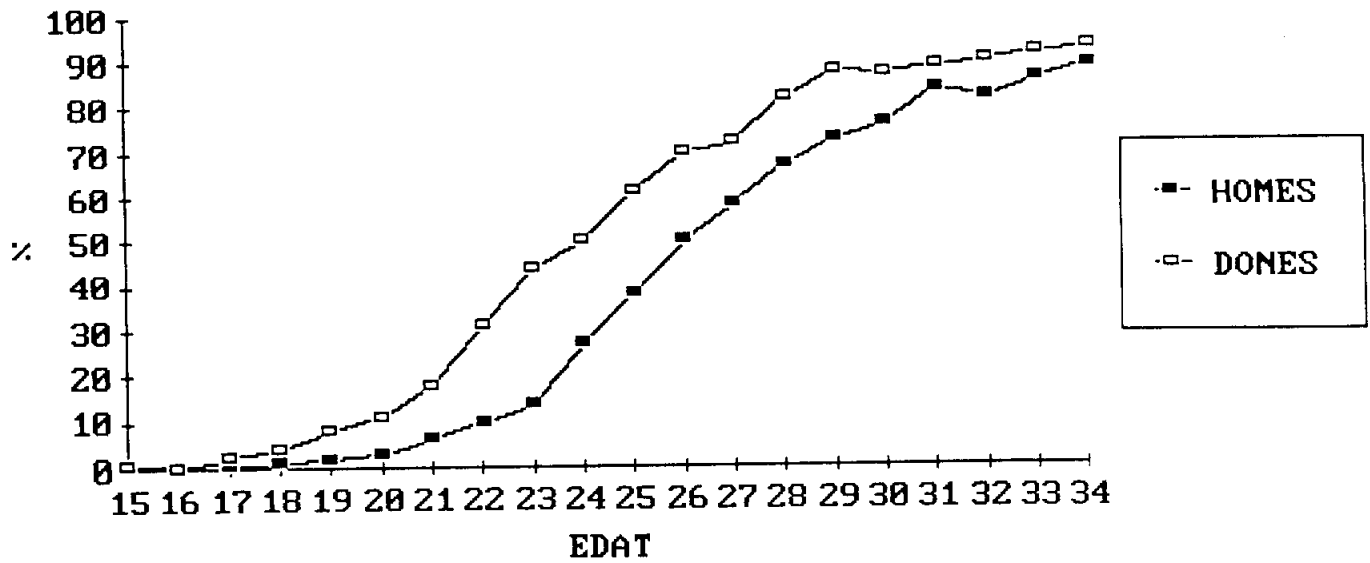
Gràfic 11. TAXES DE NUPCIALITAT (1970)

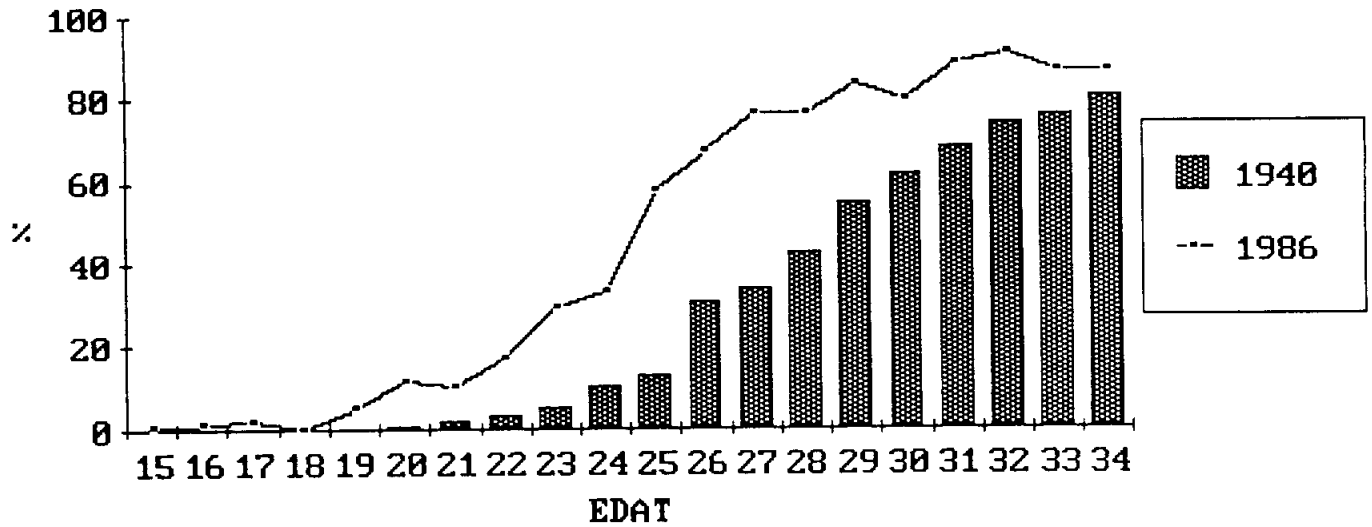
Gràfic 12. TAXES DE NUPCIALITAT (1981)

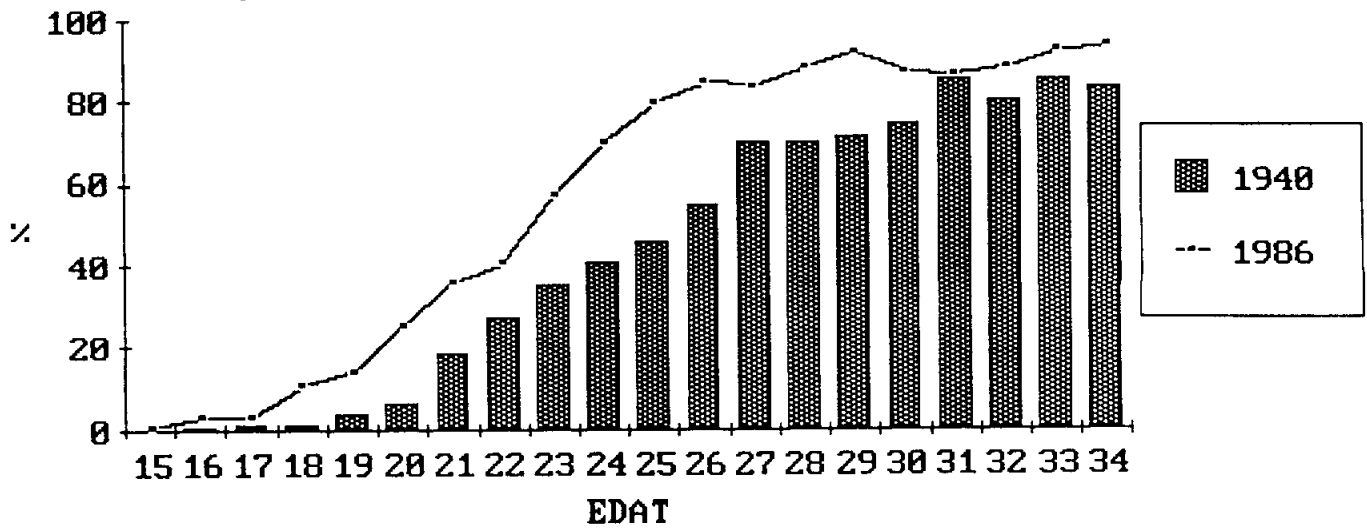
Gràfic 13. TAXES DE NUPCIALITAT (1986)

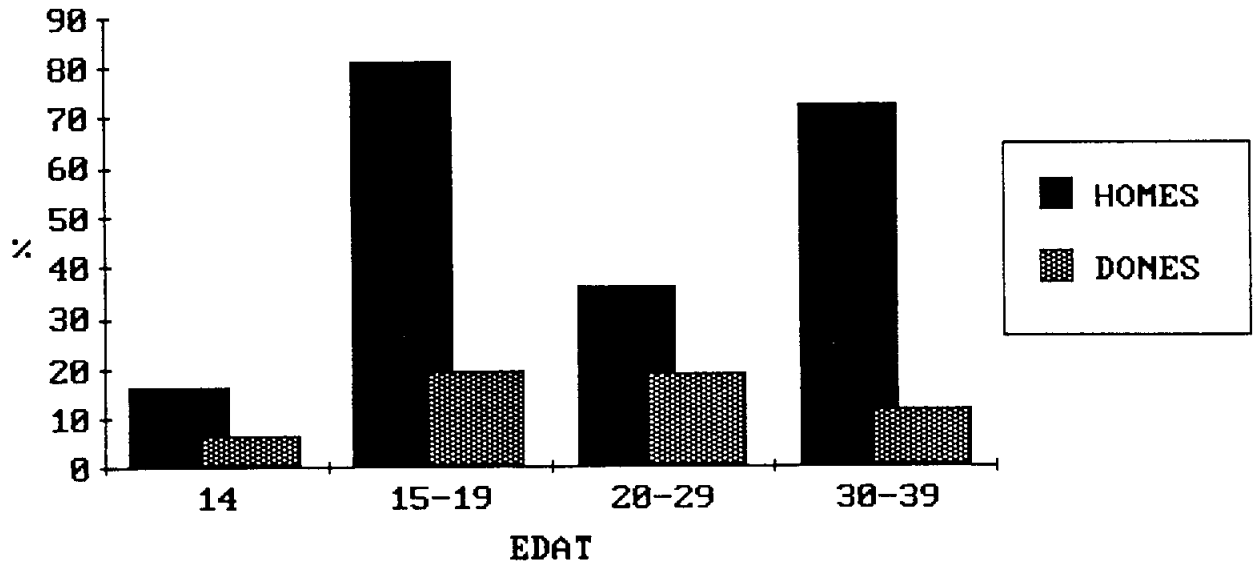
Gràfic 14. TAXES DE NUPCIALITAT DELS HOMES JOVES (1940-1981)

Gràfic 15. TAXES DE NUPCIALITAT DE LES DONES JOVES (1940-1981)

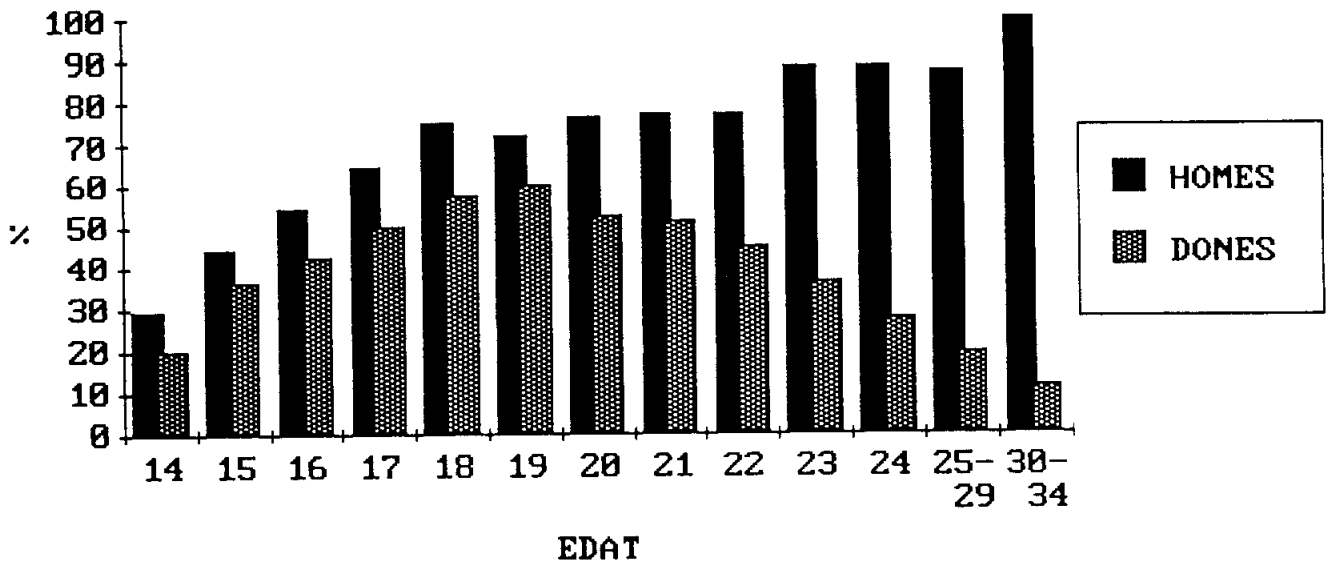

Gràfic 16. TAXES D'ACTIVITAT (1948)

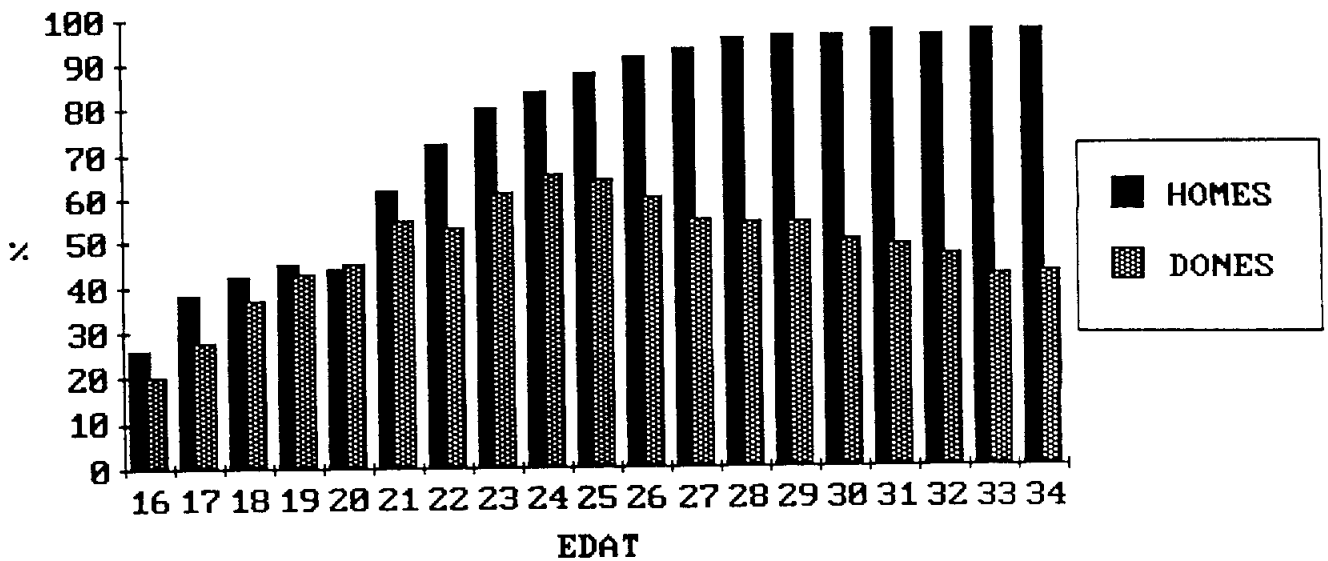

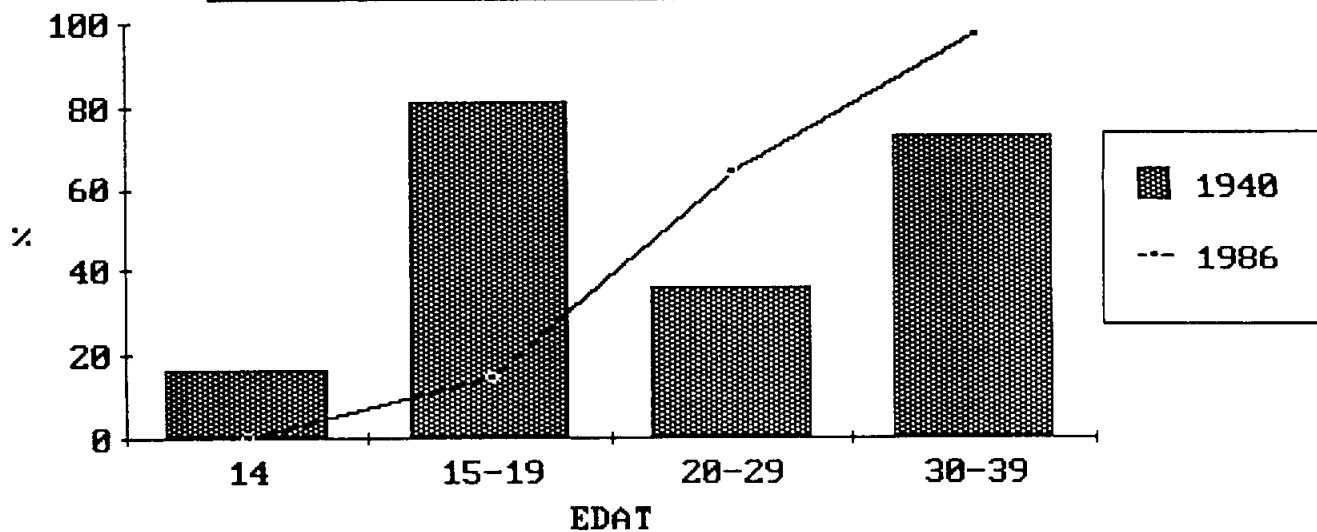
Gràfic 17. TAXES D'ACTIVITAT (1970)

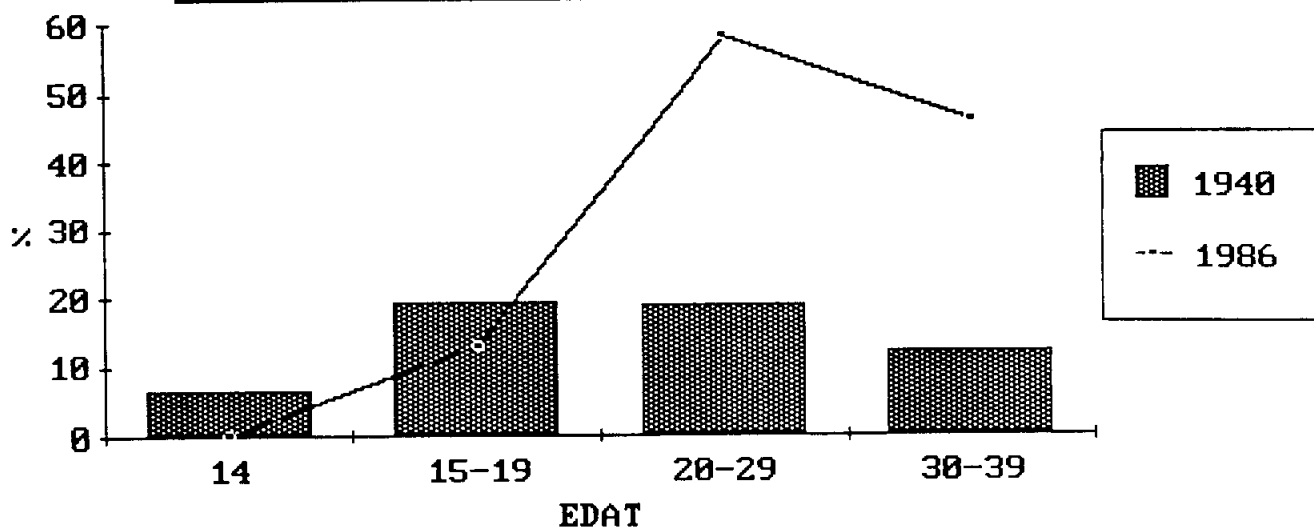
Gràfic 18. TAXES D'ACTIVITAT (1986)

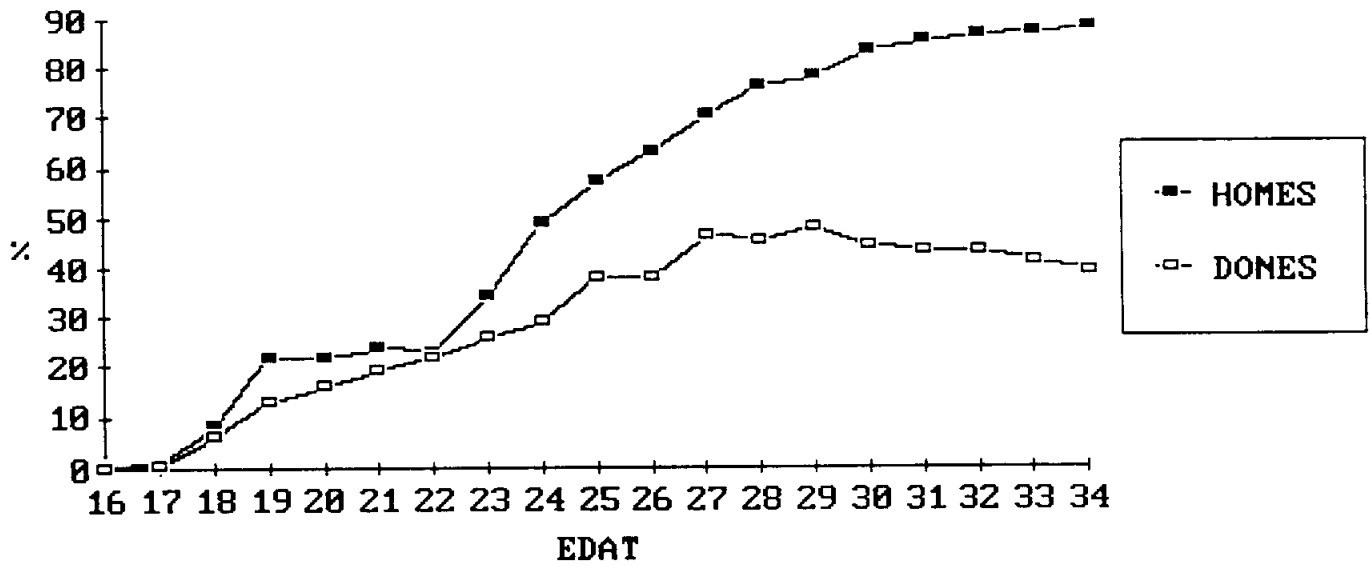
Gràfic 19. TAXES D'ACTIVITAT DELS HOMES JOVES (1940-1986)

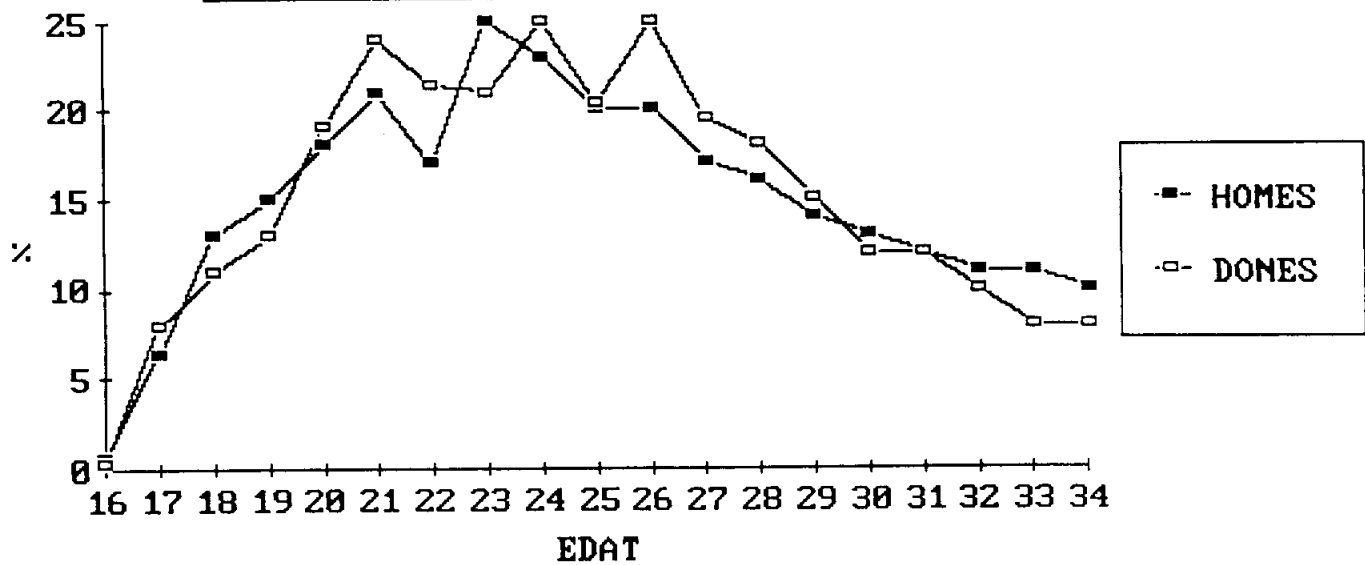
Gràfic 20. TAXES D'ACTIVITAT DE LES DONES JOVES (1940-1986)

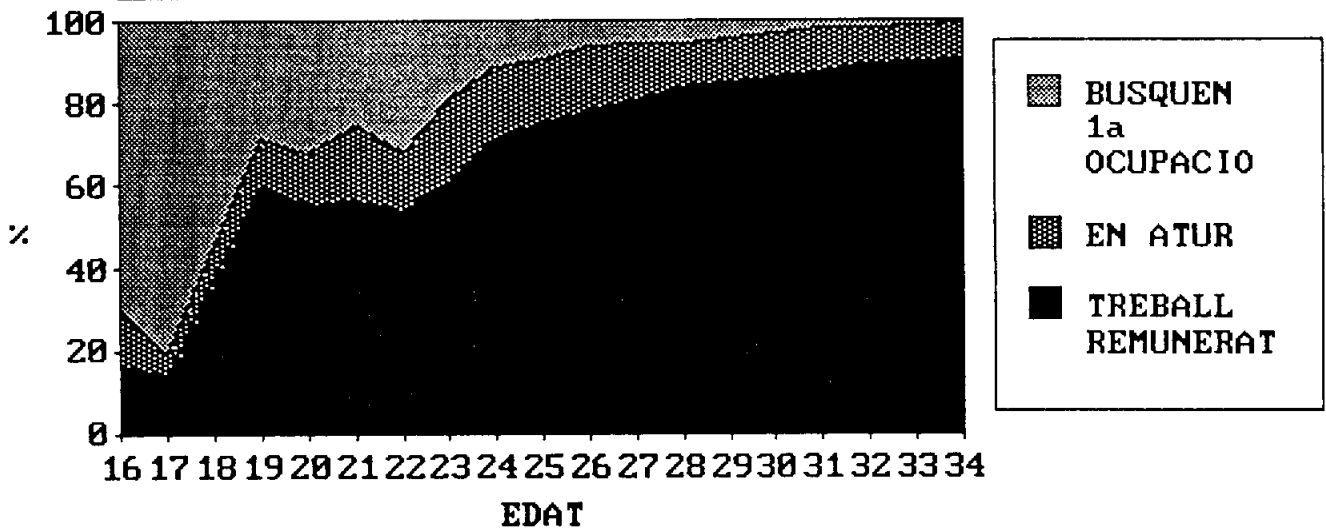
Gràfic 21. TAXES D'OCUPACIO (1986)

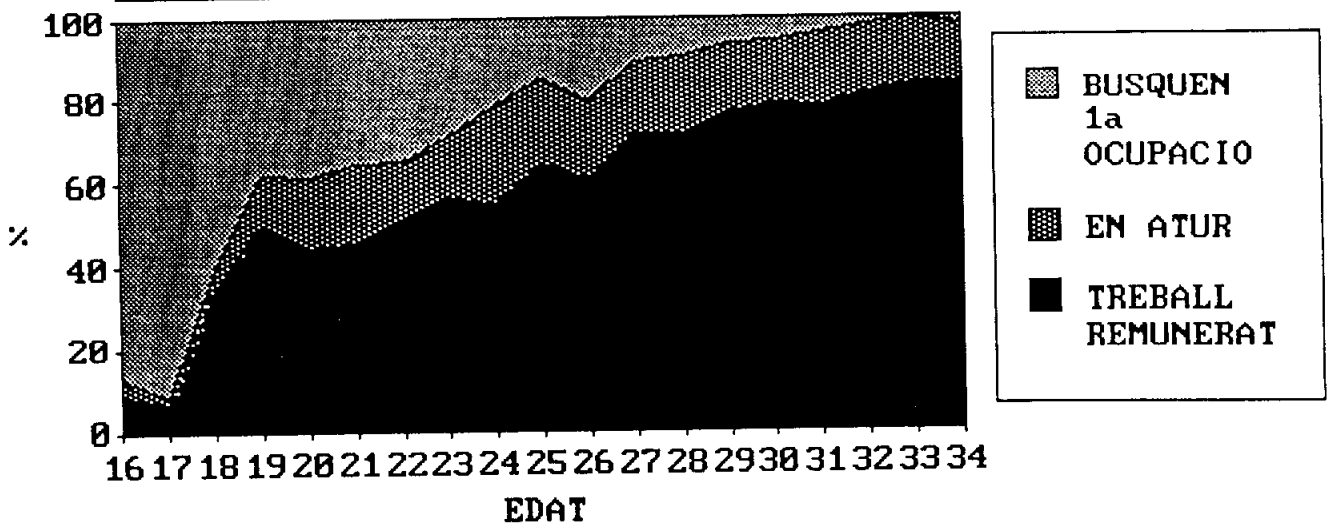
Gràfic 22. TAXES D'ATUR JUVENIL (1986)

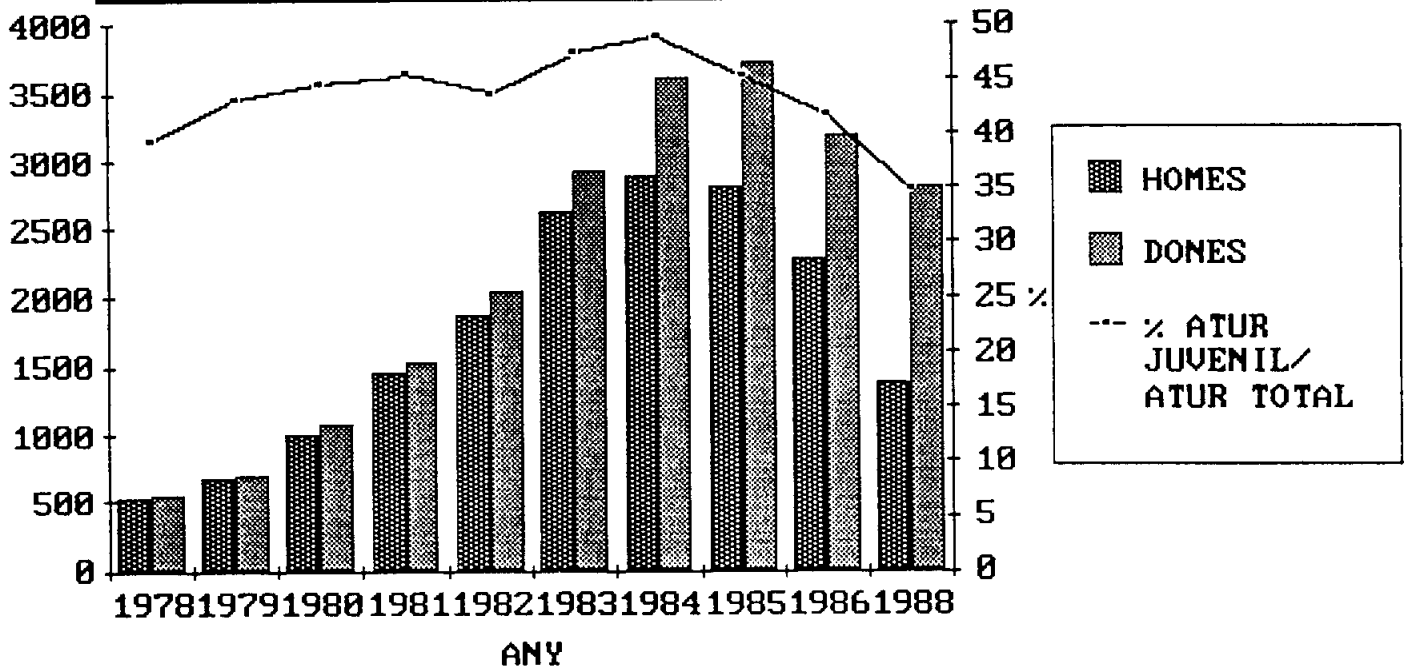
Gràfic 23. POBLACIO JUVENIL ACTIVA. HOMES (1986)

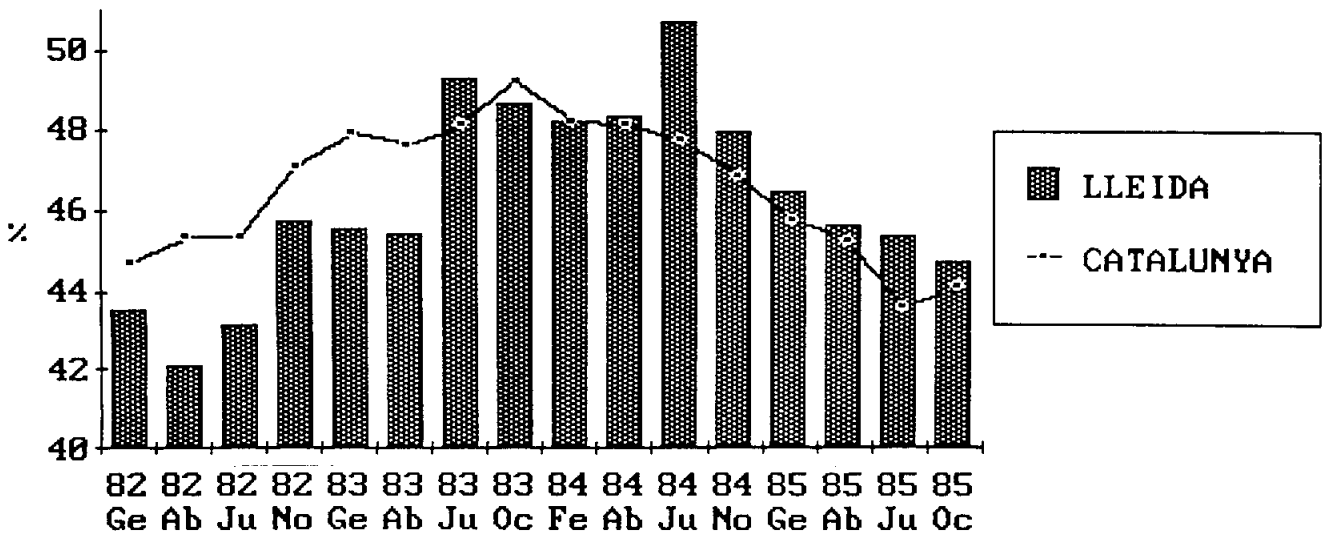
Gràfic 24. POBLACIO JUVENIL ACTIVA. DONES (1986)

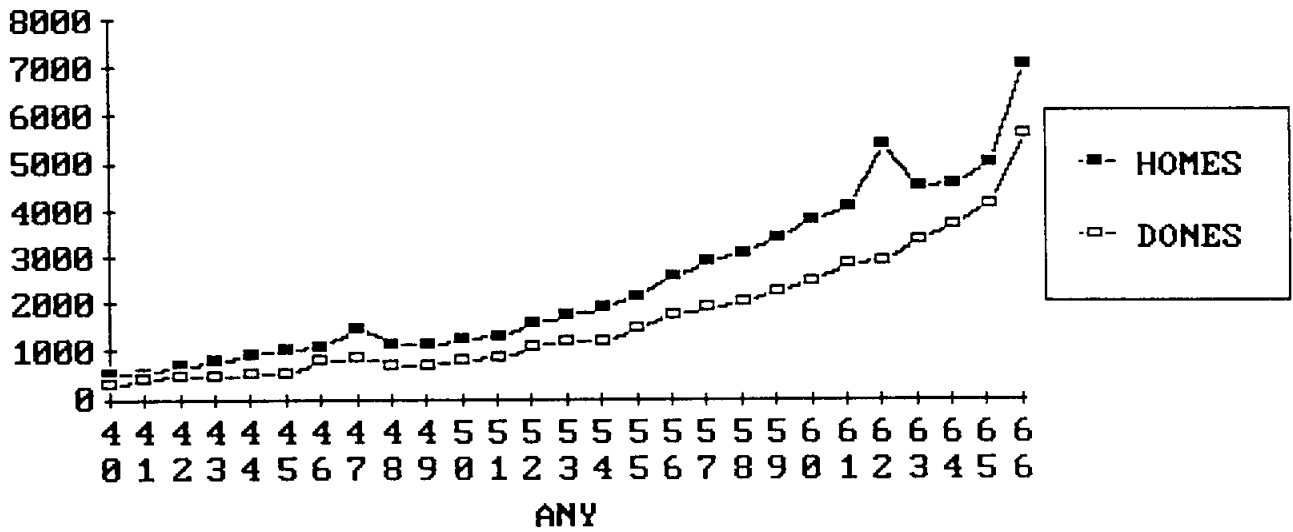
Gràfic 25. EVOLUCIO DE L'ATUR JUVENIL A LA PROVINCIA DE LLEIDA (1978-1988)

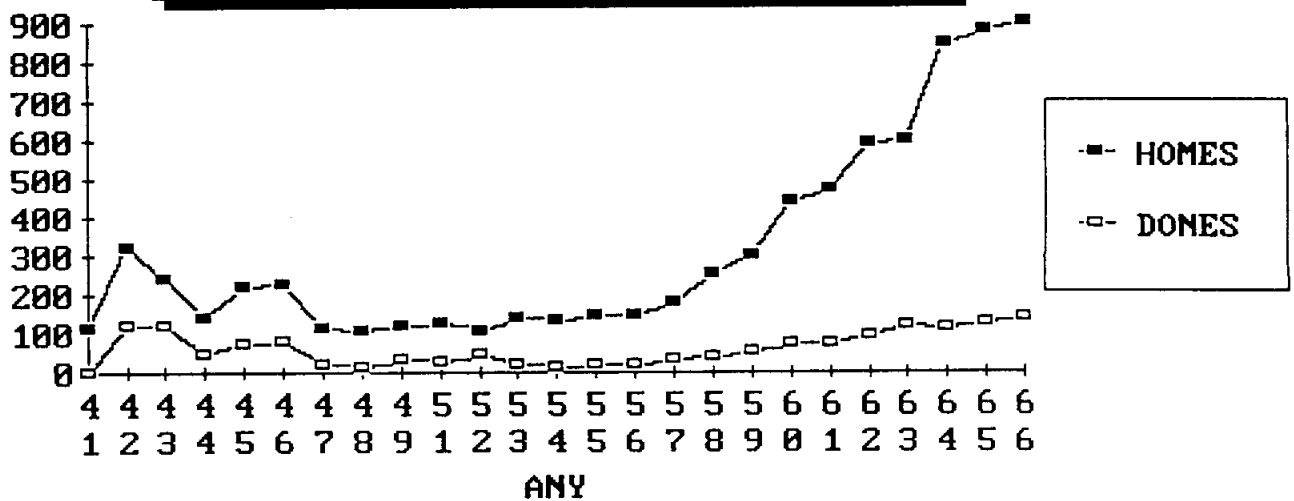
Gràfic 26. L'ATUR JUVENIL SOBRE L'ATUR TOTAL (1982-1985)

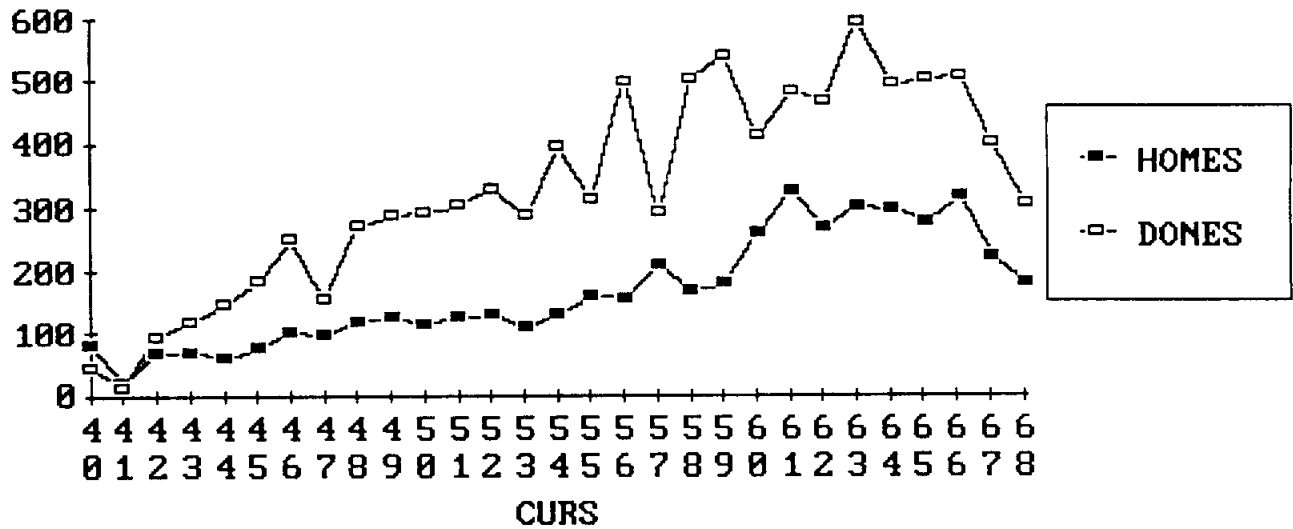
Gràfic 27. EVOLUCIO DE LA MATRICULA DE BATXILLERAT (1940-1966)

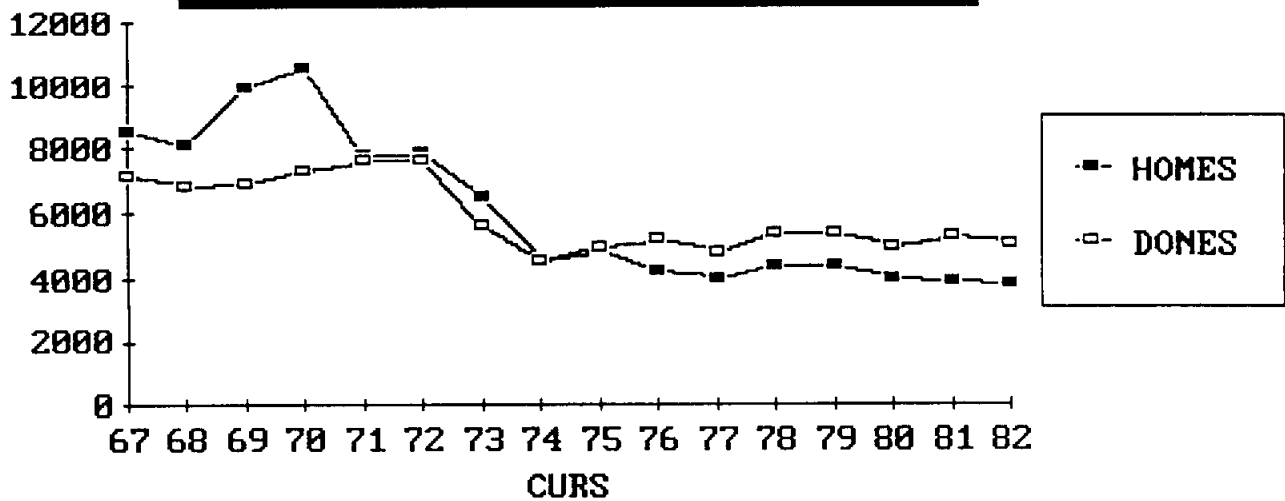
Gràfic 28. EVOLUCIO DE LA MATRICULA DE FORMACIO PROFESSIONAL I COMERÇ (1941-1966)

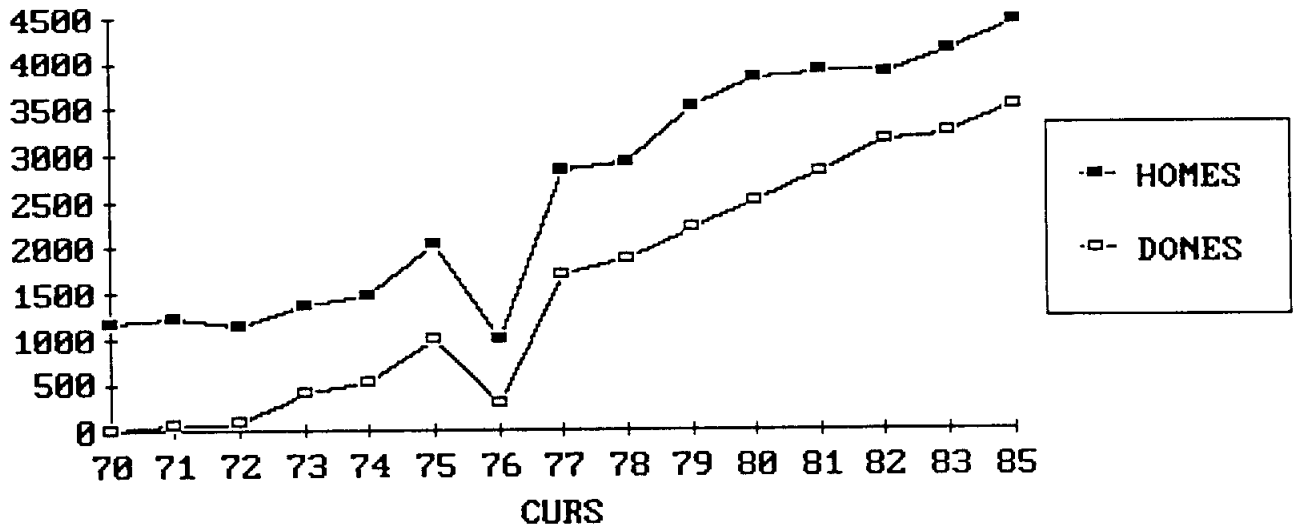
Gràfic 29. EVOLUCIO DE LA MATRICULA DE MAGISTERI (1940-1977)

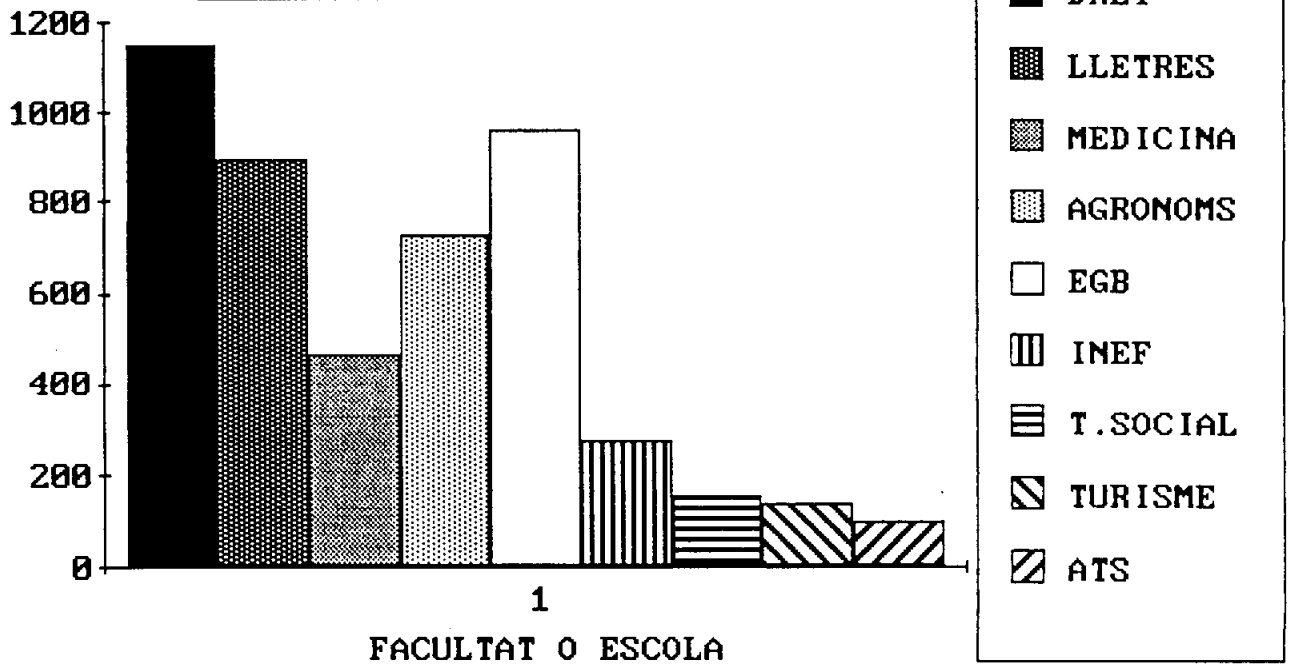
Gràfic 30. EVOLUCIO DE LA MATRICULA DE BATXILLERAT A LA PROVINCIA DE LLEIDA (1967-1982)

Gràfic 31. EVOLUCIO DE LA MATRICULA DE F.P. A LA PROVINCIA DE LLEIDA (1970-1985)

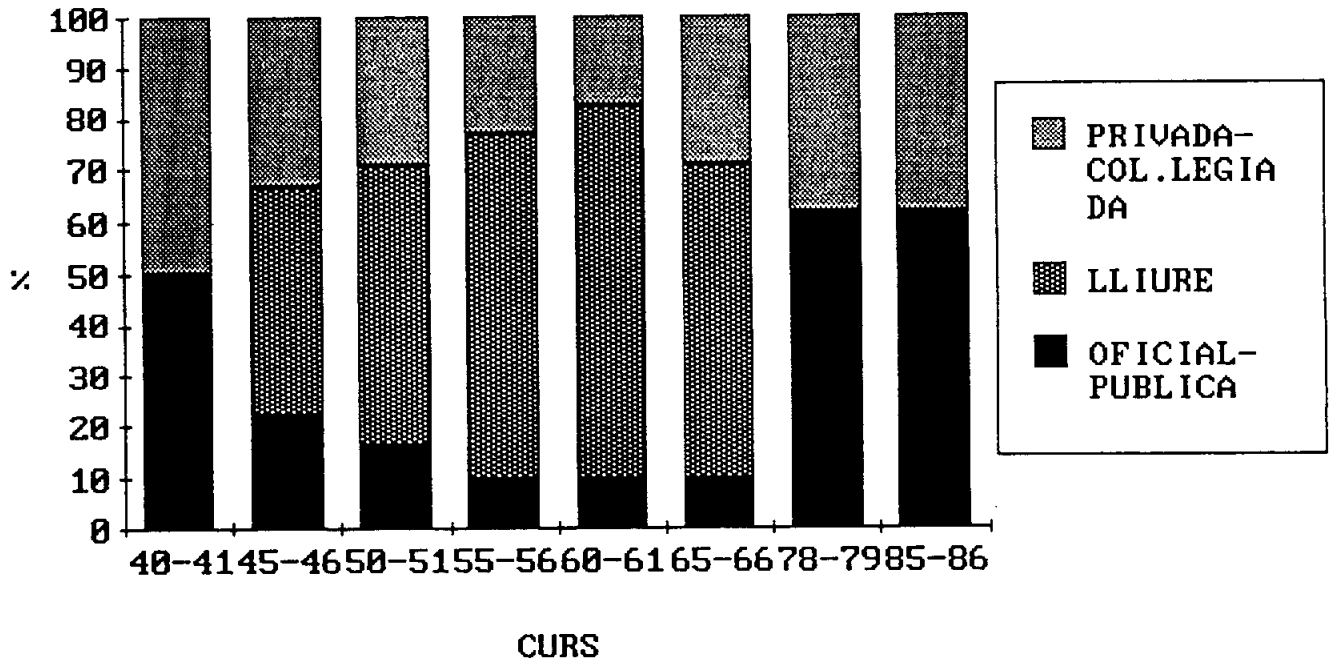

Gràfic 32. ALUMNAT ALS CENTRES UNIVERSITARIS DE LLEIDA (1984-85)

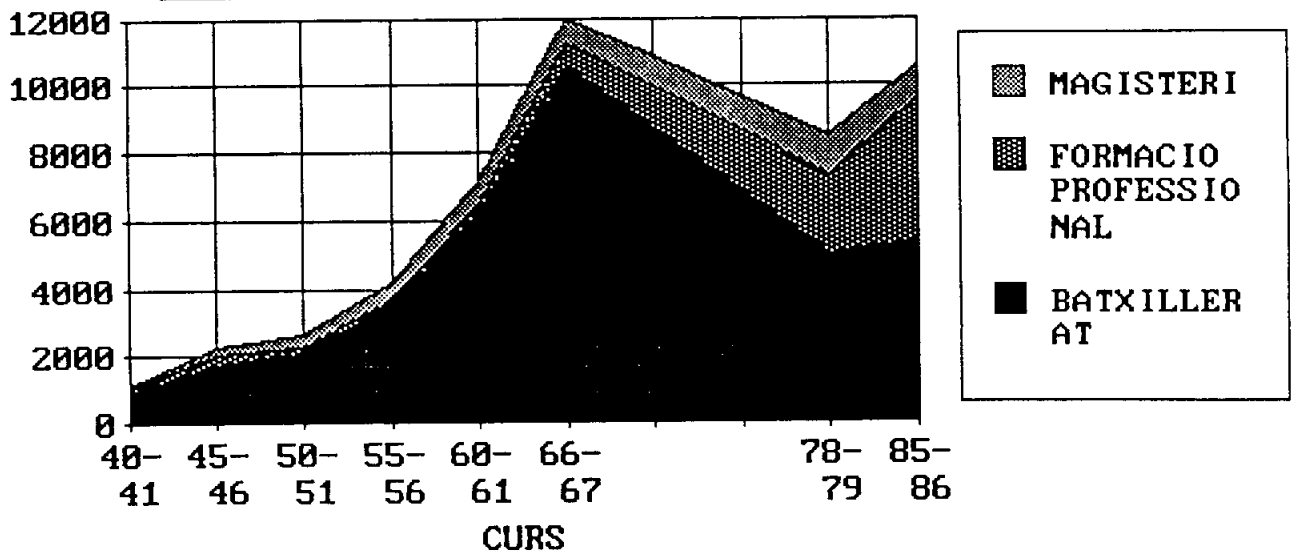

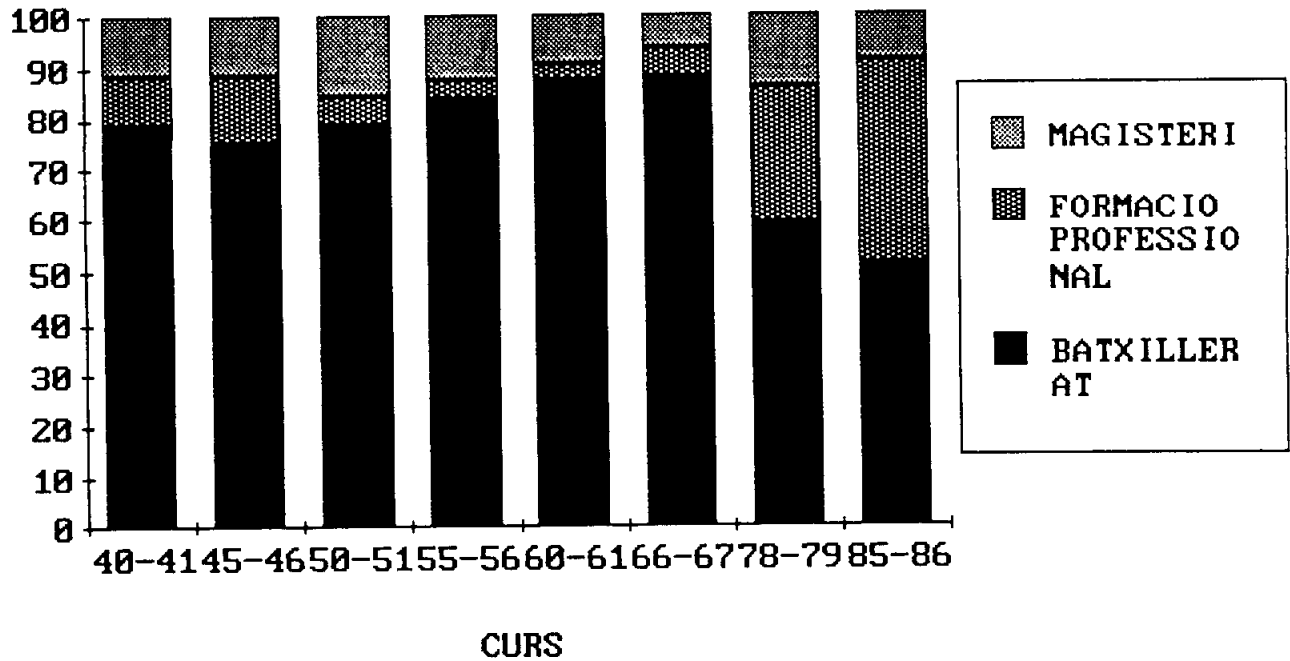
Gràfic 33. ALUMNES DE BATXILLERAT PER TIPUS DE MATRICULA (%) (1940-1986)

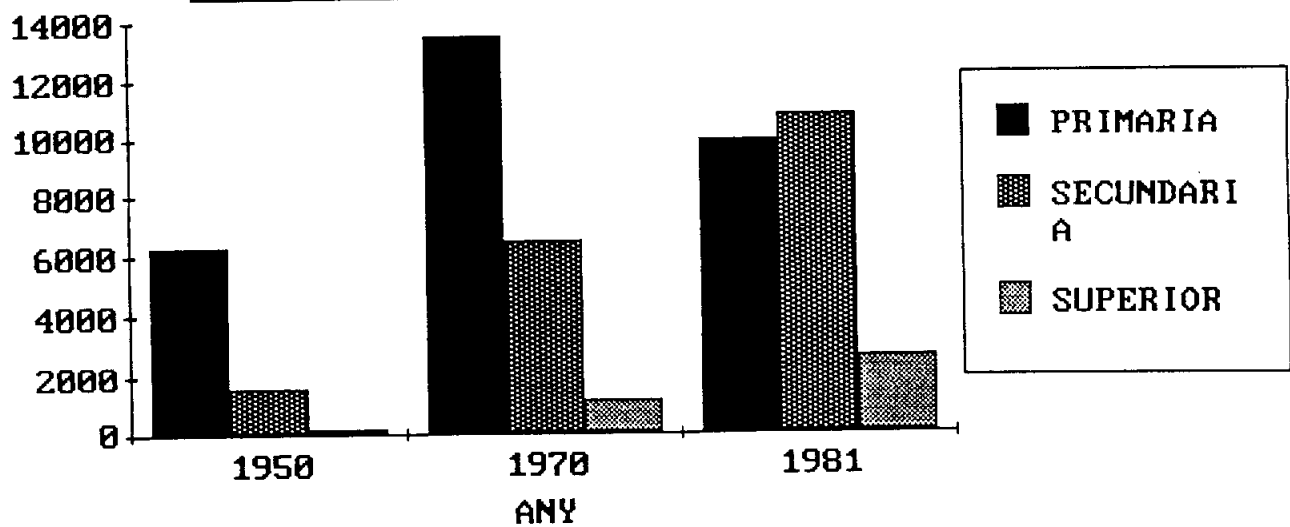
Gràfic 34. EVOLUCIO DE LA MATRICULA ACUMULADA ALS CENTRES D'ENSENYAMENT SECUNDARI DE LLEIDA (1940-1986)

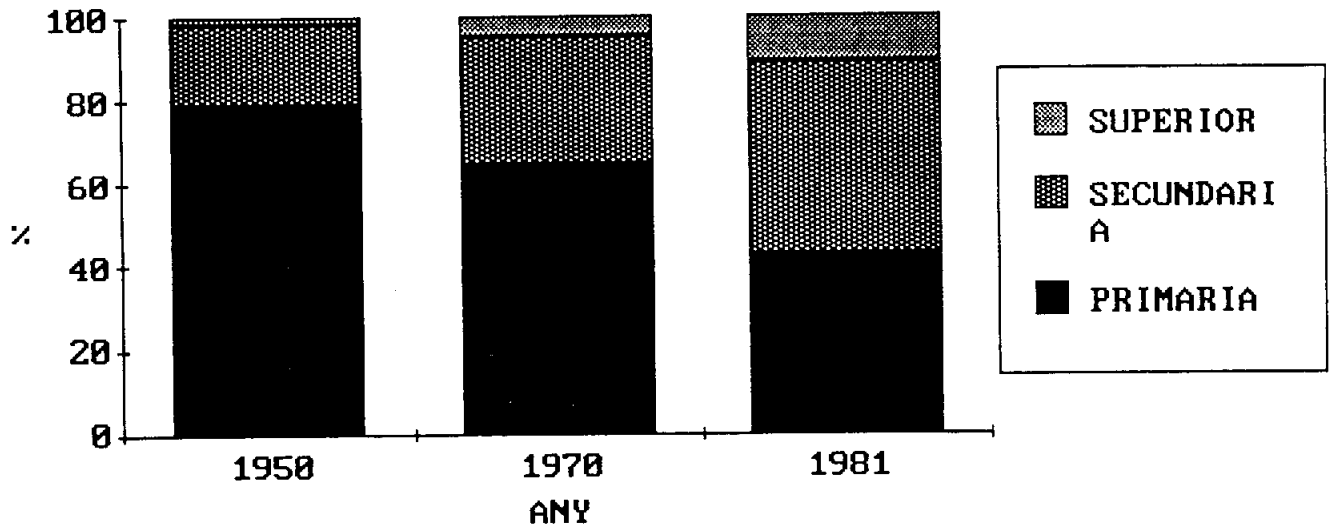
**Gràfic 35. ALUMNAT DE SECUNDARIA (%)
(1940-1986)**

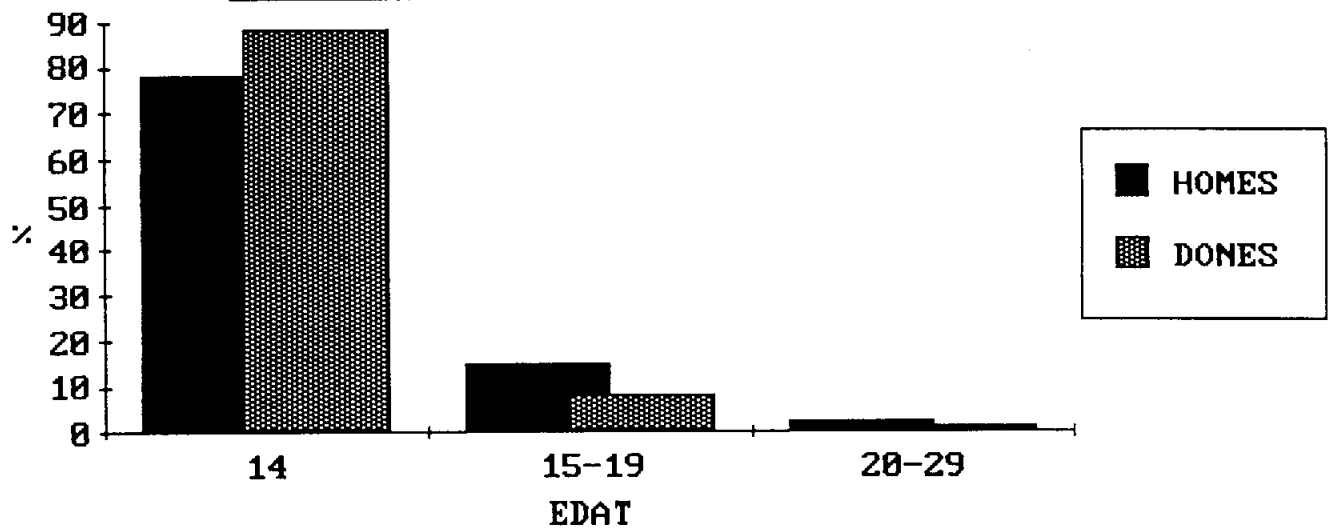
**Gràfic 36. EVOLUCIO DE LA POBLACIO
ESTUDIANT (1950-1981)**

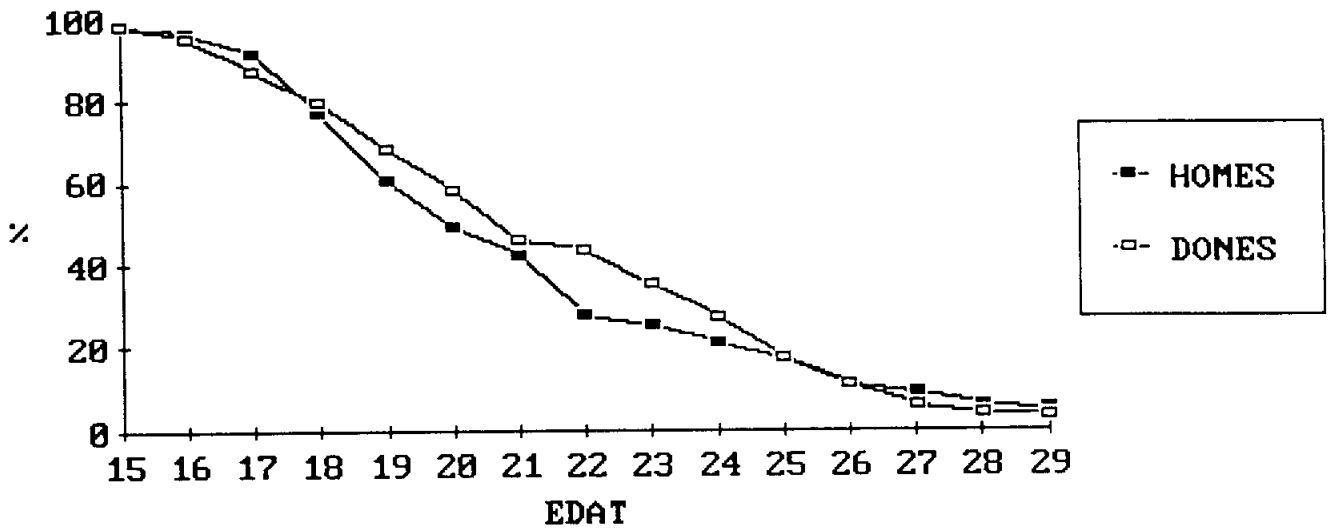
Gràfic 37. COMPOSICIO DE LA POBLACIO ESTUDIANT (%) (1950-1981)

Gràfic 38.1. TAXES D' ESCOLARITZACIO (1940)

Gràfic 38.2. TAXES D'ESCOLARITZACIO (1986)

Gràfic 38.3. TAXES D'ESCOLARITZACIO (1940-1986)

